

SOLFASOL

ANKARA'NIN GAYRİRESMİ GAZETESİ

Aylık Gazete | 15 TL | Eylül 2021 Sayı 104 | www.solfasol.tv

Biz şimdi alçak sesle konuşuyoruz ya
Sessizce birleşip sessizce ayrılıyoruz ya
Anamız çay demliyor ya güzel günlere
Sevgilimize çiçekler koyuyor ya bardağa
Sabahları işimize gidiyoruz ya sessiz sedasız
Bu, böyle gidecek demek değil bu işler
Biz şimdi yanyana geliyor ve çoğalıyoruz
Ama bir ağızdan tutturduğumuz gün hürriğin havasını
İşte o gün sizi tanrılar bile kurtaramaz.

Cemal Süreya

Gökçekleşme! 100. Yıl Çarşısının Yıkım Kararı ve Büyükşehirin Büyük Sınavı

>> s. 11 Akın Atauz

Aşağıdaki önerme doğru, ama Ankara için uzun zamandır geçerli değil: “Bir kentin bir kamusal alanın ya da binasının veya parkının varlığını koruyabilmesi için, belediye başkanın beğenmesi/beğenmemesi bir koşul olmaz.” Basit bir gerçeklik gibi duruyor ama değil.

>> s. 12 Mehmet Onur Yılmaz

Ankara’da kimse Gökçek’le benzeşmek, ona benzetilmek istemiyor. Ama bundan kaçınmak için, yapılanların ve yaklaşımların eylemde de, söylemde de Gökçek’ten gerçekten farklılaşmasına ihtiyaç olduğu açık.

GÜNCEL

Ankara Sonbaharını Karşılarken
>> s. 2 Akın Atauz

Sel Felaketinde Suçlu Sadece Müteahhit Mi?
>> s. 8 Faruk Soydemir

ANKARA

Ankara 1919
>> s. 15 Taylan Esin

Duyduk Duymadık Demeyin
Ayrancı Semt Meclisi Kuruluyor...
>> s. 18 Mehmet C. Peker

KÜLTÜR SANAT

Havada Kalan Güvercinlerin Şairi
Muzaffer İlhan Erdost ve Ankara üzerine
Alaz Erdost ile bir Söyleşi
>> s. 28 Sencer Başat

Kitap Tanıtımı: Büyüdüğüm Yer
>> s. 31

Etkinlik: Kidical Mass - Çocuk Bisiklet Sürüşü
>> s. 31

AGORA

Sakarya Meydan Muharebesi’nin 100. Yılı
Tepelerde Cehennem
>> s. 32 Necati Yalçın

LGTPM Müzesi
>> s. 34 Savaş Sönmez

Ankaranın İnsanları V. Bölüm
>> s. 36

Kavaklıdere’nin Hem Deresi, Hem de Kavakları Vardı!

>> s. 22 Şefik Onat

Dere, “Seğmenler Parkı” diye bildiğiniz, üzüm bağlarıyla kaplı vadinin içinden, kavakların arasından akar, Polonya Büyükelçiliği bahçesini yalayarak “Kuğulu Park”a, oradan da devamla Tunus Caddesi–Kennedy Caddesi–Atatürk Bulvarının bulunduğu alandaki “Su Deposu”na ulaşırdı.

RÖPORTAJ

Bez Atölye

>> s. 9
Onur Mat,
Mehmet Onur Yılmaz,
Zişan Kurüm

Tekstil gibi emek yoğun ve sömürünün yaygın olduğu bir üretim alanında, ham maddeden son ürüne her aşamasıyla adil bir üretim süreci idealiyle kurulan bir kadın girişimi olan Bez Atölye ile söyleştik.

Kent İçinde Saklı Kent: Saraçoğlu Mahallesi

>> s. 20 F. Leyla Ak

Namık Kemal Mahallesi olarak da bilinen yerleşim adeta Ankara’nın yemyeşil ağaçları arasında saklanmış başka bir yüzüdür.

Afgan Yazar Taqi Akhlaqi: “Kötüler gidecek, iyilik kazanacak!”

>> s. 26 Çeviri: Alisa Candan Karsu

SOL FALSO

Aydan Çelik

1 Eylül **Dünya Barış Günü** kutlu olsun

GEÇTİĞİMİZ YAZ AYLARINDA KENTTE OLUP-BİTENLER

Ankara Sonbaharını Karşılarken

Akın Atauz

Ankara kent haberlerine üç ay ara verdik. Yaz ayları ve tatil dönemi, sıcaklar ve bütünüyle gereksiz bir sorumsuzluk nedenleriyle yazılamamış kent haberleri...

Şimdi ise bu geçmiş üç aya topluca bakmaya çalışmak gibi, görüldüğünden de çok daha güç olan bir çabaya girişmek gerekiyor. Bu çabaya girişmeden önce “yorumlu Ankara haberleri” ile ne yapmak istediğimizi, bir kez daha kısaca gözden geçirmek yararlı olabilir.

Bu çalışma, sadece “kayda geçirme/ olup-bitenlerin kaydının tutulması” ile sınırlı olmayan bir çaba olarak düşünülüyordu.

Kentte bir şeyler oluyor... Ama bunun anlamı nedir? Bu olanlar, kente ne kazandırıyor, ne katıyor, ya da neler kaybettiriyor? Kentte gelişmekte olan olgulara, kente/ kentliye olan etkileri gözyle bakmak, olgu ile kent arasındaki etkileşimlere, nesnel olduğu iddia edilmeyen ama öznel de olmaması için çaba gösterilen bir tutumla bakış, anlamaya/ alakalandırmaya çalışma ve böylece, “geçmiş olay zaten geçmiş ama ne iz bırakmış, ya da ne tür bir iz bırakabilir, hiç değilse, neyi etkileyebilirdi de, bunu teğet geçilmiş?” türü sorular çerçevesinde, güncel üzerine (gerçekte aylık, bu defa üç aylık) bir kent düşünme dizisi olarak düşünülüyordu...

Bu haberler, aynı zamanda, Solfasol’ü hem güncelle daha çok ilişkilendiriyor, hem de gündelik Ankara’yı yaşamıyla daha çok gündemde tutmaya çalışıyordu. Bütün bunların başarılmış olduğu söylemek elbette çok zor. Ama meram böyle bir şeydi ve hala da öyle olmaya devam ediyor.

Ana fikir: Gözümüz sürekli kentteki gelişmelerin üzerinde olmalı ve kentte bir şeyler oluyorsa, bunu bilmeye anlamaya ve yorumlamaya çalışarak, kent üzerine ilgiyi ve tartışmayı çoğaltabilmeliyiz. Bu düşünce ile yapılacak yeni denemeleri kıskırtmalıyız.

fotoğraf: Wikimedia Commons

Ancak hemen baştan söylemeliyiz ki, bu haberleri derlediğimiz kaynak, başka haber siteleri, gazeteler veya diğer yayınlar. Bu da baştan, çok büyük bir kısıtlama getiriyor. Bu kaynaklar habere nasıl bakıyorlarsa, biz de onların bu daraltılmış ve öznel penceresinin içinden, daha da daraltılmış ve daha da öznel bir pencere açıyoruz. “Böylesi bir yöntemle bir kentin gerçeği ne kadar anlaşılabilir?” dersiniz, elbette çok haklısınız. Eğer iddia ettiğimiz gibi bir “gazete” olmayı hakkıyla becerebilseydik, kentte olup-biteni kendimiz izler, gözler ve haberleştirdik. Olayın tanıklarıyla kendimiz görüşür, olay yerinden kendimiz görüntüler ve veriler toplayabilirdik. Solfasol’ün bunu hiç yapmadığını söyleyemem ama kendi hesabıma öyle iyi bir gazeteci olmayı başaramadığım için, böyle “tavşanın suyunu-suyu” bir yaklaşımla, kenti anlamaya çalışmak gibi çok büyük sayılabilecek bir iddianın peşinde koşuyorum...

Evet, başlayalım o zaman koşturmayla...

Üç ay sonra Ankara’ya tekrar baktığınızda, sanki hiçbir şey olmamış, hiçbir şey değişmemiş gibi. Bozkırın çeşitli tonları arasında, ağaçlarıyla, ağaç çokluğuyla göze serinlik veren bir giriş, erime sıcaklığına erişmiş asfalt yollar, otomobiller, camdan kuleler ve kuleleşmiş beton bloklar... Her şey aynı gibi...

Oysa bu son üç ay içinde, Türkiye’de çok korkunç şeyler oldu ve daha da fazlasının olacağına dair bütün işaretler tamam. Küresel ısınma ve iklim krizinin iyice kırılmanlaştırdığı bir ülke, yanan ormanlar ve sele kapılıp giden yerleşim yerleri/ insanlar, beklenen deprem ve yeniden şahlanışa

geçen salgın hastalık haberleri ve en az bunlar kadar vahim savaşlar, gözü doymaz bir sermaye saldırısıyla bir uçtan bir uca savrulan ülkeler, halklar, can telaşı içinde göçler, her an her yerde tepemize düşecek sinsi bombalar ve kuraklık, susuzluk, zehirlenen doğa ve herkesi insanlığından utandıracak insan manzaraları...

Ankara gerçi hiçbir şey değişmemiş gibi görünüyor ama değişen bir şeyler mutlaka olmalı, zaten vardır. Bunları görebilir miyiz, anlayabilir miyiz acaba?

Ankara’da olup-bitenlere, böyle evrensel/ küresel ve ülkesel merceklerden süzerek baktığımızda en önemli haberlerin belki de şöylece öbeklenebileceğini söyleyebiliriz:

- Ülkenin ve kentlerin aldığı göçlerden doğan sorunlar ve vahşet,
- Kentlerin nerdeyse motoru haline gelmiş olan toprak rantı üzerinde bütün sınıflar arasındaki itiş-kakış/ mücadele ve elbette konut sorunu, kıt olmayan konutların kıtlığı,
- Politikacıların yanlarına aldıkları bürokratlarla birlikte oluşturdukları çürümeyi pekiştiren çıkarlıklar, yolsuzluklar, hırsızlıklar, kokuşmuş bir arsızlıkla kentin yağmasını paraya çevirme telaşı (ve çoğu kez başarısı),
- Yaptıklarının yanı sıra yapamadıklarıyla da üzerinde düşünmeyi gerektiren belediyecilik uygulamaları,
- vb.

Haberler böyle kümelenebilir, ama bu konularda söylenmedik ne kaldı ki?

GÜNCEL

Pogrom Provasıyla İlgili Haberler

Sanırım, dünyanın bütün kentlerinin bir pogrom geçmişi yoktur. İnsan Ankara'yı pogromcu kentler listesine eklemek istemiyor doğrusu. Ama büyük kent, büyük karmaşa ve her kentte komşusuna değer vermeyen, insan haklarını/ insanı hiçe sayan ve gözü dönmüş yağmacılıklardan çıkar uman insanlar olabilir. Ankara'da da var anlaşılan ve yavaş yavaş artıyor belki, bu tür ırkçı-ayırımı ve şiddete yaslanarak, insan onurunu ayaklar altına alan davranışları kolayca gösterebilecek insanlar...

Her şey söylendi zaten: Sınıfsal boyutu olabilir bu saldırıların ya da yoksulluğun ve çaresizliğin içindeki insanların gözü dönmüş bir biçimde davranabileceğine dair sözler... Ama bu açıklayabilir mi olup-biteni? Hiç sanmıyorum. Yoksulluk var. İşsizlik, daha da şiddetli bir biçimde genç işsizliği, var. İş bulabilsen bile düşük ücretler, elde edilmiş çalışma haklarına aykırı çalışma koşulları var. Evet, bunların hepsi var ve hepsi de insanları çok öfkeli edebilir. Ama bir pogroma yöneltir mi doğrudan? Hiç sanmıyorum.

Olayların gerisinde sosyal psikolojik ve hatta sosyo-politik nedenler var. Sağcı/ ideolojik bir düşünceye göre özendirilen yabancı düşmanlığı, ırkçı nedenler var. Bunlar açıklayıcı olabilir mi? Evet kısmen bu teorilerin açıklayıcı bir yönü olabilir ama neden toplumun bu anlayıştaki kesimleri, sağ politik görüşte veya siyasal İslamcı olsa bile, neden girişmiyor böyle bir yağma ve saldırıya?

Ankara'da olanlara bir "pogrom" gözüyle bakılabilir ama henüz bunu bir "prova" olarak görmek belki daha doğru. Şiddetin boyutu da kontrol altına alınması da kısmen bunu bir hazırlık olarak görmememizi gerektirecek düzeyde gibi...

Ancak buradaki önemli soru galiba şöyle sorulabilir: Bu olay Ankara'yı nasıl etkileyecek, Ankara toplumu üzerindeki etkisi ne oldu? Bu da parçalı sorulması gereken bir soru. Farklı kesimler, toplumun farklı tarafları için farklı biçimde yanıtlanabilir. Ankara'daki Suriyeliler ne düşünecek ve ne yapacak bundan sonra? Ankara'da ayrımcılığa uğrayan diğer kesimlerin kentteki gelecekleriyle ilgili kaygı nasıl biçimlenecek? Ankara'daki Kürtler, Aleviler, genel olarak kadınlar ve özellikle bu kesimlerin kadınları ve çocukları nasıl etkilenecekler?

Tamam, Ankara'yı milliyetçi bir kent olarak kodlayalım. Belki her zaman da öyleydi. Cumhuriyetin ilk döneminde, devletin yaptığı milliyetçilik ve gösterdiği şiddet, belki sivil halkın şiddet göstermesine gerek kalamayacak kadar yoğundu, doyurucuydu ve devletin bu alandaki propagandası ve manipülasyonları yeterliydi. Ama sıradan insanlar da, ayrımcılıklarını eyleme dönüştürmek istiyorsa, ırkçılık yapmak istiyorsa sivil toplum, bu nereye kadar dizginlenebilirdi? Bu sorunun yanıtı, çok partili düzende "1955'e kadar" olabilir belki. 6-7 Eylül'de, Türkiye'nin nerdeyse bütün önemli kentlerindeki sivil toplum, devletin/ derin devletin yol göstericiliğinde, çok şanlı bir pogrom gerçekleştirdi ve toplumun anlındaki kara lekelerle kocaman bir ek yapılabildi böylece.

Ankara'nın, 6-7 Eylül'de çok aktif ve çok heyecanlı olmaması bu kentin uygarlığına dair sanki biraz umut veriyordu. Ankara 1960'larda biraz daha isyancı gibiydi ve isyancılığını daha insancıl protestolarla göstermeyi başarmakta olan bir kent gibiydi... Gerçi hiçbir kentin toplam bir ahlakı, toplam bir kültürü, hele şiddet kültürü olamaz. Sadece bu çeşit eğilimleri

12 Ağustos'ta başından yaralanan bir kız çocuğu
kaynak: internethaber.com

olan toplum kesimlerinin oranları fark eder; o kadar. Bu bakımdan Ankara toplumu fena götürmüyordu toplumsal heyecanlarını, son zamanlara kadar.

Bununla birlikte geçtiğimiz üç ay haberleri ve biraz öncesi, kent kuşku uyandıracak işaretler göndermeye başlamıştı: Sümer Sokak'ta Somali lokantasına ve siyah derili topluma yapılan saldırı, çok küçük ama çok da kaygı vericiydi. Sonra Altındağ'daki Kürt aileye yönelik saldırı haberlerini okuduk, Temmuz ayında (*Ankara'da Kürt aileye silahlı saldırı: 2'si ağır 4 yaralı* -Hastane önünde polis saldırısına maruz kalan ailenin, köye girişi de engellendi; Artı Gerçek, 21.07.2021). Bunun arkasından da Elmadağ'daki düpedüz ırkçı ve Kürt düşmanı sözlerle yapılan saldırının haberlerini (*Ankara'da ırkçı saldırıya uğrayan aile: Polis saldırganların yanında* -Elmadağ'da saldırıya uğrayan Z.D. iki gün önce 12 yaşındaki kızının da komşuları tarafından 'Seni buraya gömerim' diye tehdit edildiğini belirterek, 'Polisler onların yanında durdu' dedi; Artı Gerçek, 29.07.2021) ...

Bu haberler ırkçı saldırıların artabileceği, genişleyebileceği ve sıradanlaşabileceği konularındaki endişeleri artırıyor gibiydi. Sonra, Altındağ/ Battalgazi-Önder mahallesindeki Suriyelilere yapılan saldırı, düşmanlık ve korku ortamının niteliğinde ve boyutlarında bir sıçrama gibi belirdi. Ümit Kıvanç'ın bir görüşmede, durumla ilgili yaptığı özetleme ile yetineceğim bu konuda:

“Basit gerçekler:

- Pogromun merkezine Ankara'nın başka semtlerinden grup grup gelmişler mi? Gelmişler.
- O halde ortada organizasyon var mı? Var.
- Polisin haberi olmamış mıdır? Olmuştur.
- Engel olmuş mu? Olmamış.”

Özet bu kadar. Ancak Ankara'nın ırkçı şiddetle ilişkileri konusundaki gelişmelerin sonu bu değil. Ağustos ayının sonunda, Etlik Belediye Başkanı ve “A Grubu” ile ilgili haber de, ideolojik ortamdaki şiddet verisi

13 Ağustos Battalgazi, Altındağ

fotoğraf: DHA

GÜNCEL

bakımından korkutucu bir sürekliliğe işaret ediyor. [Ankara'da darp edilen pazarcıların tezgahı kapatıldı-Keçiören Belediye Başkanı Turgut Altınok ve adamlarının kendilerine saldırdığını anlatan pazarcılar: Bizim köyde (Haymana'nın bir köyü) 2 bin oy varsa hepsi AKP'ye gidiyordu. Hizmet görmüyoruz, aşağılanıyoruz. (Artı Gerçek, 26.08.2021)]

İnsanın kendisini giderek, 1933 Almanya'sında yaşıyormuş gibi duyumsamaması, giderek güçleşiyor. Ayrımcılıkların güçlenmesi ve giderek daha güçlü ve nefret dolu bir ötekileştirme ve öteki olana karşı şiddetin her türlüşünün uygulanmasının, olağan-dışılıktan olağana doğru yol almış olması...

Göçmenlere karşı kullanılan nefret dili, bütün "ötekileri" kapsamaya başlıyor...

Hepsi de çok ürkütücü.

Yoksullaşan ve ekonomik durumu giderek kötüleşmekte olan Ankara toplumu bakımından, bu korku verici işaretlerin, toplumun sağduyusunu öğüttüğünü ve etik duruşunda yaralar açtığını düşünüyorum. Giderek düşmanlaşan toplum kesimlerinden oluşan bir kent toplumu olmanın, "düşman" saydıklarına, çekincesiz şiddet uygulayabilecek bir sosyal psikolojiyi geliştirmekte olduğunu görmek gerçekten ürkütücü...

Altındağ'da tahrip edilen bir dükkan
kaynak: gazeteduvar fotoğraf: serkan alan

Kentsel rant, kentsel konut, kiralık ve kiracılar, sonbaharla birlikte Ankara'ya gelenler...

Türkiye'nin bütün kentleri için söz konusu olmakla birlikte, Ankara için de, büyük ve güncel bir sorun olarak, konutla ilgili şaşırtıcı haberler yer alıyor, haber bültenlerinde... Genel olarak konut fiyatlarındaki artışın hızının yükselmesi, kiralık konut, özellikle de orta/ orta alt sınıflar (ve üniversite öğrencileri) için kiralık konut sayısındaki azalma ve bu nedenle de kiralardaki artış oranının büyüklüğü (yeğnililiği) ve çoktandır duymayı unuttuğumuz "konut kıtlığı ve pahalılığı" iddialarının sıklaşması, Ankara için oldukça şaşırtıcı.

Gerçi sorunu daha iyi anlatabilmek için, Ankara'ya sonbaharla birlikte gelen öğrencilerin barınmak üzere aradıkları türdeki konutların, öğrencilerin komşular tarafından kabul edilebildiği mahallelerde, üniversitelere oldukça yakın veya kolay ulaşılabilir bir güzergah üzerinde, küçükçe ve görece ucuz kirali olması gibi özellikler taşıması gerekiyor. Bu koşullar da, tanıma uygun konut/ kira stoklarını oldukça azaltıyor. Ama sorun kente yeni gelen memurlar veya diğer kişiler için de çok benzer.

Mühdan Sağlam, bu konuda, Ankara için bir yazı dizisi hazırladı, Duvar internet gazetesinde. Ama başka araştırmacılar da, sonbaharla birlikte kentlerde yoğunlaşmaya başlayan konut sorunu ile ilgili yazı dizileri yayınlıyorlar (öreneğin Medyaskop'ta kentlere göre farklı yazarlar tarafından hazırlanan "Türkiye'nin Kira Krizi" dizisi). GazeteDuvar'da 2021 Ağustos ayının ikinci gününden itibaren yayınlanan yazı dizisinde yer alan semtler şunlar: 100. Yıl ve Bahçelievler, Ayrancı, Tunalı Hilmi, Küçük Esat, Dikmen ve Öveçler ile Batıkent, Ümitköy, Çayyolu ve Yaşamkent. Bunların bir kısmı kentin içinde ve eski semtler/ eski evlerle ilgili. Bazıları ise, kentin batıya doğru büyümesiyle (ve yeni üniversitelerin de buraya yerleşmesi veya taşınması nedeniyle) geliştirilmiş, daha yeni olduğu söylenebilecek türde konutlar.

GazeteDuvar'daki bilgiler, sonuç olarak bilimsel bir araştırma değil, sadece bir gazete yazısı ve bu nedenle gerçeği ne kadar yansıttığı ile ilgili birçok tartışma yapmak olası. Yine de, güncel bir konu olarak ilginç. Bu yazılardan ne tür sonuçlar çıkartabiliriz?

- Ankara bir üniversite kenti ve üniversite öğrencilerine kiralanabilecek ev stoku bakımından hem oluşmuş bir piyasa var, hem de bu ev stoku anlaşılan talep artışı kadar artmıyor.
- Bu yazıda söz konusu olan semtlerdeki ev stokları oldukça yaşlı (50-30 yıllık evler) ve planları, kullanımları ve standartları bakımından da pek uygun durumda sayılmazlar. Isı yalıtımları yetersiz ve kiralık evlere bakım-onarım da pek fazla yapılmıyor.
- Bu durum bizi yeni bir sonuca götürüyor: Özellikle eski semtlerdeki kiralık evlerin sahipleri de oldukça orta/ orta alt sınıf sayılabilecek nitelikte ve demografik olarak da ileri yaş gruplarındaki kişiler. Alacakları kiranın kendi geçimleri bakımından önemi çok büyük ve bu nedenle kiralı mümkün olduğu kadar yüksek bir sözleşmeye bağlamak istiyorlar. (Ya da, artan enflasyon ortamında kiracılar yoksullaşırken, kendi gelir düzeylerini koruyabilmek istiyorlar.)
- Yani Ankara'daki kira sorunu genellikle orta sınıfın biraz alt ve üst kesimleri arasındaki bir ilişkiye ve sözleşmeye dayanıyor gibi. Eski ev satışlarında da aşırı bir fiyat artışı söz konusu.
- Ankara sonbahara doğru, öğrencilere ve yeni tayin edilecek memur ailelerine hazırlanıyor bu nedenle kiralı ve satılık ev fiyatlarını artırıyor.
- Kiralık ev arayan öğrenciler için yer seçiminde en önemli kriterler arasında metroya ya da üniversite servis güzergahına yakın olmak ya da doğrudan üniversitelerin yoğun olarak bulunduğu batı (yeni gelişen) bölgelerde olmak önem kazanıyor.

Ayrancı

fotoğraf: gazeteduvar.com.tr

GÜNCEL

• Kiraların (ve konut piyasasındaki satış fiyatlarının) temel belirleyicisi devalüasyon oranı ve TL'nin dolar bakımından değeri. Ev sahipleri alacakları kirayı dolar cinsinden sabit tutmaya çalışıyorlar. Ayrıca, evlerin değeri dolar cinsinden aynı kalsa da, dövizdeki değerlendirmeye arttıkça, konutların TL cinsinden satış fiyatları da yükseliyor. Buraya kadar söylenenlerin, ekonominin doğal işleyişi ve kuralları bakımından, normal olarak karşılanması gerektiği ortada. Ancak mülk sahibi olmayan orta sınıfların ve kiracıların gelirleri, dolardaki değerlendirme veya enflasyon oranında artmıyor. Yani orta sınıfların alt kesimi giderek yoksullaşırken, konut sahibi olma şansları azalmakta ve kira ödeyebilme koşulları giderek güçleşiyor.

Ankara içindeki “eski mahalleler” ve buralardaki 50-30 yaşlarında olan konutların bulunduğu yerler ile gelişen/ gelişmekte olan yerler ve buralardaki daha genç konutlardan oluşan “yeni semtler” bakımından ortaya çıkan fark, nasıl yorumlanabilir?

Belki şöyle düşünebiliriz:

- Eski semtlerin binaları (konutlar, apartman mimarisi ve belki de konutun sağlayabileceği sağlamlık standartları vb.) eski ve yetersiz olmakla birlikte, toplumsal ilişkileri ve mekanların niteliği (kat sayısındaki sınırlılık, bir apartmanda yer alan konut sayısının azlığı, ön bahçeler, ağaçlandırılmış sokaklar, semt arası küçük parklar) ve alış-veriş ortamı, sokak içi küçük kafeler ya da fırınlar/ basit yeme-içme yerleri, yaşam/ tanışıklıklar vb. bakımından daha sıcak ve canlı bir toplumsal ilişki örüntüsü sunmakta.
- Yeni semtler ise, başlangıçtaki sessizlik, geniş bahçeler, düşük kat sayısı vb. gibi özelliklerini kaybetmekle birlikte, yine de, özellikle yeni kurulan veya yeni taşınan üniversitelere (ya da servis yollarına) yakınlık, bireyin görece az denetim altında olmasını veya görünmez olmak bakımından bir özgürlük vaadi ya da geniş bir öğrenci kohortuna yakın bir çevrede bulunmak vb. türü çekicilikler taşıyor olabilir.

Ayrıca, bu yeni mahallelerdeki yeni konutlar, öğrenciler bakımından daha çok tercih edilen 1+1 türü plan tiplerine daha çok sahip.

Her iki toplumsal özellik de, kiracılar bakımından bir seçim nedeni olabilir.

Bu durumda, Ankara'da konut/ ev fiyatları da, kiralar bakımından toptan bir analiz yapmak yerine daha sınıfsal ya da farklı/ özel talep gruplarının ihtiyaçları (Ankara için üniversite öğrencileri ve bürokrasinin en alt kesimleri vb. özel gruplar olarak düşünülebilir) çerçevesinde, parçalı bir analiz yapmak daha doğru olacaktır. Aynı şey, konut piyasasındaki mülk sahiplerinin sınıfsal durumu bakımından da söz konusu olabilir.

Ankara'nın 2021 sonuna doğru karşılaştığı konut sorunuyla ve bunun gerçekten nasıl biçimlendiği ve neden ortaya çıkmış olabileceği, semtlere ve sosyal sınıflar nasıl dağıldı ile ilgili bir analiz yapabilmek bakımından, buradaki paragrafların çok yetersiz olacağı ve bu konun sağlam ve sağlıklı verilerle, ayrıca ele alınması gerektiği oldukça açık.

Politikacılardaki, bürokratlardaki çürüme / çıkarıcılıklar, hırsızlıklar, kokuşmuş bir arsızlıkla kentin (çoğu kez başarılmış) yağmasını paraya çevirme telaşıyla ilgili haberler

Ankapark Ağustos 2019

Ankapark haberleri bu alanda başı çekiyor kuşkusuz.

İyi niyetle düşünsek, bir belediye başkanı, Ankara için bir çekim yaratmak istiyor ve kentin kendiliğinden sahip olduğu özelliklerin yeterli olmadığını, bunlara ek başka, yeni ve yenilikçi/ çekici düşünceler geliştirilmek gerektiği sonucuna varıyor. (Bu, elbette iyi kent yönetimi ilkelerine karşı, tepeden inme, tek adam kararı vb. ama kabul ettiğimizi varsayalım.) Ve Ankapark projesini geliştiriyor. “ABD'nin birçok kentinde, Paris'te, daha birçok kentte, tema parkları nasıl varsa, Ankara'da neden olmasın?” diyor.

Şimdilik, Ankapark için karar alma sürecinin, kentin planlı bir gelişmeye sahip olması düşüncesinin bütünüyle dışında kalmasını, bir kişiye bağlanmış olmasını, Ankara'nın sorunları ve öncelikleri bakımından sıralamadaki yerini ve nice acil sorununu, AOÇ topraklarının yağmalanmasını, Ankapark programının ne kadar saçma ve anlamsız ideolojik bir yapıtırmacalar/ ekleştirmeler çorbası olduğunu, her şeyi bir kenara bırakalım ve görmeyelim.

Ama bu projenin aslında, ne kadar büyük bir hırsızlık ve soygun amacıyla kullanılmış olmasını, yağmalanan büyük paraları ve bu yağmalama düzeneğinin sürdürülmesinin amaçlandığını, bu toplumun ve Ankaralıların bütçesinden (bir anlamda cebinden alınan parasından) çalınarak bu anlamsız şarlatanlığın, kentin ve geleceğinin kucağına bırakılmış bir felaket olduğunu nasıl unutabiliriz?

Plastikten, çelikten, betondan, neondan ve kablolardan, boyalardan ve alçılardan yapılmış bulamaç gibi yığın, üstelik bir işe de yaratılmıyor. CB'nin Ankapark'ı açmasından 7 ay sonra işletilemediği, kimsenin “çok cazip” bu yeri Gökçek kadar eğlenceli bulmadığı için park kapanıyor. Sonrasında çürümeler, hırsızlıklar, çekişmeler ve mahkemeler ve her gün kentin kamusal bütçesine verilen büyük zararlarla, çözümsüzlük çukuruna, bir kara deliğe dönüşen bu para yutucusuna dair çok fazla haber oluştu bu son 3 ay içinde.

Özeti şu: Ankapark için 801 milyon dolar harcanmış, yıllık 5 milyon ziyaretçi ve 50 milyon lira kar bekleniyormuş ve burası her gün 1 milyon lira zarar ediyor...

19 yıl sonra, Gökçek hakkında adli işlem yapılmaya başlanmış olması ve savcılığın milyonlarca dolar kamu zararına neden olan Ankapark için belediyeden bilgi talebinde bulunmasının ne anlama geldiğini göreceğiz!

Yine de bu haberler bize şunları düşündürmeli: Ankara Ankapark'ı ne yapacak? Bu konudaki en iyi çıkış stratejisi ne olabilir? Bu sorunu önümüze koyarak düşünmek zorunda olanlar bizleriz. Çünkü bu kent bizim ve bu paraların bizim cebimizden çıkıyor olması değil de, gerektiği yerdeki insanların yararı için kullanılmıyor olması bizim sorumuz.

Çürümelerle/ yolsuzluklarla ilgili başka haberler de var. Her biri ayrı ayrı araştırılmayı ve üzerinde tartışarak, bundan sonrası için nelerin yapılabileceğini düşünmeyi gerektiren konular...

GÜNCEL

Ancak bu haberlerin sadece başlıklarla yetinelim, şimdilik:

Devlet, belediyelerin geliştirdiği dayanışma projeleri için toplanan bağışlara el koyduğu için (“paraya çökmemeleri” için), belediyeler, yurttıştan-yurttışa bir dayanışma sağlamak için kart sistemleri geliştiriyorlar:

“Bld 4.0 Belediyeciliği”: “Başkent Kart”, “evlere giden temizlik emekçilerine şehir içinde ücretsiz yolculuk”, “çiftçiye indirimli akaryakıt”, 650’den fazla esnaf için “Lezzet Ankara” vb. gibi uygulamalarla ilgili açıklamalar var. (Bu sistemler gerçekten nasıl çalışıyorlar bilmiyoruz!)

“Ankara başsavcılığı, ‘Togo Kuleleri’nin mühürlemesi ve ruhsatlarının iptal kararlarına ilişkin Mansur Yavaş’ın ‘görevini kötüye kullandığı gerekçesiyle’ hakkında ön soruşturma başlatılması için İçişleri Bakanlığı’na başvurmuştu.” Ancak ABB, savcılığa çağırılma konusunda yaptığı açıklamada, ‘burada, İçişleri Bakanlığı’nın yaptığı ön inceleme söz konusudur’ dedi.

“Kamu-özel işbirliği (KÖİ) modeliyle yapılan Ankara Yüksek Hızlı Tren Garı’nda 2020-21 dönemi için verilen 8 milyon yolcu garantisinin ancak 272 bin 676’sı doldurulabildi. Yıl sonuna kadar 7 milyon 727 bin 324 yolcu gelmezse, Cengiz-Kolin-Limak ortaklığına 12 milyon dolar daha ödenecek. 2019-2020’de de (yolcu garantisi 5 milyon) 1 milyon 91 bin 881 kişi gara geldi.

Yolcu garantisinin altında kalındı ve 7,5 milyon dolar daha cebimizden çıktı. Sözleşme kapsamında ilk iki yıl için 2’şer milyon, sonraki iki yıl için 5’er milyon, sonraki dört yıl için 8’er milyon ve dokuz-14’üncü yıllar için de 10’ar milyon yolcu garantisi verilmişti.”

“Ankara’da 2021 yılı içinde açılacak Etlik Şehir Hastanesi ile 6 hastane, bu hastanelere bağlı 17 Semt polikliniği ve 2 bin 554 hastane yatağını kapatılması planlanmakta. Ankara Şehir Hastanesi’nin açılmasıyla da, 7 hastane ve bu hastanelere bağlı 13 semt polikliniğinin kapatılmış ve kapatılan hastaneler nedeniyle 3 bin 91 yatağın hizmet dışı bırakılmıştı.”

AOÇ arazisi içindeki Ankara Çimento Fabrikası 25 Mart 2011 tarihinde Limak Holding’in eline geçmişti ve Limak şimdi bu arazide konut ve ticarethaneye inşa etmek istiyor. Mimarlar Odası Ankara Şubesi, bunun ‘kabul edilebilir olmadığını ve eğer arazi amacı dışında kullanılıyorsa, AOÇ’ye iade edilmesi gerektiğini söyledi.”

Yapılmış olan mevzi imar planı değişikliği ile ilgili olarak Mimarlar Odası Ankara Şubesi’nin yaptığı başvuru üzerine alınmış iptal kararı ile ilgili haberler şöyle.

“Ulus’taki ‘Altındağ Atıfbey-Hıdırlıktepe-İsmetpaşa Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi’ kapsamındaki imar planı değişikliklerini Ankara Bölge İdare

Mahkemesi 5’inci İdari Dava Dairesi, Ankara 10’uncu İdare Mahkemesi’nce verilen kararı kaldırdı ve dava konusu işlemleri iptal etti ve Ankara Kalesi, Hacıbayram Cami ve diğer tescilli binaların bulunduğu Ulus Tarihi Kent Merkezi Kentsel Sit Alanı’na komşu olması nedeniyle bu alanda kentsel değerlerin korunması ve geliştirilmesine yönelik özel bir planlama yaklaşıma ihtiyaç olduğunu belirtti.” (09 Temmuz 2021)

Yapılan plan değişikliği ve itirazla ilgili haber de, şöyle:

“Karayollarına ait Akköprü ve Varlık Mahallesi’ndeki bazı parsellere ilişkin, Nazım İmar Değişikliği Planı Değişikliği yapıldı. Bu plan değişikliğiyle, yaklaşık 150 bin metrekarelik devasa bir alanda yapılaşma öngörülüyor. Ancak Mimarlar Odası Ankara şubesi ‘yapılaşmanın şehircilik ve planlama ilkelerine ve kamu yararına aykırı olduğunu belirterek, Etlik Şehir Hastanesi’nin karşısında yer alan bu alanın çok değerli bir kamu alanı olduğunu, kamu arazilerinin özel mülkiyete çevrilmesi ile talan edilmesinin kabul edilemez bir durum’ olduğunu belirtti. (29.06.2021)

“Cebeci İnönü Stadyumu’nun yıkımına başlandı. TMMOB’ye bağlı meslek odalarının Ankara Şubeleri, Stadyumun yıkılıp yerine Millet Bahçesi yapılmak istenmesini ve Çankaya Belediyesi’nin verdiği ruhsatı, yargıya taşıyacaklarını belirtti. (07 Temmuz 2021)

ABB’nin yaptıklarının yanı sıra, yapamadıklarıyla da üzerinde düşünmeyi gerektiren belediyecilik uygulamaları

Ulus 100. Yıl Çarşısı: Hurda Karşılığı Yıkım Kararı

Yaz aylarında bu konuda da çok sayıda haber oluştu. Bunların önemlice bir kısmı, doğal olarak ABB’nin kendi tanıtımını (reklamını/ propagandasını) yapmak için basına verdiği haberlerden oluşuyor. Bunlardan bazıları “çürüme” haberleri başlığı altında ele alınmıştı.

Belediye haberlerinin en önemli yanı, ülkedeki bu korkunç kurak, umutsuz ve yarınsız bekleyiş içinde, “acaba Ankara’da, daha farklı ve kentlileri umutlandırabilecek bir şeyler olabilir mi?” sorusuyla ilgili yanıtların, parça-parça belirmesi biçiminde olması... Ne yazık ki bu mozaığe baktığımızda gördüklerimiz, oldukça düş kırıcı gelişmeler. Ankaralıların büyük bir özlemle bekledikleri değişim ve Melih Gökçek döneminin bir deli gömleğini andıran ve sadece rant yaratma, yağma

ve çıkar odaklı saçma projelerinden kurutuluş umudu, yeni dönem belediyesi uygulamalarıyla, bir-bir boşa düşmeye başladı. Mansur Yavaş Belediyesi’nin Melih Gökçek dönemine ve projelerine/ uygulamalarına, hiçbir açıklama yapmadan bu kadar büyük bir sadakatle bağlı olması, anlaşılır gibi değil.

Bu defa en yeni olan haberden başlayalım:

ABB, Ulus’taki 100. Yıl Çarşısını yıkmak için 5 Ağustos’ta ihaleyi ilan etti. 100. Yıl Çarşısı’nın da içinde bulunduğu çarşıların yıkılması Gökçek zamanında 2004’ün sonunda kararlaştırılmıştı. Anafartalar Çarşısı’nın Ofis bloğunu yıkmıştı. Mansur Yavaş ve ekibi karşı görüş belirten odalar ve dernekleri görmezden gelip, esnaf engelini de aşarak, Gökçek projesini, web sitesinde 26 Temmuz 2021 tarihinde “hurda karşılığı

yıkım işi yaptırılacaktır” başlığıyla yayınladığı ihale ilanıyla, başlattı.

Bu yıkım kararına daha önce de güçlü bir biçimde karşı çıkılmıştı.

Yavaş, bu geçmiş dönem projesini sahiplenip 100. Yılı yıkacaklarını duyurmaya başlamıştı. Geçmişte de meslek odaları ve ilgili dernekler karşı çıkmışlardı, ancak yıkım ihalesini yapılmıştı. Bu defa da, 16 Ağustos 2021 de, ÇEKÜL VAKFI Ankara Temsilciliği/ DOCOMOMO Türkiye Çalışma Grubu/ ICOMOS Türkiye Milli Komitesi// Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği (KORDER)/ Mimarlar Derneği 1927/ TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi/ TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi/ Türk Serbest Mimarlar Derneği gibi kuruluşlar bu yıkıma karşı çıktı ve aşağıdaki (özetlenmiş) bildiriyi yayınladı:

GÜNCEL

100. Yıl Çarşısı, Ulus

kaynak: ankarazi.com

“Ulus 100. Yıl Çarşısı, 1960’ların modern mimarlık yaklaşımının nitelikli bir örneğidir.”

“Ölçeği ile Ulus Meydanı’na uyumlu bir şekilde yerleşmekte ve hem meydanın hem de heykelin algısını güçlendirerek kentsel mekânın tanımlamasına katkı sağlamaktadır. Dükkanları, ofisleri, tiyatrosu ve terasları ile meydanı canlı tutacak bir program altyapısına sahiptir. Kent merkezindeki konumu ve işleviyle Ankara’nın kamu yaşantısında önemli bir yer edinmiştir.”

“Kent belleğinde yer eden böylesi bir yapının yıkım kararı, son dönemde Ulus için yeni kültür merkezleri projeleri ve yarışmaları düzenleyen Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yeniden ele alınmalıdır. Tarihi kent merkezinin korunmasına ve geliştirilmesine yönelik kararların kapsamlı bir planlama neticesinde alınması Başkent açısından büyük önem taşımaktadır.”

“Ulus 100. Yıl Çarşısı, özgün mimari ve kentsel değerlerini dikkate alan bir restorasyon projesi hazırlanarak korunmalıdır.”

“Ulus’un modern dönem dahil tüm tarihi katmanlarıyla birlikte geleceğe taşınmasını sağlayacaktır.”

Daha sonra başka kuruluşlar ve koruma ile ilgili Ankaralı uzmanların karşı çıkışları da, bu karşı duruşa katıldı. Ancak ABB’nin kararını değiştirmesi, Ankaralıları dinlemesi gibi bir gelişme olmadı. Yakında yıkım başlayıp, “hurda” ortadan kaldırılır...

ODTÜ-Bilkent Yolu, AOÇ ve Ağaçlandırılmış Alanların Hiçe Sayılmaya Devam Edilişi

Diğer haber şöyle: “Ankara Büyükşehir Belediyesi, ODTÜ-Bilkent yolu için ihaleye çıktı. Mimarlar Odası, ‘İhalenin iptali için dava açacağız’ dedi.” Mimarlar Odası Ankara Şubesi’nin, ‘Mansur Yavaş yönetimindeki Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin Melih Gökçek döneminde ODTÜ’de binlerce ağaç kesilerek yapılan ODTÜ Bilkent yolunu devam ettirmek için ihaleye çıkmasına tepki göstermesi’ elbette çok önemli. Ancak şu savunma, çok daha vahim:

Belediye’ye göre, ‘Yolun yapılacağı alanda ağaç bulunmuyor, yolun çevresi de ticari ya da konut olarak ranta da açılmayacak.’

Ankara ikliminde yıllar boyu geliştirilmiş ağaçlandırılmış alan, Gökçek tarafından, plansız ve intikamcı bir biçimde parçalanıyor ve binlerce ağaç kesilerek bir güzergah oluşturuluyor. Ve Ankaralıların umut bağlayarak seçtiği yeni Belediye, bu güzergahı ‘ağaç bulunmuyor’ diye savunuyor. Akla aykırı gibi durmuyor mu? (BİA Haber Merkezi, 29 Ağustos 2021)

İklim değişikliğiyle ve bu konudaki felaketli gelişmelere karşı, her hangi bir hazırlığını/ örgütlenmesini duymadığımız belediye, oluşmuş yeşil dokuları plansız, hem de saçma ve gereksiz bir biçimde motorlu araç trafiğine açmak için açtığı ihale ile övünebiliyor...

Nurcan Gökdemir’in haberine göre“102 bin metrekarelik büyüklüğünün yarısına yakını iktidar ve sermaye işbirliğiyle talan edilen Atatürk Orman Çiftliği’nde yeni yol yapımı başlıyor”.

“Cumhurbaşkanlığı Sarayı, iktidara yakın sermaye çevrelerine satılan, kiralanan, tahsis edilen arazilere yapılan inşaatlar, ABD Büyükelçiliği, MİT Yerleşkesi, Özel Kuvvetler Komutanlığı’na kiralanan araziler ve Ankapark ile yarısına yakınının işgal edildiği Atatürk Orman Çiftliği’nin içinden yeni bir yol geçirilecek. Sit alanına yol ve kavşaklar yapılması için gereken imar planı değişikliği tüm kurumlardan onay alınarak askıya çıkartıldı.”

2017 yılında yargının ‘dur’ dediği yol yapımı, böylece yeniden gündeme geldi. Ancak 2017 yılında, (çok küçük bir farkla) aynı yol projesi için verilen kararda, yargı: “telafisi güç sonuçlar doğmasını engellemek amacıyla alınan yürütmeyi durdurma kararında; planın, üst ölçekli plana, şehircilik ilke ve planlamalarına aykırı olduğunun’ anlaşıldığını, belirtmişti. (Birgün, 17.07.2021)

‘Ankara Belediye’sinin yapmadıklarıyla ilgili haberler’ diye bölüm başlığında anılan da, ABB’nin iklim değişikliği ve küresel kriz ile ilgili planı ya da stratejisi, en azından arayışı /kıpırdanması ile ilgili bir haber duymadığımızı belirtmekle ilgiliydi.

Bu konudaki dolaylı haberler şöyle:

Kent Konseyi ve Ankara Büyükşehir Belediyesi İklim Şube Müdürlüğü tarafından ‘iklim eylem planı çalışmalarına ilişkin ikinci paydaş toplantısı’ yapıldı. (15 Haziran 2021) Bu toplantının önemli olduğunu söylemeliyiz. Alınan temel kararlar,

- Sera gazı emisyon azaltım,
- İklim değişikliğine uyum

ile ilgili. Ancak haberin devamından öğreniyoruz ki, “Proje tamamlanmamış. Bu ay (Haziran) sonunda tamamlanması öngörülüyor. Henüz emisyon azaltım hedefleri ve bu hedefleri tutturabilmek için öngörülen eylemlere dair bir plan yapılmamış. Bunlar tamamlanacak.”

Daha sonra Nurşen Çinkaya’nın haberinden öğrendiğimize göre, Ankara Kent Konseyi sekreteri Leyla Kaya, Ankara Kent Konseyi’nin ‘İklim ve Çevre Meclisi’ kurulmasına karar verildiğini, yapılacak başlıca çalışmaların gerçekleştirilmesinde ‘çalışma gruplarında uzman akademisyenler, öğrenciler, STK’lar, doktorlar vb. uzmanların tamamen gönüllü olarak bulunacağını’ bildiriyor. ‘Bakanlıklarla ortak çalışılacağını’ ve ‘farkındalık eğitimleri yapılacağını’ söylüyor. (BİA Haber Merkezi, 06 Ağustos 2021). Ancak bu haberde, ABB ile ilgili bir bilgi bulunmuyor.

Yaz boyu yaşanan felaket haberlerini geleceğe dair bir işaret olarak görmeyen iktidara dair söylenebilecek bir şey yok, ama ABB’nin daha da gamsız bir biçimde, iklimle ilgili konuları bu kadar göz ardı etmesini, hatta AOÇ, ODTÜ gibi büyük çabayla oluşturulmuş ağaçlandırılmış alanları hiçe saymasını nasıl yorumlayabiliriz?

Mamak Kentsel Dönüşüm Projesi

Yine oldukça yeni bir haber:

“Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin Mamak ilçesinde gerçekleştirdiği ‘Mamak Kentsel Dönüşüm Projesi’ kapsamında 2 bin 103 konutun temeli atıldı.” Törende konuşma yapan Yavaş, ABB’nin çalışmalarını anlatıyor: “Ankara’da 2,5 senede 11 köprülülük kavşak yapıldı, bu sene 7 tane daha hizmete açılacak. Sadece 2021 yılında, şu ana kadar 1,5 milyon ton asfalt atarak yollarımızı yeniledik. 2 milyon ton daha atarak toplam 3,5 milyon ton asfaltı ve yeni yolları kentimize kazandıracamız. (...) Samsun Yolu’na da 3 adet köprülülük kavşak yapımı için ihaleye çıktık, kesintisiz trafik sağlayacağız.” Ve Yavaş, 2 bin 103 konutun temelini attı. (Gazete Duvar, 29 Ağustos 2021) Görüldüğü gibi ne çok iş yapılıyor: Betonlar, asfaltlar, üst geçitler... (Temeli atılan konut konusunu ayrıca ele almak gerekiyor.)

Yine kısa başlıklarla, bu alandaki diğer haberler de şöyle:

Beypazarı ve Gündül Köylüleri Maden Tesisi İstemiyor!

“Beypazarı Uruş ve Gündül Tahtacıörencik köylüleri bölgelerinde maden tesisi istemiyor! Ankara’nın tek Sakin Şehir ünvanlı Gündül ilçesinin tarımsal üretim alanlarının yakınında, Köroğlu Dağları’nın, Kirmir Çayı’nın ve Süvari Çayı’nın etkisiyle oluşmuş zengin bir doğal çevreye sahip

GÜNCEL

bir alanda, açık maden ocağı planlanıyor.” Madenin ‘büyük bir tarım-hayvancılık potansiyeli ve kırsal turizm için önemli değerler barındıran’ bir alanda ‘doğa dostu tarım ve hayvancılık faaliyetlerine’ zarar vereceği gerekçesiyle ‘Tahtacıörencik Doğal Yaşam Kolektifi’nin davetiyle, Süvari Çayı kıyısında yapılan Kahvaltı Şenliği’nde yerel üreticiler maden projesine karşı duruşlarını sergilediler.’ (13.07.2021)

Anıtkabir'in Etrafındaki Beton Duvara İtirazlar

Ayşegül Kasap’ın haberine göre, Anıttepe’de bölge sakinleri Anıtkabir’in çevresinin ‘beton duvarla örülüyor’ olmasından endişe duyuyor. Ancak Çankaya Belediyesi, 2012’de 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğini uygun görmüştü ve karar büyükşehir belediye meclisi tarafından onaylanmıştı.

“Anıtkabir’in silueti bozulacak korkusu duyan Anıtpark Forum gönüllüsü Tülin Yıldırım ‘Bölge rant alanına açılmış olacak. Böyle olması durumunda Anıtkabir çevresi beton duvarlarla örülecek’ dedi.”

“Büyükşehir ve Çankaya belediyelerinin yaptığı açıklamalara göre bölgeye yedi katlı bina yapılması öngörülüyor. Ancak Anıtpark Forum, üç kat da kot olacağını, böylece toplamda 10 katlı bir bina yapılacağını öne sürüyor. Bölge yine de sakinleri endişeli: ‘kentsel dönüşüm yapılan birçok yerde emsal kararlar gerekçe gösterilerek, mahallenin ya da bir şehrin mimari dokusu bozulmuştu.’ diyor. (Diken, 17/07/2021)

Bu kaygılara rağmen, Anıtkabir’in siluetini bozma tehlikesi olan yapılaşmaya karşı itirazlar Çankaya Belediyesi’nin gündemine girmedi. (Diken, 29/07/2021)

Sonlandırırken

“Geçtiğimiz son üç ay içinde Ankara’da bir değişiklik olmuş mu?” sorusuna, bu özet yeterli bir yanıt oluşturuyor mu, bilmiyorum. Belki de bunların rutin gelişmeler, her zaman söylenen sözler, yapılan zorbalıklar veya gamsız bir biçimdeki geçiştirmeler olduğu söylenebilir.

Ancak göçmen ve ırkçı/ milliyetçi ötekileştirmeler, küresel ısınma ve kriz karşısında belediyedeki ve kentteki kaygısızlık, konut açığı ve artan kiralarla karşılaşacak olan öğrenciler ve “Ankara’ya yeni gelenler”, küçük bir nefes alabilecek “iyi haber” arayışları vb. Belediye’deki “açık ihale, şeffaflık ve tasarruf ilkesiyle ‘halkın parası doğru harcanıyor’ rahatlığı ile yetinme vb. gibi konuları bir araya topladığımızda, doğrusu, Solfasol olarak, Ankara için kaygı duymuyor olmak, kolay değil...

Sel Felaketinde Suçlu Sadece Müteahhit Mi?

Faruk Soydemir*

Kastamonu Bozkurt'ta, Sinop'ta, Bartın'da yine sel, yine ölümler, yine acılar...İklim krizinin doğal sonucu olarak hep tekrar eden doğal afetler... Aslında sorumluları ve nedenleri hep belli olan ama önlem almayan (alamayan) yetkililer...

Kastamonu Bozkurt'ta yıkılan yapıların bir kısmı çok yeni yapılmış, içlerinde 3 yıllık yapı bile varmış.

Su taşkın alanında yıkılan yapının sadece müteahhidi tutuklanmış...

Aynı 99 depreminde olduğu gibi...

SUÇLU, KUSURLU OLAN SADECE MÜTEAHHİT Mİ?

Peki;

Dere yatağına, korunması gerekli taşkın alanına, plan yapan şehir plancıları,

Kanal içine alınan akarsuyun geçmişine bakmadan, su taşkın mesafesi içine o yapıların yapılmasına izin veren, taşkın sınırlarını onaylayan DSİ görevlileri,

Zemin etüdünü yapan ve korunması gerekli o alana yapı yapılmasına uygunluk raporu veren jeoloji mühendisi,

Mimari ve mühendislik projelerini yapan mimarlar, inşaat mühendisler, elektrik mühendisleri, makine mühendisleri,

Bu projeleri onaylayan yapı denetim görevlileri,

Bu projeleri onaylayan belediye teknik elemanları,

Bu alanları imara açan belediye meclis üyeleri,

Hep rant peşinde koşan (toprak rantı, orman rantı, imar rantı vs.) belediye başkanları ve siyasiler,

SUÇLU DEĞİL Mİ?

Kısacası tüm bu belirttiğim sorumlular elbette ki kusurludur, suçludur.

Tüm bu sorumlular gerekli cezayı almadıkça; Ülkemizdeki bu afetler, bu yıkımlar, bu acılar hiç bitmeyecektir, hep olacaktır...

Bence çözüm; planlama, imar düzeni ve inşaat yapım düzenini baştan aşağı değiştirerek İMAR REFORMU yapmaktır.

* Mimar

RÖPORTAJ

Bez Atölye

Söyleşi: Onur Mat, Mehmet Onur Yılmaz, Zişan Kürüm

Tekstil gibi emek yoğun ve sömürünün yaygın olduğu bir üretim alanında, ham maddeden son ürüne her aşamasıyla adil bir üretim süreci idealiyle kurulan bir kadın girişimi olan Bez Atölye ile söyleştik.

Röportajın tamamı için
solfasol.tv/bez-atolye

Solfasol: Sizi tanıyalım. Biraz kendinizden ve Bez Atölye girişiminden bahsedermisiniz?

Aycan: Merhaba Aycan ben. Bu Atölyenin kurucularından birisiyim. Endüstriyel tasarım okudum. Sonra bu mesleği yapmak istemediğimi anladım. Dikiş dikmeyi çok seviyordum. O yüzden bu alana yöneldim. Kendi çevremizde genel olarak toplumsal ve çevresel adalet üzerine düşünüyorduk. İçine girdikçe tekstil alanında da bu konuyu çok sorgulamaya başladım. Sonunda dikiş dikmenin benim için ne kadar rahatlatıcı olsa da rahatsız edici tarafları olduğunu da fark ettim. Tekstil üretim süreçlerini nasıl iyileştirebileceğimizi düşündük.

Tekstil çok büyük bir endüstri. Bu endüstri içinde tüm süreçlerde daha tarladan başlayan, kumaş fabrikalarından boyama atölyelerine, dikim fabrikalarına, yaşanan birçok adaletsizlik var. Mesela işçiler çok kötü şartlarda çalışıyorlar. İş kanununa uyulmuyor veya boya atölyelerinde kullanılan kimyasallar denetlenmiyor. Denetlense bile zarar verici sentetiklere izin verilebiliyor ve bunlar çok fazla sorgulanmıyor. Tarlalarda kullanılan kimyasallar, polyester gibi hammaddeler uzun vadede çevreye büyük zarar veriyor. Tüm bu süreçler rahatsız ediyor. Kendim giysi dikiyordum ve en azından son aşamada adalet var diyordum ama endüstrinin bütün süreçlerini ve o aşamalarda adaletsizlikleri bilmiyordum. Bütün süreçte hangi malzemeler kullanıldı kimler çalıştı bilemiyorsun.

Yağmur: Merhaba Yağmur ben de. Antropoloji, sosyoloji ve medya okudum. Aycan'ı 100. Yıl inisiyatifinden tanıyorum. Çeşitli sosyal adaletsizliklere karşı bir şeyler yapmaya çalışıyorduk. Aycan böyle bir proje niyetinden bahsedince bununla kolektif bir araştırma ekibi olarak ilgilensek nasıl olur diye düşündük ve o şekilde birlikte çalışmaya başladık.

Solfasol: Arkaya “Giysilerimi kim dikti?” diye yazmışsınız. Bu soru neden önemli? Neden kendinize bunu soruyorsunuz ve bulduğunuz cevap nedir?

Aycan: Bu aslında hayatta tükettiğimiz her şeyi sorgulamak anlamına geliyor. Ne yediğimizi de önemsemeliyiz, ne giydiğimizi de. Üretim süreçlerinin arkasındaki hikayeleri bilmek hem hakkımız hem de sorgulamak bence sorumluluğumuz. Eğer sosyal ve çevresel adalet istiyorsak, yoğun tüketimin karşısındaysak, bunu yapmamız gerekiyor.

Yağmur: Bu “Fashion Revolution” diye bir oluşumun sloganı aslında. Bangladeş'te ve dünyanın çeşitli yerlerindeki üreticilere sorular soruyorlar ve cevaplarını kaydedip paylaşıyorlar. Üreticileri tanıtmak, ne koşullarda yaşadıklarını göstermek, ihtiyaçlarını, nelere maruz kaldıklarını öğrenmemizi sağlıyorlar. Üreticilerin hayat şartları, giysi alırken bilinçli tüketicilerin kararlarını etkiliyor.

Solfasol: Adil bir yerde kalmaya çalışıyorsunuz. Nereden başlamak gerekiyor?

Yağmur: Projenin tamamlanmasına yaklaştık. Proje bittikten sonra, yani araştırma aşamasını çeşitli çıkmazlar ve tökezlemelerle geçirdikten sonra üretime başlıyor olacağız. Tüm tedarik zincirinin tamamını kontrol edebilmek bizim gibi küçük ölçekli bir yer için çok mümkün değil. O yüzden tedarik zincirinin bir kısmına odaklanmamız gerekecek. Biz de henüz tam olarak karar vermiş olmasak da adil markalarla çalışmak, bulunduğumuz noktanın öncesinde ve sonrasında işbirliği kurduğumuz diğer oluşumlar, kooperatifler ve markalarla iş birlikleri kurarak ve kendi kontrol edebildiğimiz alanı kontrol ederek bir şeyler sağlayabiliriz diye düşünüyorum.

Aycan: Bu projeye ilk başladığımızda sektörü çok bilmiyorduk. Her aşamasına yönelik birtakım araştırmalar yaparak başladık. Bir tiftik keçisi çiftliğine de gittik, o keçiyi kırpanla da, yününü eğirenle de tanıştık. Bütün bu araştırmaların sonucunda her aşamada adaleti tek bir kurumun sağlamasının mümkün olmadığını, bunun ancak işbirlikleri ile mümkün olduğunu gördük. Biz de bilgi ve deneyimimiz kapsamında en fazla yapabileceğimiz kısma odaklanmayı düşündük.

Yağmur: Biraz daha projeden bahsedeyim. Projenin temel sorusu tekstil alanında hammaddeden son ürüne adil bir üretim süreci gerçekleştirmek. Bunun için Ankara yerinde tiftik ile çalışabiliriz diye düşündük. Ankara'nın yerel pamuğu mor pamuk, keten, kenevir gibi farklı malzemelere de baktık. Sonuç olarak bir tek tiftiğin tüm süreçlerini izleyebildiğimiz için onunla ilerlemeye karar verdik. Bunun için Tahtacıörencik köyüne gittik. Araştırmayı sürdürürken Kızılcahamam Halk Eğitim Merkezi'nin de böyle bir proje içinde olduğunu gördük. Onlar da merkezlerinde tiftikten kumaş dokumuşlar.

GÜNCEL

Biz de onlarla çalışmaya başladık. Onlar da kendi içlerinde bir girişim. Proje için onlardan ürün almaya karar verdik. Bu şekilde dokunma aşamasını da halletmiş olduk. Tasarım için de baharda bir çalıştay düzenledik. Eleştirel tasarım nedir? Döngüsel üretimler nasıl yapılır? Bu konuları tartıştık.

Sürecin içinde birçok insanla tanıştık. Tahtacıörencik'te bir tiftik ebesi var, son ebeymiş. Bir tiftik çiftliği olan Mehmet Köksal var. Çalışmalarını videoya çeken, araştırmayı seven, keçilerine de diğer çiftliklere nazaran çok daha farklı bir yaklaşım gösteren birisi. Sürecin içinde böyle insanlar tanıdık. Hem çok şey öğreniyoruz hem de kendi kaygılarımızı paylaşıyoruz, düşündüklerimizi söylüyoruz. Onların da fikrini alıyoruz, onlar da kendi süreçlerini anlatıyorlar.

Onları tanımak, yaptıklarını öğrenmek bizim için çok faydalı oldu. Mesela üretimde hayvanlara adil davranıldığını belgeleyen bir sertifikasyon sistemi varmış. Bir meradan diğerine hayvanları yürüterek götürüyorlar. Keçilerin zaten otlaması ve yürüyerek hareket etmesi gerekiyor. Bir yere kapatarak beslemek doğru değil. Kırpma süreçlerini de zarar vermeyecek şekilde yapıyorlar.

Solfasol: Burada bir de kurs düzenliyorsunuz.

Yağmur: Evet, 2 aylık bir dikim kursumuz var. Üretim ayağında kendimize daha kalıcı bir gelir modeli oluşturmaya çalışıyoruz; hem kendimiz için hem de burada çalışan, kurs alan insanlar için. Eğer katılımcılar kendileri de isterlerse, kurstan sonra burada çalışmaya devam edecekleri, birlikte kazanıp geliri paylaşacağımız, ekonomik bağımsızlığımızı bu şekilde sağlayacağımız bir model kurmak istiyoruz.

Solfasol: Kursiyerleriniz ağırlıklı olarak yabancı uyruklu ve mülteci kadınlardan oluşuyor. Bu özel bir seçim mi yoksa böyle mi denk geldi?

Yağmur: Aslında hem Türkiyeli hem mülteci kadınlar için gelir getirecek faaliyetler olsun istedik. Tekstil sektöründe göçmen emeği çok fazla ucuz işgücü olarak sömürülüyor. Bu büyük bir problem olarak karşımızda duruyor. Buranın şeffaf bir bütçe ortaya koyan, herkes için güzel, neşeli bir çalışma ortamı olmasını amaçladık. Kendi ağımız üzerinden ulaşabildiğimiz arkadaşlara sorduk, STK'lara, toplum merkezlerine sorduk, göçmen dayanışma ağına sorduk, ulaşabildiğimiz kişilere ulaştık.

Sonbaharda ileri dikiş kursuna başlayacağız. O zaman çevresel adalet vurgusunu da arttırmayı, adalet tartışmalarına da girmeyi istiyoruz. Şimdi daha temel dikiş üzerinden gidiyor ama orada sürece dair meselelere de girmeyi planlıyoruz.

Solfasol: Bu bir dayanışma. Siz dikiş biliyorsunuz, onu öğretiyorsunuz. Ticari işbirlikleri kuruyorsunuz. Bir tür dayanışma ve işbirliği modeli. Ürünlerinizin satışı için de bir dayanışma ve işbirliği aığınız var mı? Sizi desteklemek isteyenler size nasıl ulaşabilirler ürünlerinizi nasıl alabilirler?

Aycan: Bu proje kapsamında bir ürün koleksiyonumuz ortaya çıkacak. Ancak bunu satışa sunup sunmamak konusunda kararsızız. Bu ufak bir koleksiyon olacak. Bez Atölye olarak tüketimi arttıracak ürünler ortaya koymak isteyip istemediğimizden emin değiliz. Bu bizim için hâlâ bir soru işareti. O nedenle şu anda ürünlerimize ulaşabilecekleri bir yer yok ama böyle bir tedarik zincirinde dikiş üreticisi arayan veya bu konuda bilgi edinmek, eğitim almak isteyenler varsa bize sosyal medya üzerinden veya web sitemizden ulaşabilirler.

Solfasol: Adil üretim sürecini nasıl oluşturduunuz?

Yağmur: Biz bizim prensiplerimizle çalışan aktörleri bulduk ve bir araya getirdik. Bazılarını da geç fark ettik. Mesela aynı konuda çalışmamıza rağmen Kızılcahamam'ı çok geç keşfettik, haberimiz yokmuş birbirimizden. Her yerde böyle çalışan aktörler var. Onların bir araya gelebileceği ağlar gerekiyor. Yoksa birine "sen de şu işi şu şekilde yap" diyecek güçte değiliz.

Tiftik ile ilgili kafamızda soru işaretleri vardı. Hayvansal üretimin adil olup olamayacağını düşündük. Tiftiği B planı olarak kenarda tutuyorduk. Bu süreçte mor pamukla tanıştık. Köyde yeniden böyle bir tarımsal üretime girilebilir mi diye araştırma yaptık. Bu proje süresinde olmayacak olsa da belki yeni bir projede pamukla bir üretim yapabiliriz diye düşündük. Bunu köydekiler de istiyor. Köyde genç kalmamış, su yok, tarımsal üretim ortadan kalkmış. Bu konuda bir girişim başlatabilir miyiz diye düşündük ama henüz yapmadık.

Aycan: Keten üzerine de biraz araştırma yaptık. Keten üretimi üzerine çalışan ve teşvikini de sağlayan İzmir'de Döngü Kooperatifi var. Makinelerle üretim üzerine ar-ge'lerini sürdürüyorlar. Ancak onlar da %100 keten kumaş üretiminin Türkiye'deki makinalarla mümkün olmadığını görünce karışım ipliklerle ürün çıkarmaya yönelmişler, o şekilde devam ediyorlar. Biz de elde keten eğirerek %100 keten üretimi yapılabilir mi diye düşündük. Bu da merak ettiğimiz, çözmeye çalıştığımız, araştırdığımız konulardan bir tanesi. Eskiden bu yapılabilirdi. Hâlâ yapanlar varsa ulaşabilir miyiz, yeniden bunu başlatabilir miyiz, diye araştırıyoruz.

Yağmur: Araştırma sürecinde birtakım günlükler tuttuk. Bunları da derleyip web sitemizden ve başka kanallardan, belki kitapçık olarak paylaşmayı düşünüyoruz ki diğer girişimlere yol gösterebilsin araştırmalarımız.

Aycan: Örneğin tiftik üzerine araştırma yapmak üzerine birçok proje olduğunu gördük. Hepsinin amacı kumaşa ulaşmakmış ve hepsi de başarısız olmuşlar. Bir kısmı Ankara Kalkınma Ajansından destek de almış. Ama hiçbirisinin raporuna, neden başaramadıklarına, süreçte ne yaşadıklarına dair bilgiye ulaşamadık. Biz istiyoruz ki, bizim deneyimlerimiz açık kaynak olarak kullanılsın, merakı olan insanlar açıp bakabilsinler.

Solfasol: İlerisi için neler düşünüyorsunuz? Atölye olarak planlarınız, hayalleriniz ne?

Yağmur: Başlarken önümüzde iki yol vardı. Birisi marka olmak diğeri üretim atölyesi olmak. Marka olmak konusunu sorguluyoruz çünkü insanları tüketime yönletecek yeni bir hareketin içinde olmak istemiyoruz. O yüzden kısa vadeli gelecek planlarımız, kadınlar için adil, eşit, güzel çalışma koşulları yaratmak ve bunu adil markalar için yapmak. İşbirliği kurduğumuz kişilerle de belli değerlerde buluşabilmek; bu çalışmalarını yaparken de farklı tasarım pratiklerine, üretim pratiklerine dair birlikte çalışmaya ve araştırmaya devam etmek. Kooperatifleşme konusu da önemseydiğimiz bir mesele. Göçmenlerle birlikte bir kooperatif olmak konusunu da düşünüyoruz.

Solfasol: Teşekkür ederiz. Başarılar dileriz.

“Gökçekleşme” ve Gökçekleşme!

Akın Atauz

Aşağıdaki önerme doğru, ama Ankara için uzun zamandır geçerli değil:

“Bir kentin bir kamusal alanın ya da binasının veya parkının varlığını koruyabilmesi için, belediye başkanın beğenmesi/beğenmemesi bir koşul olmaz.”

Basit bir gerçeklik gibi duruyor ama değil.

Belediye başkanı bir binayı/parkı sevmiyorsa, o bina/park gidiyor.

Ülkenin “tek adam” rejiminden kurtuluş mücadelesi, yakın zamanlarda çok yakıcı bir hal aldı ama belediyeler, neredeyse her zaman, “tek adam” rejimindeydi.

Ama daha da kötüsü, belediye meclisleri de ülke meclisinden daha somut bir biçimde, rant/çıkar ve hemşeri/yandaş kollamak türü merakları olan kişilerin meclisi olarak çalışıyor.

*

100. Yıl Çarşısını biliyor musunuz? Büyük bir olasılıkla bilmiyorsunuz. Neden bilmiyorum, oldukça şanssız bir bina sanki. Öncelikle yarışmayı kazanan projenin inşaatının tamamlanması çok uzun zaman aldı ve tam 12 Eylül’ün çok tatsız günlerinde açıldı. Kentin merkezinde bir mekân uzun süre kapatılınca/devreden çıkartılınca, kentliler oraya gitmeyi unutuyor ve oranın yeniden canlı bir biçimde kullanıma girmesi epey zor oluyor. 100. Yıl Çarşısı için de böyle oldu. Çarşı açıldıktan sonra da, mimarların projesine birçok müdahale ve değişiklik yapıldı ve bu saygısızlık, binanın işlevsel ve anlamsal öngörülerini, kalitesini olumsuz etkiledi.

Ulus Meydanı çevresini nasıl değerlendiriyorsunuz bilmiyorum, ama ben meydanın ve çevresindeki yapıların niteliklerini ve ilginçliklerini, bu merkezi kullandıkça daha çok anlıyorum: Burası, sanki kent için, kentin mekânlarının ve mimarisinin dönemlenmesini ve çeşitlenmesini bütünüyle sergilendiği için, büyük bir açık hava müzesi gibi. Önce, Birinci Meclis binasına dönüşen ve Ulus’ta, 20. yüzyılın (bugüne kalmış) ilk yapısı olan İttihat ve Terakki Mahfeli, sonra giderek Ankara’nın ve Cumhuriyet’in simgesi Heinrich Krippel’in Zafer Anıtı, 1920’li yıllardaki ilk arayışlara ve “milli mimari” akımına uygun İstanbullu Giulio Mongeri’nin İş Bankası binası, meydanın ilk yapı öğeleri.

1929’daki Lozan Palas/Akbank, 1880’lerin sonunda yapılan Taşhan’ın tarih sahnesinden çekilerek yerine Sümerbank’ın, Elsaesser imzalı o muhteşem yapısı, yine 1930’ların sonuna doğru, Ernst Arnold Egli’nin Çankırı Caddesi köşesindeki sade ve temiz modernizmiyle ilk Koç Han’ı ve 1931-33 yılları arasında, Clemens Holzmeister tarafından tasarlanarak yapılan Merkez Bankası Genel Müdürlüğü Binası... Bunların her biri, Ulus Meydanına ciddi katkılar sundular.

Meydanın güneydoğusundaki Öğretmen Okulu binasındaki Maarif Vekaleti binası bir yangınla yitince, 1950’lerde yerine, artık başka bir aşamaya ulaşmış modern anlayışına göre, yeni işhanları, yeni meydan düzenlemeleri yapıldı: 1960’lı yıllardan başlayarak, planlama ve koruma anlayışının gelişmesiyle Ulus, yaşamın değişen beklentilerini ve anlayışlarını, sergilemeye devam etti.

1950’li yıllarla başlayan, Orhan Bozkurt, Orhan Bolak, Gazanfer Beken’in tasarladığı Ulus İşhanı ve yüksek blok 1963’te, meydanın gelişen mekanına katıldı. Ferzan Baydar, Affan Kırımlı, Tayfur Şahbaz’ın kazandığı yarışmanın sonucunda, bir seramik müzesi kadar zengin olan Anafartalar Çarşısı ve yüksek blok, 1967’de kullanıma girdi. En son olarak da, 1967’de açılan yarışmayı kazanan Semra Dikel, Orhan Dikel’in Yüzüncü Yıl Çarşısı, 1981’de hizmete açıldı.

Bunların her biri meydana, bir pul defterine dizilen nadide pullar gibi, birer birer yerleştiler; kendi dönemlerinin tartışmalarına, değerlerine ve estetik anlayışına, teknolojik olanaklara göre anlamlarını buldular. Her bina ve her mekân, meydana ayrı bir katkıda bulunuyor. Meydandaki yapılar, gelenekten moderne, ulusalcılıktan enternasyonalizme, yerel malzemelerden evrensel yapı malzemelerine kadar farklı şeyler söylüyor olsalar da meydanın çevresinde aynı dili konuşarak sohbet ediyorlar. Ulus’ta bir üslup karmaşası veya çorbası değil, çevrelerindeki

yaşamın canlanmasına ve dinamizmine paralel bir evrim ve değişim izleniyor ve tam da bu nedenle bir açık hava müzesi gibi...

Ulus Meydanındaki kamusal yaşam ve burasının sahip olduğu “merkezi iş yeri” işlevleri ve politik/ideolojik önem, değişikliğe uğradıkça yeni mekanların, mimari öğelerin eklenmesiyle, Ankara’nın merkezi olarak sahip olduğu önem, gelişti ve olgunlaştı. Kentin Cumhuriyet dönemindeki gelişmelerin sürekliliğini ve değişimini, bugün de, içtenlikle gösteriyorlar.

Hiç kimse, bu gelişimdeki her şeyi sevmek/beğenmek zorunda değil; ama gelişme tarih içinde, somut olarak böyle sıralanıyor. Kentliler de buna tanıklık ediyor, birlikte yaşıyorlar ve bu kentsel mekanların her bir girintisinde, kuytusunda; Akman’da, Ali Uzun’da, bir leblebicide ya da Merkez Bankası’nda, Meclis Müzesi’nde usul-usul anılarını biriktiriyorlar...

Meydanlar, kentlerdeki önemli kamusal alanlar, olgunlaştıkça ve geliştikçe her dönemin kendi anlayışına göre farklı nitelikler gösteren ticari işlevler, estetik değerler, kültürel örüntü, toplumsal yaşamın evrimiyle, kendiliğinden, kamusal mekânlara/yapılara yansır. Bunların hepsi de “çok güzel” ya da “bütün zamanlara göre değerli” olmak veya “ölümsüz beğeni” yansıtmak durumunda değildir. Kentlilerin bazısı kimi binaları beğenir, diğerleri de başka dönemlerin anlayışlarını yansıtan başka binalarla ilgilenir. Ama kentin meydanı, kentlilere bütün bu dönemleri ve anlayışlarını önemli buldukları öğelerin yaslandığı anlayışları yansıtıyorsa, kentin kamusal alanları işlevlerini yerine getiriyor demektir.

Ankaralıları, Ulus’u böyle gördüler ve bu binalarda, meydanlarda yaşadılar, işlerini gördüler. 1980’de yapılmış bir binayı 2020’de “yıkılım ve şimdi geçerli olan anlayışa göre yenisini yapalım” düşüncesi geçerli olsaydı, kentin dönemlerini, evrimini nasıl

GÜNCEL

izleyecektik? Zamanı her zaman yeniden başlatarak bir kenti kurabilir miyiz? Zamanın izlerine göre, değişimin ipuçlarını nasıl izleyecektik? Belediye başkanları, ya da onların talimatıyla yenileme planları yapanlar, tepeden inme bir yaklaşımla, belki de beş para etmez/güncel beğenilerini, ideolojik zorbalıklarını kente dayatırlarsa, yaşadığımız kent neye benzeyecek?

Bu sorunu daha açık bir biçimde göster-ebilmek için; Elif Selena Ayhan Koçyiğit, Leyla Etyemez Çıplak, Yiğit Acar'ın hazırladığı *100. Yıl Çarşısı Koruma - Yıkım Tartışmaları ve Ulus Tarihi Kent Merkezine Bütüncül Yaklaşım Önerisi*¹ başlıklı çalışmadan Ulus Meydanı'nı yeniden planlamaya girişen belediye grubun plan notlarını değerlendiren bir parça aktaracağım:

“Bu planda yer alan birçok öneri, tarihi Ankara'nın çok katmanlı kimliğini oluşturan değerlerin bazılarının ön plana çıkarılması, diğerlerinin ise yok sayılması veya nitelsiz olarak değerlendirilmesi yönünde geliştirilmiş, strateji planında 1920-1930'lar kent makroformu esas olarak belirlenmiştir. Plan raporunda özellikle Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait kültürel mirasa vurgu yapılarak ön plana çıkartılması, kamusal açık alanlarda gerekli görülen yıkımların yapılması ve bu alanların eski görünümlerine döndürülmesi, nitelsiz olarak değerlendirilen Ankara'nın 1950 sonrası uluslararası üslup temsili olan yapılarının

(Ulus Çarşısı, Anafartalar Çarşısı ve 100. Yıl Çarşısı gibi) yıkılarak yerlerine bedesten, arasta benzeri yapılar önerilerek sahte bir tarihî alan oluşturulması, birçok yapının detaylı incelemesi yapılmadan yeni fonksiyon önerileri geliştirilmesi ve Ulus Meydanında trafiğin yer altına alınarak meydanın yayalaştırılması yer almaktadır.”

Öneri sahipleri, çok sakin ve bilimsel bir tutumla, bütün eleştirileri sistematik olarak ortaya koyuyor. Ben sadece bir küçük ekle yetinerek, yazıyı sonlandıracağım. Ulus'ta Selçuklu dönemine ait hangi kültürel miras ortaya çıkartılacak acaba? Hangi Osmanlı mirası? Aslında kentte hangi Selçuklu mirası var? Hangi Osmanlı mirası var? Selçuklu döneminde Ankara kenti vardı elbette ama Selçuklular Ankara'da hiçbir eser yaratmadı. Osmanlı döneminde de Ankara vardı ama Ankara'da (belki Cenabi Ahmet Paşa Camisi ve Osmanlı'nın son yıllarında Abidin Paşa'nın kişisel gayretlerinin dışında) hangi Osmanlı katkısı var?

Selçuklu Döneminde de, Osmanlı Döneminde de, Ankara'ya ne yapıldıysa, taşranın sadeliği ve olanakları çerçevesinde, Ankaralılar tarafından yapıldı. Ankaralılar kendi parası, kendi akli, geleneği, beğenisi ve kültürü ile kendi mirasını kendisi yarattı. Büyük ve küçük programlı iş hanları da Ankara'nın gelişmesine/ticaretine katkıda bulunmak isteyen kişilerin vakfetmesi ya da kendi birikimiyle inşa etmesiyle gerçekleşti. Yoksa ne Selçuklu ne de Osmanlı, Konya

gibi, Kayseri, Sivas gibi, Bursa gibi, hatta Tokat ve Amasya kentlerine yaptığı gibi, kamu bütçesinden Ankara'ya hiçbir yatırım yapmadı. Bu da çok iyi bir şey olmalı. Ankara, her yıkımdan sonra, kendi küllerinden doğdu, Cumhuriyet dönemine kadar.

Ulus hem Frig, hem Galat, hem Roma, hem Bizans Ankara'sının da merkezi oldu, sonra Bizans, giderek kaleye doğru çekildi. Ulus, meydanın biraz derininden başlayarak, tabaka-tabaka bütün tarihi katmanlar, orada duruyor. Bu derinliği acımasızca parçalayarak, yer altına yol ve otopark yapılması önerisi nasıl bir plan anlayışıdır? Bunca kabalık ve sığlık karşısında, yapay ve aslında olmayan bir tarihi (Selçuklu ve Osmanlı'nın sahte dekorlarını) inşa etmek için yıkmak, nasıl bir anlayıştır? Buna karşı, bir yarışmayla kazanılmış ve mesleki tartışmalara/düşüncelere göre elde edilmiş ve nitelikli bir “modern” olan, somut ve gerçek 100. Yıl Çarşısını, nasıl savunmayız?

“Yıkıp-yapma”, “ekonomik ömrünü tamamlamadan hovardaca yok etme” ve yeni kaynak, enerji, malzeme tüketimi vb. gibi, “ekoloji/iklim krizi” kavramlarına hiç girmeden, şöyle bitirilebiliriz:

- Ankara'yı biraz daha öğütmeyelim/kaybetmeyelim,
- Ulus'un anlam ve değer bütünlüğünü/evrimini parçalamayalım ve
- 100. Yıl Çarşısını, bütün “Gökçekleşme” özentilerine karşı yaşatmaya çalışalım.

¹ Mimarlık, Sayı 415, Eylül-Ekim 2020 s. 14-19 <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=430&RecID=5126>

100. Yıl Çarşısının Yıkım Kararı ve Büyükşehirin Büyük Sınavı

Mehmet Onur Yılmaz

“1967 yılında Ankara Valiliğinin açtığı ulusal bir yarışma ile kazanılmış olan 100. Yıl Çarşısı ve Büro Binaları, Semra Dikel ve Orhan Dikel tarafından tasarlanmıştır. Anafartalar Çarşısı ve Ulus İşhanı ile birlikte Ulus Meydanının çevresindeki üçüncü modernist çarşı ve ofis kompleksi olan 100. Yıl Çarşısı, bu üçlünün hep daha az bilineni olmuştur. Tam da bu nedenle diğer iki yapının korunması kararı alınmasına rağmen 100. Yıl Çarşısının yıkılması gündeme gelmiştir. Birçok niteliğiyle hem döneminin modernist anlayışının çağdaş bir örneği olan hem de bağlamıyla kuvvetli ilişkiler kuran 100. Yıl Çarşısı 14 yıl süren uzun inşa sürecinden başlayarak talihsizliklerin yaşandığı bir yapı olmuş ve sonuçta yapının birçok değeri günümüzde ilk bakışta fark edilemez hale gelmiştir.”

100. Yıl Çarşısı ya da 1967'de yarışmaya çıktığı adıyla Ankara Ulus Meydanı Çarşı ve Büro Binaları Tesisi böyle tarif ediliyor, Başkent Üniversitesi Mimarlık Bölümünden Dr. Elif Selena Ayhan Koçyiğit, Çankaya Üniversitesi Mimarlık Bölümünden Dr. Leyla Etyemez Çıplak ve Bilkent Üniversitesi Mimarlık Bölümünden Dr. Yiğit Acar'ın Mimarlık Dergisinin Eylül-Ekim 2020 tarihli 415. sayısında yer alan makalelerinde...

Çarşı bölümü, dükkanlar, galeriler, teras ve açık alanlar, 1000 kişilik bir tiyatro salonu ve ofisleri barındıran tesis bu yıl 40. yaşını dolduruyor.

50. yaşını görebilecek mi belli değil! Yapının inşa ve kullanım sürecindeki müdahaleler, kötü kullanım, izinsiz eklemeler vb. sebebiyle harap bir vaziyette olduğu da bir gerçek.

GÜNCEL

100. Yıl Çarşısı - 2021

Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi

100. Yıl Çarşısının Kötü Kaderi...

Yapının inşa sürecinde başlayan talihsizliği ise ne yazık ki sürüyor. Ankara Büyükşehir Belediyesinin yıkım kararı ve ikinci kez açtığı yıkım ihalesiyle yeniden alevlenen tartışmalar gösteriyor ki yapının birçok değeri halen anlaşılamıyor. Bunun yanı sıra tartışma yapılı çevrede yıkımla yenileme, kentlilerin buna karar verme süreçlerine katılımı, yerel yöneticilerin bakış açısı, yaklaşımları ve beğenilerinin sürece etkisi gibi pek çok unsuru barındırıyor. Bütün bunlar yetmezmiş gibi Mansur Yavaş yönetiminin bu yıkım kararının Belediyenin eski yönetiminin Ulus'a bakış açısı ile benzerlik kurulmasına sebep olması tartışmayı keskinleştiriyor, zorlaştırıyor. Zira Ankara'da kimse Gökçek'le benzeşmek, ona benzetilmek istemiyor. Ama bundan kaçınmak için yapılanların ve yaklaşımların eylemde de, söylemde de gerçekten farklılaşmasına ihtiyaç olduğu açık.

Solfasol olarak farklı zorlukları olan bu tartışmayı herkes için anlaşılabilir kılmak ve akliselimle bir sonuca varılmasını desteklemek için konunun taraflarına yönelttiğimiz soruları, cevaplarını ve açık kaynaklardan derlediğimiz bilgileri sizlerle paylaşmak istiyoruz.

100. Yıl Çarşısı inşaatı

Kaynak: 50 Yıllık Yaşantımız 1923-1933, 1. 1975, Milliyet Yayınları, İstanbul, s.55.

Umarız bu süreç, gerçek anlamda katılımın, ortak aklın işlediği bir sürece evrilir. O zaman hep birlikte bir kutlama da yaparız! Ama şimdi soru zamanı...

Sorularımızı yönelttiğimiz ilk kaynak Ankara Büyükşehir Belediyesi oldu. Mansur Yavaş hiçbir konuda basına demeç vermeme, soru yanıtlamama kararını sürdürdüğü için konuyla ilgilenen birimin, ABB Kültür ve Tabiat Varlıkları Dairesinin başında bulunan Sayın Bekir Ödemiş'e ulaştık ve şu soruları ilettik:

- Ankara Büyükşehir Belediyesi 100. Yıl Çarşısı ve bağlı tesisleri hangi kapsamda ve neden yıkmak istiyor?
- Yıkım gerçekleşirse tesisin yerine ne yapılması planlanıyor?
- 100. Yıl Çarşısı ve bağlı tesislerin sahip olduğu olanaklarla (açık alanlar, 1000 kişilik tiyatro-konferans salonu, galeriler vb.) tadil edilerek, yeniden işlevlendirilerek kullanımı konusu değerlendirildi mi? Nasıl bir sonuca varıldı?
- Yıkım kararına karşı odalardan, uzmanlardan, akademisyenlerden gelen itirazları, tepkileri nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Ulus'taki bu yıkım kararının Gökçek'in Ulus Projesinin devamı olduğu yorumlarına dair görüşünüz nedir? Ankara Büyükşehir Belediyesinin Ulus Projesi Gökçek dönemi projesinden nasıl ayrışıyor?

Belediyenin Yanıtları ve Yeni Sorular

Bekir Bey'den sorularımıza yazılı ve toplu bir cevap geldi. Önce gelen cevabı olduğu gibi paylaşalım:

“Mülkiyetleri belediyemize ait olan çarşıya ve bağlı tesislere ilişkin deprem performans çözümlemesi/analizlerinin hazırlandığı ve bu analizler sonucunda binanın güçlendirmeye ihtiyaç duyduğu tespiti yapılmıştır. Belediyemizce birçok uzmanlık alanından akademisyenin bir araya gelerek oluşturduğu akademik kurul ile yapılan görüşmelerde de güçlendirme maliyetlerinin fizibil olmadığı kararına varılmıştır. Yıkımın gerçekleşmesi halinde alan, park alanı olarak düzenlenecek ve herhangi bir şekilde yapılaşma şartı getirilmeyecektir.

Bina süreç içerisinde kapsamlı bir değerlendirme altına alınmış, çeşitli uzmanları ve disiplinleri bir araya getirerek alanın ne şekilde düzenleneceğine dair alternatif senaryo ve seçenekler üzerinde durulmuş, birçok fonksiyon öngörülmüştür. Fakat güçlendirme maliyetlerinin yüksekliği sebebiyle değerlendirme altına alınamamıştır.

100. Yıl Çarşısının yeniden işlevi, korunması ve tadilatı gözetildiğinde, alanın Ulus Meydanına, Ulus bölgesine hareketlilik kazandıracağı ön görüşü ile işlem teşkil edecektir.

Ulus Tarihi Kent Merkezi, Meydanı ve çevresine yönelik eski dönemde yıkılması öngörülen birçok bina korunmuş ve yeniden işlevlendirilmiştir.

GÜNCEL

Şu aşamada proje ve uygulamalar devam etmektedir. Verilen bütün kararlar birçok uzmanlık alanından akademisyenin bir araya gelerek oluşturduğu akademik kurul ile yapılan toplantılar, görüşmeler ve tartışmalar sonucunda alınmaktadır.”

Bu cevabın, sorularımızın tam karşılığı olmadığı açık ama gelen cevaptaki şu kısım öncelikle dikkatimizi çekti:

“100. Yıl Çarşısının yeniden işlevi, korunması ve tadilatı gözetildiğinde, alanın Ulus meydanına, Ulus bölgesine hareketlilik kazandıracığı ön görüşü ile işlem teşkil edecektir.”

Belediyeden gelen cevabın bütünüyle ilgisi anlaşılamayan bu devrik ibare yıkıma itirazı olanların önemli savlarından birisi. Umarız Belediye tavrını bu öngörüye uygun olarak değiştirir. Ama gelen cevaba dair söyleyeceklerimiz bu kadarla kalmıyor. Belediyeden gelen cevapta “alanında uzman akademisyenlerin” oluşturduğu akademik kurulun güçlendirmeyi “fizibil” bulmadığı belirtiliyor. İkisi mimarlık tarihi, birisi koruma alanından olan 5 mimar ve 2 şehir plancısından oluşan akademik kurulun yenilemenin maliyetinin fizibilitesi hakkında görüş belirtmiş olmalarına şaşırarak bu konuyu biraz araştırdık.

Belediye: “Akademik Kurul güçlendirmeyi fizibil bulmadı”

Akademik Kurul Üyesi: “Böyle bir değerlendirmemiz olmadı”

Görüştüğümüz bir akademik kurul üyesi bu konuda bir değerlendirmeleri olmadığını belirtti. Elbette ABB’nin danıştığı birbirinden farklı akademik kurullar olabilir ancak bildiğimiz kadarıyla kentin yapılı çevresiyle ilgili danışılan tek bir akademik

kurul var ve o kurulun da böyle bir yorumu olmadığı belliyken gelen cevabın bu kısmı açıklamaya muhtaç görünüyor.

“Belediye bu çağrılara kulak verip yıkım kararından dönerek Gökçek dönemi zihniyeti ile zihinsel bağlantıyı kopartacak saygılı, eşitlikçi, açık ve şeffaf bir sürece geçmeli”

Gökçek de İller Bankası Binasına “çürük” demişti!

Diğer yandan binanın deprem performans çözümlemesi/analizlerinin paylaşılması ve konunun ilgilisi olanlarca sinanmasına imkân tanınması da açık yönetimin bir gereği olarak duruyor. Oysa o zaman da şimdi de biliyoruz ki birileri modern bir mimarlık yapısını yıkmak istediğinde sığınabilecekleri en güvenli liman statik kontrol, çünkü Türkiye’de 1999’dan önce yapılan bir betonarme yapının bugünün standartlarını karşılaması neredeyse mümkün değil. Bu durum o binaların “sağlam” olmadığı anlamına gelmiyor. Zira İller Bankası Binasının yıkımına karşı mücadele edenlere Gökçek’in binanın mevcut statik gereklilikleri karşılamadığını yani “çürük” olduğunu söylediğini unutmadık!

Kim bu uzmanlar, nerede bu kapsamlı değerlendirme?

İlgimizi çeken bir diğer ifade de binanın süreç içerisinde kapsamlı bir değerlendirme altına alındığı, çeşitli uzmanları ve disiplinleri bir araya getirerek alanın ne şekilde

düzenleneceğine dair alternatif senaryo ve seçenekler üzerinde durulduğunun söylendiği kısım. Söylenenle yetinirsek 100. Yıl Çarşısı

ve bağlı tesislerle ilgili çok kapsamlı bir çalışma yapıldığı anlaşıyor. Ancak ne meslek odalarının ne mimarlık okullarının ne de mimarlık alanındaki sivil toplum örgütlerinin bu süreçlerden haberi yok. Dolayısıyla bu “kapsamlı değerlendirme”nin kimlerle yapıldığı merak konusu. 100. Yıl Çarşısının yıkımına itirazı olanlar yorumlarını açıkça dile getirirken yıkımı yönündeki bilgi ve uzman görüşlerini açıkça duyamıyor olmamız, kendilerine soru sormuyor olmamız ve sürecin bir sır perdesi arkasında yürütülüyor görüntüsü Belediyenin katılımcılık açıklamasına şüpheyi yaklaşmamıza sebep oluyor.

Hiçbir şey için geç değil!

Bu afet görüntüsünün nimeti, tüm bu olumsuz tablonun iyi tarafı ise 100. Yıl Çarşısı üzerine dönen bu tartışmanın Ankara’da gerçek anlamda katılımcı bir sürece dönülmesi imkanını barındırması. Çarşı hâlâ yerinde, uzmanlar ve akademik kurul binanın yıkılması yerine yeniden işlevlendirilerek kullanılması konusunda görüşlerini ısrarla ve her platformda tekrarlıyor. Belediye için fırsat olansa bu çağrılara kulak verip yıkım kararından dönerek Gökçek dönemi zihniyeti ile zihinsel bağlantıyı kopartacak saygılı, eşitlikçi, açık ve şeffaf bir sürece geçmek.

Mansur Yavaş bunu yapabilir mi? Bekleyip göreceğiz.

100. Yıl Çarşısı yarışma maketi
Kaynak: “Ankara Ulus Meydanı Çarşı ve Büro Binası Proje Yarışması”
Mimarlık, 45/ 5-7, 1967, s.15.

Gökçek, İller Bankası enkazının önünde poz verirken

Gökçek de, İller Bankasının yıkımına karşı mücadele edenlere binanın “çürük” olduğunu söylemişti.

“Ankara’da kimse Gökçek’le benzeşmek, ona benzetilmek istemiyor. Ama bundan kaçınmak için, yapılanların ve yaklaşımların eylemde de, söylemde de gerçekten farklılaşmasına ihtiyaç olduğu açık”

Ankara 1919

Taylan Esin

1919, kısmen de basılı kaynakların kıtlığı nedeniyle, Osmanlı Ankarası'nın az bilinen yıllarından biridir. *Ankara Vilayet Gazetesi*, *Selamet* ve *Mefkure*'nin Savaş ve Mütareke yıllarına ait az sayıda nüshası bulunabilir; *Hakimiyet-i Milliye* ve *Anadolu'da Yenigün* ise 1920 yılında çıkmaya başlar.

Oysa bu karanlık dönem, birçok açıdan dikkat çekicidir: 1919, Osmanlı ve Cumhuriyet Ankarası arasındaki geçiş dönemini temsil eden gri bir yıldır: Meclis henüz açılmamıştır; ancak Ankara artık tam anlamıyla İstanbul Hükümeti'nin denetiminde de değildir.

İkincisi, 1919 askerî açıdan da gri bir yıldır: Şehre İtilaf subay ve askerleri gelmiş olsa da, örneğin İstanbul, Kilikya veya İzmir'deki gibi resmî bir işgal rejimi kurulmaz. Ankara, kurtuluş günü olmayan ender Anadolu şehirlerinden biridir. Ocak 1919'da gelen yabancı askerî güçler muhtemelen yine aynı yıl şehri boşaltır.

Üçüncüsü, 1919 siyasî açıdan gerilimli bir kabuk değiştirme dönemidir: Savaş'a girmek ve Osmanlı halkının varlığına kastetmekle suçlanan, üst düzey yöneticileri henüz 1918'de (Padişah'tan dört yıl önce) yurtdışına kaçan ve bazı kilit isimleri İstanbul'da yargılanan İttihat ve Terakki'nin kadroları, yeni bir siyasî hedefler listesi ile yeniden hayat bulmak ister. 1917 başında Teşkilat-ı Mahsusa, olası bir yenilgide geri çekilmeye uygun merkezler ve destek alınabilecek kadroları belirlemiştir.¹ Ankara, Parti'nin etkinliğini sürdürmeyi planladığı yerleşimlerden biridir. Sivas Heyet-i Temsiliyesi'nin Ankara'yı mücadele merkezi seçmesi, tesadüf olmasa gerek.²

İttihat ve Terakki, Kasım 1918'de düzenlediği Kongre'de kendini feshederken Anadolu'da ve yurtdışında etkinliğini başka unvanlarla sürdürür. Sadece Parti'nin uzantısı sayılan Teceddüd Fırkası değil, Sivas Kongresi, Müdafaa-ı Milliye ve Trakya Paşaeli Dernekleri gibi direniş/ muhalefetin kurucu unsurları da siyasî geçmişleriyle bağlantılarını kestiklerini ilan eder. Zürcher, Parti'yle arasında mesafe koyan Parti kadrolarının Mütareke'deki

etkinliklerini dört başlık altında incelemeyi önerir: Açık siyasî etkinlikler (Teceddüd ve Osmanlı Hürriyetperver Avam firkaları, Millî Kongre vs.), yeraltı etkinlikleri (Karakol vs.), taşra direnişinin örgütlenmesi ve ordunun hareketi. Bu yazı dizisinde son ikisinin 1919 Ankarası'ndaki tezahürlerine bakmaya çalışacağız.

Dördüncüsü, 1919, Hristiyanların Türkiye'deki varlığının tehlikeye girdiği Savaş yıllarının devamıdır. Tehcir edilen Hristiyanlar Mütareke'den sonra yurtlarına dönmeye başlar; ancak döndükleri yer artık yurtları değildir. Kilise ve evleri yanmış veya işgal edilmiş; malları türlü yollarla el değiştirmiş; mezarlıklarının dokunulmazlığı ihlal edilmiştir. Kaybettikleri mallar için hak iddia etmeleri, tehcirden dönenlerin üzerindeki yatay (malların yeni sahipleri) ve dikey (yerel/merkezî merciler) baskıyı artırır. Rumlar bu itme etkisinin yanısıra bir de çekme kuvvetinin etkisi altında kalır: Yunanistan'ın İstanbul ve Batı Anadolu'da nüfus çoğunluğunu sağlamak üzere çıkardığı davet Ankaralı Rumları göçe teşvik ederken, gördükleri baskı ve yıldırma memleketlerini terke zorlar.

Basında her ne kadar İttihat ve Terakki'nin savaş suçları nedeniyle yargılanması ve cezalandırılması gerekliliği vurgulansa da, işgalden sonra özellikle İstanbul'da Hristiyan gösterilerinin yoğunlaşması, İttihatçı tutuklamalarının başlaması, Boğazlıyan Kaymakamı'nın idamı ve özellikle İzmir'in işgalinden itibaren Ege'deki katliamın³ şiddetlendirdiği yeni mağduriyet ve tehdit algılarından (Pontus ve Ermenistan projeleri) kaynaklanan taze milliyetçilik projeleri ("Türk birliği"), hızlıca Hristiyan karşıtlığına dönüşür.⁴ Böylece Parti her ne kadar uygulamaları nedeniyle suçlansa da, fikirleri yaygınlık ve etkinliğini korur.

Bunun yansıması, Orta Anadolu'daki muhalif/direnışçilerce kaleme alınan dört ardışık kurucu belgede görülebilir: Havza Genelgesi'nde (29.5.1919) İzmir ve Manisa'nın işgaline karşı düzenlenecek "millî gösterilerde ... Hristiyan halka karşı sataşma, gösteri ve düşmanca tavırlar alınmaması" gereği belirtilirken, Amasya Tamimi'nde (22.6.1919) "vatanın tamamıyeti" ve "milletin istiklâli" ilkeleri vurgulanır. Erzurum Kongresi'nde (7.8.1919) ise vatan ve milletin yanına din de eklenir: Doğu vilayetlerinde yaşayan tüm "anasır-ı İslamiye"nin "birbirine karşılıklı fedakarlık hissi ile dolu... öz kardeşler", aynı zamanda Şarkî Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin doğal üyeleri olduğu yazılır. Sivas Kongresi'nde (9.9.1919) de, her noktası "ezici çoğunluk"la Müslüman olan ülkede birbirine karşı hürmet ve fedakarlık hissiyle dolu "Müslüman unsurlar"dan söz edilir. Gayrimüslimlerin kazanılmış haklarının saklı olduğu Erzurum ve Sivas bildirgelerinde belirtilirse de, bu unsurlar, artık hem "Türk birliği" hem de Müslümanlara ait "dayanışma ve duygu dünyası"nın dışında kalır. Mütareke basını ve Milli Mücadele örgütlenmesinin düşünsel ve duygusal altyapısı, Hristiyanların yurtlarına dönüş ve iskânını zora sokar.

İçeriği siyasî ve askerî gelişmelerle sınırlı olsa da, 1915-1919 dönemini en sık örnekleyen kaynaklar, arşiv belgeleridir. Bunlar kısmen yayınlanmış olsa da, anonim bellekte örneğin hatıratlar kadar geniş yer tutmaz. Arşiv belgelerinden yola çıkan⁵ bu yazı dizisi, ikincil kaynakları da kullanarak bu geçiş yılına ışık tutmayı amaçlıyor. Bu ilk bölümde 1919'da Ankara'daki İngiliz varlığının ayrıntı ve sonuçlarını ele alacağım. Yazı dizisinin ikinci bölümünde Hristiyanların Ankarası, üçüncü bölümde ise Vali Muhittin Paşa'nın Ankarası anlatılacak.

¹ Fuat Bayramoğlu, *Hacı Bayram-ı Veli Cilt I* (Ankara: TTK, 1983), 94-5.

² Mustafa Kemal'in İttihat ve Terakki ile bağlantısı en azından 1916'ya kadar bilinir (Erik Jan Zürcher, *The Unionist Factor* (Leiden: Brill, 1984) = *Millî Mücadele'de İttihatçılık* (İstanbul: İletişim, 2013), Bölüm 3).

³ İzmir'deki 15-16 Mayıs olayları ve Aydın'ın Yunan Ordusu'nca yakılıp yıkılması için bkz. Michael Llewellyn Smith, *Yunanistan'ın Anadolu Hayali 1919-22* (İstanbul: Tarihçi, 2017), 112-5.

⁴ Nesim Şeker, "Türklük ve Osmanlılık Arasında: Birinci Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'de "Milliyet" Arayışları ya da "Anasır Meselesi", *İmparatorluktan Cumhuriyete Türkiye'de Etnik Çatışma*, Erik Jan Zürcher (der.) içinde 157-171. İstanbul: İletişim, 2005.

⁵ Belgeler, Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Babıali Evrak Odası (BEO) ile Dahiliye Nezareti Kalem-i Mahsus Belgeleri (DH.KMS), Emniyet-i Umumiye Asayiş Kalem-i (DH.EUM.AYŞ) ve Şifre Kalem-i'ne (DH.ŞFR) aittir.

ANKARA

I. 1919, İngilizlerin Ankarası

Bir kaynağa göre, İngiliz subayları şehre 19.1.1919'da gelir.⁶ Tanınan bir çalışmaya göre Aralık 1919'da Ankara'da işgal sürmektedir: Mustafa Kemal şehre geldiğinde, sonradan Meclis olarak kullanılacak İttihat ve Terakki Kulüp Binası'nın duvarlarına “tünemiş” Fransız ve Tunuslu askerler görülür.⁷ Başka bir kaynağa göre ise, İngiliz kuvvetleri Mayıs 1919'da Ankara'dan ayrılır.⁸

Belgelere göre, 25.1.1919'da Ankara'da iki İngiliz subayı vardır. Şubat 1919'da iki yüz İngiliz askerin Vilayet'e gönderileceği öğrenilir. Fransız askerleriyle ilgili ise herhangi bir veri yoktur. Sadece jandarma teşkilatının düzenlenmesi için Vilayet'te devriye gezmek isteyen bir Fransız yüzbaşı ve dört jandarmadan söz edilir. 20-22.10.1919 arasında Eskişehir'e muhtemelen Osmanlı Hükümeti adına istihbarat toplamak için gönderilen bir polis memurunun raporuna göre, asker ve cephanelerini Eskişehir'den İstanbul'a götüren İngiliz kuvvetleri o tarihte artık sadece Kütahya'yı kontrol etmektedir, Eskişehir ve muhtemelen Ankara'dan daha önce ayrılmışlardır. Bir Osmanlı müfettişi ile bir İngiliz yüzbaşının 2.7.1919-11.8.1919 arasında Batı ve Orta Anadolu'da yaptığı inceleme gezisinin raporuna göre ise, Ağustos 1919'da Eskişehir ve Konya ile birlikte Ankara'da da “kontrol” unvanı taşıyan, düşük rütbeli ve geniş yetkili İngiliz irtibat subayları bulunur. Belki Eskişehir'deki demiryolu köprüsü dinamitlenmeden önce Eylül'de, ya da henüz Mayıs 1919'da İngiliz askerleri Ankara'dan ayrılırken, geride az sayıda irtibat subayı kalmış olmalıdır. Subayların Aralık 1919'da hâlâ Ankara'da olup olmadığına ilişkin bir belge bulunamamıştır.

Bu subaylar Ankara'da neler yapar? Müfettiş'in aynı rapordaki gözlemlerine göre, Mütareke hükümlerine aykırı olmasına rağmen, İngiliz irtibat subayları, taşradaki işlerin idaresini “adeta” tümüyle üstlenmiştir. Bunda, “hoş geçinmek siyaseti”ni tercih eden Osmanlı memurlarının sessiz ve edilgen kalması kadar, her gün “yüzlerce” vatandaşın türlü taleplerle subaylara başvurması da etkindir. Subayların kaldığı evlerinin önünde bekleyen “bu kafiye-yi müracaat içinde maatteessüf müslümanlar

da eksik değildir.” Bu toplu teveccüh İngiliz subayları “büsbütün şımartmış”tır.

Bu gözlem, işgal güçlerine direnen, protestolara katılan Müslüman “kitle hareketi” imgesi ile çelişir. Anadolu işgale nasıl tepki verir? Belgelere göre Eskişehir Mutasarrıfı Babıali'den 30 Mayıs'ta şehirde bir miting yapılması için izin ister. Basına göre Ankara'da 26 Mayıs'ta bir miting yapılır.⁹ Tarihlerine bakılırsa bunların saiki İzmir'in işgalidir. Aynı şekilde 23.5.1919'da Bodrum'da İttihatçıların düzenlediği ve İtalyan askerî güçlerinin denetiminde yapılan gösteri, Bodrum'un İtalyanlarca değil, İzmir'in Yunanlılarca işgaline yöneliktir.¹⁰ Bu tepkide, İzmir ve Aydın'ın işgali sırasında Yunan Ordusu'nun yaptığı zulüm ve katliamın etkisi büyüktür.¹¹ “Anadolu hareketi”, işgal karşıtlığı değil, Yunan antipatisi çevresinde örgütlenir. İzmir'in işgalini protesto eden Müslümanlar İngiliz subaylarla ilişkisini bozmaz.

Osmanlı Hristiyanlarının işgal güçlerinden beklentisi nereden kaynaklanır? Mayıs ve Haziran 1915 tarihli kanun ve düzenlemeler, tehcir edilenlerin mülklerinin kayda alınması, muhafaza ve idaresi için özel komisyonlar kurulmasını öngörüyordu. Ancak Eylül ve Kasım 1915 itibarıyla “tasfiye” fikri, “muhafaza ve idare”nin yerini almaya başlar.¹² Ocak 1916'da Talât Paşa'nın, Osmanlı ekonomisinin “müslüman bir ekonomi” olacağını ilan etmesiyle, tasfiyenin hızı ve kapsamı artar.¹³ 8.2.1918 tarihli “Emval-i Metruke Talimatnamesi” ise, “bazen geçici iskân yoluyla, bazen kamulaştırmayla, bazen fiilî el koymayla” malların Müslüman muhacir, memur vs. zilyetliğine geçmesini sağlar.¹⁴ Malların böylece sahiplendirilmesi, iadelerini zora sokar.

Osmanlı Hükümeti Aralık 1918'de hazırladığı kararname ile, Hristiyan muhacirlerin yurtlarına dönüşünü düzenlerken, mesken ve iâşe sıkıntısı çekilmemesi için bazı tedbirler öngörür: Ermeni ve Rum muhacirlere ev ve arazileri geri verilecek; bu evlere yerleşmiş muhacirler tahliye edilecek; kilise ve mektep binaları ait oldukları cemaatlere iade edilecektir.

Bu kararname veya uygulaması yeterli bulunmamış olsa ki, aynı ay içinde, İngiliz Fevkalade Komiserliği, Anadolu'ya gönderdiği inceleme heyetinin raporundan hareketle, Babıali'den muhacirlerden, mal ve mülkleri gasba uğrayanlar için tazminat talep eder.¹⁵ Nisan 1919'da ise aynı konuyla ilgilenmek üzere İngiliz ve Dâhiliye Nezareti memurlarından oluşan karma teftiş heyetleri kurulur.

Bu komisyonlardan biri, Ocak 1919'da gittiği İstanbul'un Rum nüfus ağırlıklı banliyölerinde Rumlar tarafından büyük bir coşku ile karşılanır. İngiliz üyelerin denetiminde olduğu öne sürülen Komisyon, bölgede Savaş sırasında Osmanlı Ordusu ve Müslüman siviller tarafından el konulduğunu varsaydığı taşınmazların tahliye ve Rum sahiplerine iadesine, kullanıcılarına savunma hakkı tanımadan, “bir mahkeme edasıyla” karar verir. Osmanlı Hükümeti henüz sürecin başında bu komisyonları “gayrimeşru” ilân eder; İzmir'in işgalinden sonra Müslümanlar da uygulamaya tepki göstermeye başlar. Osmanlı Hükümeti'nin taşınmazların sahiplerine iadesi konusunda ne kadar istekli ve girişken olduğu açık değildir: Aralık 1918'de başlayan talimatname çalışmaları, Nisan 1919'da henüz sürüncemededir.¹⁶ Savaş sırasında yapılan aslında muhtemelen çoğu haksız olan el atmaların telafi mekanizması, Hükümet ve Müslümanlar tarafından adil görülmediği için, alınan kararlar makbul ve “sürdürülebilir” değildir. Vatanın işgali ve el konan malların iade tehlikesi yan yana gelince Müslüman dayanışma ve duygudaşlığı kuvvetlenir.

Belgelere göre, Ankara'da da tehcirden sonra, Ziraat Bankası,¹⁷ eytam sandıkları ve şahıslara olan borçlarına karşılık, ya da tümüyle keyfi ve usulsüz işlemlerle Hristiyanların mallarına el konulmuş; bunların bir kısmı komisyonlarca satılmış veya devredilmiştir. Malların iadesi için hazırlanan mevzuatın yürürlüğe girmemesi, tehcirden dönen Hristiyanların iskân ve geçimini zora sıkarak. Bir Osmanlı subayına göre, iade taleplerinin Hükümet tarafından ertelenmesi veya yerine getirilmemesi, “her vakit” İngilizlerin müdahalesine zemin oluşturmaktadır.

⁶ Bayram Sakallı, *Ankara ve Çevresinde Milli Faaliyetler ve Teşkilatlanma* (Ankara: Kültür Turizm Bakanlığı, 1988), 42. Başka bir kaynakta 1918 Aralık'ta İstasyon'a iki bölük İngiliz ve sonrasında Fransız askerler gelir (Abdülkerim Erdoğan, Gökçe Günel, *İstiklal Savaşı'nda Ankara* (ABB: Ankara, 2007), 56-9).

⁷ Lord Kinross, *Atatürk: Bir Millet'in Doğuşu* (İstanbul: Altın Kitaplar, tarihsiz), 242.

⁸ Suavi Aydın, Kudret Emiroğlu, vd, *Küçük Asya'nın Bin Yüzü: Ankara* (Ankara: Dost, 2004), 342.

⁹ 28 Mayıs tarihli *Hadisat*'a göre “yüzbinlerin” katılımıyla yapılır. Abartı, propaganda ihtimalini düşündürür. Mitingin ayrıntılarını veren kaynak tutarsızdır (Erdoğan, *İstiklal*, 72-6). Miting izinli ise, İstanbul Hükümeti'nin işbirliğini gösterir.

¹⁰ Taylan Esin. “Bir Cemaat, İki Kilise, Üç Nesil: Bodrum Rum Ortodoksları”, *Toplumsal Tarih* (Ocak 2021): 50-8.

¹¹ Zürcher, İzmir'in işgalinin direnişi başlatmadığını, ama Batı Anadolu'da başlamış olan örgütlenmenin hızını artırdığını öne sürer (*Unionist*, 150).

¹² Bu düzenlemeler başta Ermeni malları için geçerliyse de, sonradan Rum mallarına da teşmil edilir.

¹³ Hilmar Kaiser, "1915-1916 Ermeni Soykırımı Sırasında Ermeni Mülkleri, Osmanlı Hukuku ve Milliyet Politikaları", *İmparatorluktan Cumhuriyete Türkiye'de Etnik Çatışma*, Erik Jan Zürcher (der.) içinde 123-56. İstanbul: İletişim, 2005.

¹⁴ Sina Akşin, *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele C1* (İstanbul: İş Bankası, 2010), Bölüm 3.

¹⁵ Recep Çelik, “Tehcir Sonrası Geri Dönüş”, *Akademik İncelemeler Dergisi* 10/2, (2015): 67-94.

¹⁶ Abdurrahman Bozkurt, “İtilaf Devletlerinin İstanbul'da İşgal Yönetimi” (doktora tezi, İstanbul Üni., 2009), 211-3.

¹⁷ Ziraat Bankası'nın emval-i metrukenin tasfiyesindeki rolü için bkz. Taylan Esin, “Hristiyan Malları ve Ziraat Bankası”, *Kebikeç* 42 (2016): 49-83.

ANKARA

Nitekim Ankara'daki İngiliz subayları, Hristiyanların şikâyetlerini değerlendirmek için İstanbul'dakine benzer bir komisyon kurar. Belgelere göre, Savaş sırasında tapu kayıtlarında tahrifat yapılarak Hristiyan mallarına el konulmuştur. Dahiliye'den Ankara Vilayeti'ne gelen şifrede, kayıtların düzeltilerek Hazine veya şahıslara geçirilmiş taşınmazların sahiplerine iadesinin kanun hükmü olduğu hatırlatılır.

İngilizler Hristiyanlara iltimas da eder. Muhittin Paşa'dan sonraki Vali'nin Ankara'ya gelmesinin engellenmesi sonucu Ekim 1919'da fiilen vali olan Defterdar Yahya Galip imzalı Aralık 1919 tarihli bir şifreye göre, İstanbul'a zahire sevkiyatı için Ankaralı Rum Ortodoks tüccarlardan birine beş vagon tahsis edilirken, İslam tüccarının başvuruları yerine getirilmez. Bu türden imtiyazlar, Müslümanlarda hınç yaratmış olmalıdır. Nitekim İngiliz subaylarının ayrılmasından sonra Ankaralı Hristiyanlar iltimasın bedelini ağır öder: Ticaretten menedilirler ve mallarına boykot uygulanır.

İngiliz subayların ele aldığı konulardan belki de ilki, Savaş sırasında Ankara'da gayrimüslim mezarlıklarına karşı yapılan tecavüzdür. Subayları özellikle ilgilendiren, 19. yüzyılda İngiltere'nin Ankara vizkonsülü

olan Gavin Gatherall'ın¹⁸ eşine ait mezar taşının sökülerek yapı taşı olarak kullanılmak üzere, sonradan Meclis olacak İttihat ve Terakki Kulüp Binası'na taşınmasıdır. Kulüp ve karşısındaki sinema binasının¹⁹ yapımında kullanılan veya kullanılmak üzere Gregoryen, Katolik, Musevi ve Protestan kabristanlarından çıkartılan başka mezar taşı ve kitabeler de vardır. Ankara'daki İngiliz irtibat subaylarından Whittall²⁰, Hristiyan cemaatinin taşların iadesini istediğine ama Vali Azmi Bey'in (görevden ayrılışı Mart 1919) reddettiğine tanık olur. Olayı ikincil kaynaklar da doğrular:

Bir gün Ankara'da bulunan yerli Hristiyanlar ellerinde kazmalar ve kürekler, [Kulüp] bina[sı]nın önünde toplandılar. Güya bu bina yapılırken bir İngiliz konsülünün mezar taşı buranın temeline konulmuştu. Şimdi bunlar bu binayı yıkarak o taşı çıkaracaklardı. Derhal Türkler de mukabil tedbir aldılar. Bu zaman İstanbul'dan Yağış²¹ adında bir papaz gelmişti. Bu papaz bunlara nasihat ederek vakayı önlemiştir.²²

Osmanlı Hükümeti'ne göre örneğin Musevi kabristanının "cinsleri kara olan taşları"nın gasbindan 5. Kolordu Kumandanı Ali Osman Bey ile İttihat ve Terakki Kâtib-i Mesulü

Necati Bey sorumludur. Sorumluların ceza alıp almadığını bilmiyoruz. Ankara'daki Ermeni tehcir ve taktilindeki rolünden dolayı aranan Necati Bey, 1919 Nisanında kaçaktır.

Ankara ve İstanbul arasındaki iki ay süren yazışmalardan sonra (en az altı belge vardır), İngiliz Fevkâlade Komiserliği'ne bundan sonra "makabirin masuniyeti" (=mezar dokunulmazlığı) ilkesine dikkat ve itina olunacağı, mezar taşlarının 11.3.1919'dan sonraki ilk pazar günü düzenlenecek dinî ve askerî merasimle kaldırılacağı teminatı verilir.

İngiliz askerlerinin Ankara'ya neden geldiği²³ ve neden ayrıldığı kaynaklarda sorgulanmaz (irtibat subaylarının ikametinin istihbarat ve gözetim amaçlı olduğu düşünülebilir). Bilinen, tahliyenin bir çatışma sonucu olmadığıdır: 14.6.1920'ye kadar Kuvva-yı Milliye İngilizlerle çatışmaya girmez. Belgelere göre, Ali Fuat Paşa'nın kumandasındaki süvariler 1919'da Eskişehir'e yaklaştığında, en yakın İngiliz birlikleri Kütahya ve İzmit'tedir. ²⁴ Anlaşılmayan nokta, İngiliz tarafının tutumudur. Anadolu'daki Heyet-i Temsiliye örgütlenmelerinin gelişimini fark etmemesi ihtimal dâhilinde olmayan İngilizler, önce Ankara ve sonra Eskişehir'deki güçlerini neden geri çeker?²⁵

¹⁸ Ankara'ya 1879'da gelir (Bilal Şimşir, *Ankara Ankara: Bir Başkentin Doğuşu* (Ankara: Bilgi, 1988), 26) ve Ankara'da ölür (Henry C. Barkley, *A Ride through Asia Minor and Armenia* (Londra: John Murray, 1991), 102).

¹⁹ Şimdiki Ulus 100. Yıl Çarşısı ve Devlet Konukevi'nin bulunduğu Millet/Fresko'nun Bahçesi'ndeydi.

²⁰ Ailesi Türkiye'de yerleşik Levanten kökenli subay için, bkz. Aydın, Emiroğlu vd., *Küçük*, 342.

²¹ 1907'den itibaren Ankara ve çevresi Ermeni Başrahibi Yağışyan Efendi olmalıdır (Kudret Emiroğlu vd., *Ankara Vilayeti Salname-i Resmisi 1325* (Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı, 1995), 66).

²² Enver Behnan Şapolyo, *Atatürk ve Seymen Alayı* (Ankara: Ankara Kulübü, 1971), 10.

²³ Amaç, Ankara'da tutulan Eylül 1918 itibariyle üç yüzden fazla İngiliz esire ulaşmak mıdır? (Mahmut Akkor, "1DS'nda Anadolu'daki İngiliz Esirleri ve Esir Kampları" (doktora tezi, Sakarya Üni., 2013), 146-9).

²⁴ Smith, *Yunanistan'ın*, 152. Ali Fuat Cebesoy'un anılarındaki ayrıntılar farklıdır (İlhan Tekeli, Selim İlkin, *Ege'deki Direnişten Kurtuluş Savaşı'na* (Ankara: TTK, 1989), 273-9).

²⁵ Bazı ilginç cevaplar için bkz. Doğan Avcıoğlu, *Milli Kurtuluş Tarihi C1.*, (İstanbul: Tekin, 1974), 244.

Ortalıkta yoğun bir Taliban yıkama faaliyeti var. Taliban eski Taliban değilmiş de, ılımlı mesajlar gönderiyormuş da, reel siyasetin icaplarına uyacakmış da bla bla bla...

Yakında pelüş oyuncaklarını çıkartan olursa şaşmam.

Bu görseli çamaşır deterjanı üstüne yapacaktım. Ama yumuşatıcı daha isabetli geldi.

Aydan Çelik

ANKARA

Duyduk Duymadık Demeyin Ayrancı Semt Meclisi Kuruluyor...

Mehmet C. Peker

Değerli komşularım merhaba,

Aylardır Kent Konseyleri ile ilgili bilgiler veriyor özellikle de potansiyellerini dikkatlerinize sunmaya çalışıyorum. Kent Konseyleri ile ilgili ilk yazıyı Solfasol Aralık 2020 sayısında “2021 ve Sorular ile Kent Konseyi”, ikincisini de gönüllülerin katkıları ile Solfasol Mayıs sayısında, on yazılık bir “Kent Konseyleri dosyası” olarak sizlere sunmuştuk.

Amacım; takip eden aylarda gelecek olan Kent Konseyleri Genel Kurullarına ilgililerinizi arttırmak idi. Sonra, 24 Haziran 2021 Perşembe günü Çankaya Kent Konseyi Genel Kurulu gerçekleştirildi, ben de Solfasol Temmuz sayısında “Biz Potansiyeli için Kent Konseyleri Genel Kurulları” başlığı ile gerçekleştirilen Çankaya Kent Konseyi Genel Kurullarına dair izlenim ve beklentilerimi yazdım. 10 Temmuz 2021 Cumartesi günü ise Ankara Kent Konseyi Genel Kurulu gerçekleştirildi ve ben de Solfasol Ağustos sayısında “Ankara Kent Konseyi Genel Kurulu ve Mansur Yavaş” başlığı ile beklentilerimi, önerilerimi ve sorularımı hem sizlerle hem de Ankara Büyükşehir belediye Başkanı Sn. Mansur Yavaş ile paylaştım. Yenimahalle Kent Konseyi Genel Kurulu ve Ayrancı Semt Meclisi Kuruluş Genel Kurulu öncesinde de Solfasol Eylül sayısında yine gündemim; Kent Konseyleri.

Okumaya başladığınız bu yazı Kent Konseylerinin olmazsa olmazlarından Semt Meclisleri ve “Ayrancı özelinde” Ayrancı Semt Meclisi ile ilgili.

Israrla yazdıklarımın anlaşılacağı üzere; “yaşanmışlıklara ve yaşanmamışlıklara rağmen” Kent Konseyleri, ülkemizin içinde bulunduğu dar boğazdan veya kaostan çıkışı zorlaştıran “temsili demokrasi ve oyuncularından” bizi kurtarabilme potansiyeli en yüksek araçlardan biri, diye düşünüyorum.

Birkaç senede bir, birilerini “temsilci” (apartman yöneticisi, muhtar, aza, delege, dernek başkanı, belediye meclis üyesi, belediye başkanı, milletvekili) olarak seçerek sonra da sorumsuz olduğumuzu düşünerek sorunlar içinde yaşamaktan bıkmadık mı? Hepimiz rahatsız değil miyiz?

Artık etki alanlarımızda duyarlı, sorumlu, aktif komşu-hemşeri-yurttaş olmak zamanı gelmedi mi?

Evet, değerli hemşerilerim/komşularım, etki alanlarımızda değişim/dönüşüm süreçlerinin PARÇASI OLUNMALI, hem de olası en kısa zamanda. Aynı coğrafya ve/veya ilgi alanındaki kişileri fark etmek, tanışmak ve onlar ile ortaklaşırabileceğimiz adımları konuşmak için EN DOĞRU İKİNCİ ZAMAN ŞİMDİ!

Konu özelinde, başlığa atfen vermem gereken bilgi şöyle; Ayrancı semtinin beş mahallesi olan Ayrancı, Aziziye, Güvenevler, Güzeltepe ve Remzi Oğuz Arık mahallelerinden komşularımın çağrıcılıkları sonrasında yapılan Çankaya Kent Konseyi Yürütme Kurulunun ilk toplantısında, Ayrancı Semt Meclisi KURULUŞ Genel Kurulunun Ekim ayında yapılmasına karar verilmiş. Sizce de heyecan verici değil mi?

Değerli komşularım, duyduk duymadık demeyin ve söz konusu beş mahalledeki konutlarda yaşayan veya işyerlerinde çalışanlara, semt içinde oluşmuş tüzel kişiliği olan veya olmayan tüm yapılara haber edin, AYRANCI SEMT MECLİSİ KURULUYOR!

Tıpkı Çayyolu'nda, Kırkkonaklar'da, Yüzüncüyıl'da, Üniversiteler'de, Sokullu'da, Seyran'da, İncesu'da olduğu gibi artık bizim semtimizde de MECLİSİMİZ olacak. Diğer semtlerdeki komşularımın hakkını yememek adına en iyi bildiğim ve sadece Çankaya ve Ankara'ya değil yurdumuzdaki tüm Kent Konseylerine örnek olabilecek “YENİ ve ETKİLİ ADIMLAR” atmayı başaran Çayyolu Semt Meclisi'nin kurulduğu 16 Şubat 2014'ten bugüne ortam hazırladığı ve gerçekleştirdiği güzelliklerden birkaçını sizlerle, özellikle de Ayrancıllılar ile paylaşmak isterim.

Ayrancı'da yaşayan komşular olarak Çayyolu'ndan öğreneceklerimiz ile daha yararlı ve etkili paylaşımlar gerçekleştireceğimizden hiç kuşku yok.

Birbirimizden öğrenerek Çayyolu, Ayrancı ve diğer Semt Meclislerinin yaratacağı sinerji ile Çankaya Kent Konseyi de potansiyeline uygun üretilere ortam sağlayabilir hale gelecek, temsili demokrasinin iyi örnekleri yerine katılımlı demokrasi mücadelesi içinde hak ettiği yeri bulacaktır, inanıyorum.

Yukarıda sözünü ettiğim ÇSM Çayyolu Semt Meclisi'nden hepimizin ufkunu açacak ve cesaretini arttıracak birkaç bilgi vermem gerekir ise;

- ÇSM kuruluş genel kurulunda aldığı karar ile her sene bir haftaya (yanlış okumadınız bir haftaya) yayılmış genel kurullar yapıyor,
- ÇSM'de kuruluşundan bugüne başkan yok, iletişim ve temsilden sorumlu sözcüler var,
- ÇSM'de seçim yerine sorumluluk almaya aday olmak ve dileyen herkesin Yürütme Kurulu üyesi olmak hakkı var
- ÇSM'de üretim süreçleri kararları, ilgili Çalışma Grupları tarafından alınıyor, YK sadece koordinasyon ile çalışmaları kolaylaştırıyor,
- ÇSM'de tüm çalışmalar “etki alanları olan Çayyolu semtindeki” yaşam kalitesi ve yaşam alanlarına odaklanılarak, komşuların birbirlerini fark etmeleri ve birbirlerinden öğrenmeleri, birlikte kendi geleceklerini yönetmeleri üzerine kurgulanıyor,
- Altı yıldır Ekim-Mayıs ayları içinde her Perşembe akşamı gerçekleştirilen sohbetler farklı konuk ve konular ile devam ediyor. Birbirimizden öğrenmenin değerine olan inanç ile ülke genelinde “iyi örnek üreten” onlarca Kent Konseyi temsilcisi ÇSM'de konuk edildi,
- 2015 ve 2017 yıllarında akademik niteliği de çok yüksek olan “Çayyolu'nun geleceğinin konuşulduğu” iki Çalıştay yapıldı, bir kitap yayınlandı,
- 2019 yerel seçimleri öncesinde katılımlı süreçler ile “seçmen beyannamesi” hazırlandı ve Aralık 2018 ayı sonunda yayınlandı,

ANKARA

- ÇSM'nin Youtube sayfasından izleyebileceğiniz iki adet kısa filmi var,
- ÇSM'nin kendine özgün güfte ve bestesi ile şarkısı bile var,
- ...

Eeee başka diyenlere iki küçük bilgi daha; Diyanet Vakfı'nın sahibi olduğu sağlık imarlı parsel semtteki gelişime paralel, ciddi değer kazanınca, imar planındaki "sağlık imarını konut ve ticaret merkezine" çevirmeye çalışmışlardı. ÇSM gönüllüleri, semt muhtarları ve komşuları yanında meslek odaları ile de dayanışarak imar değişikliği sürecini durdurmayı ve sağlık tesisi imar durumuna sahip çıkmayı başardılar.

Başka bir yatırımcının semtteki en merkezi yerde bulunan yeşil alana hem Okçuluk spor kulübü hem de ticari alan yapma girişimi de Muhtarlıklar, komşular, Meslek odaları destekleri ve ÇSM Çevre ve İmar Uygulamaları çalışma grubu gönüllüleri koordinasyonunda durduruldu. Umarım devam eden hukuki süreç sonunda tamamen de engellenmiş olacak.

Ayrancı'da yaşayan komşular olarak bu vb. iyi örneklerden öğreneceğimiz ve semtimizdeki yaşam kalitesini korumak/ arttırmak adına birlikte yapabileceğimiz çok şey olduğuna ve birkaç sene içinde Çankaya/Çayyolu Semt Meclisi ile Bursa/ Nilüfer Mahalle Komiteleri gibi parmakla gösterileceğimize kesinlikle inanıyorum. Yeter ki; yerel yönetim yasasının 76. maddesinin, Kent Konseyleri Yönetmeliğinin, Çankaya Kent Konseyi Yönergesinin, Çayyolu Semt Meclisi Yönergesinin bizlere sağladığı hakları, gücü, GÖNÜLLÜLÜK sorumluluklarını merak edelim, sahiplenelim.

Bence, ilk adım; KENT KONSEYLERİ ve MECLİSLERİNİN mevcut siyaset kültürümüzün tipik yapıları olan siyasi partiler, dernekler, sendikalar, sivil toplum örgütlerinden ÇOK FARKLI ve ÇOK YÜKSEK POTANSİYELE SAHİP olduğunu anlamak olmalı.

Semt Meclisi deyince bu kadar heyecanlanmamın ve bu yazıyı sizler ile paylaşmamın ilk iki nedeni

- mevcut yapılarımızdaki dikey hiyerarşi yerine eşitler arasında çoğulcu yatay ilişkinin potansiyeli ve gücü ile,
- semtimizde ortaklaştırılan ihtiyaçlara dair Çalışma Grupları önerilerinin Ayrancı Semt Meclisi Genel Kurulunda karar altına alınması durumunda, Çankaya Kent Konseyi aracılığı ile Çankaya Belediye Meclisinin ilk toplantısında gündeme alınmasını isteme HAKKIMIZ olması. Eğer bizler süreci yeteri kadar semt sahibi komşumuz ile birlikte takip edersek Belediye Meclisi kararları taleplerimiz doğrultusunda gerçekleşecektir.

Ülkemiz yasalarında başka hangi sivil toplum örgütünün böyle bir hakkı ve gücü var sizce?

Biraz önce internetten edindiğim 2019 nüfus sayımı verilerine göre; Ayrancı (17.504), Aziziye (11.415), Güvenevler (9.458), Güzeltepe (6.617), ve Remzi Oğuz Arık (5.344) olmak üzere semtimizdeki beş mahallede yaklaşık 50.000 komşumuz yaşıyor.

Sosyal medyaya göz atınca da; "Ankara Etkinlikleri" instagram sayfasının yaklaşık 423.000 kişi, "Çankaya Belediyesi" instagram sayfasının yaklaşık 57.500 kişi, "Ayrancı Ahalisi" isimli Facebook sayfasının yaklaşık 8.250 kişi, "Ayrancı Derneği" instagram hesabının yaklaşık 1.000 kişi, "Ayrancı Dolayları" instagram hesabının yaklaşık 900 kişi, Ayrancı Semt Meclisi instagram hesabının 94 kişi, facebook hesabının ise 557 kişi tarafından takip edildiğini görüyorsunuz.

Yani etkili olabilecek kadar semtli komşumuz var ve iletişim fırsatları ile ilgili ciddi bir eksiklik yok gibi görünüyor...

Potansiyelimize rağmen İLİŞKİ ve İŞ BİRLİĞİ performansımız için aynı şeyi söylemek zor! Sizce de öyle değil mi?

BENCE ÇARE; katılımlı demokrasi araçları olan Kent Konseyi ve Meclisleri, konumuz özelinde de AYRANCI SEMT MECLİSİ.

Ekim ayı içinde yapılacak olan Ayrancı Semt Meclisi Kuruluş Genel Kurulu ile ilgili önümüzde iki alternatif var.

İlki yaşadığımız apartman genel kurullarında vb. çok yerde parçası olduğumuz gibi; toplantıya katılanların olası sürecin kaderini "birkaç kişinin birikimine ve heyecanına" teslim ederek, kendilerini izleyici ve kaderine razı pozisyona yerleştirmeleri. Yaşamını kolaylaştırdığını sanırken, kendilerini etkisiz kılmaları ve etki alanında etkili olmak yerine mağdur olmayı peşinen kabul etmeleri...

İkincisi ise bugüne kadar az rastlandığı şekilde; toplantıya katılacak yüzlerce (keşke binlerce diyebilsem) kişinin coşku ve merak ile anlamak için dinlediği, yaşam alanları ve yaşam kalitesi ile ilgili beklentilerini ifade ettiği, genel kurulda gündeme gelen konuların olabildiğince çok sayıda semt sahibi tarafından tartışıldığı bir Kuruluş Genel Kurulunun yaşanması.

Söz konusu olan Ayrancı Semt Meclisi Kuruluş Genel Kurulunda;

- Giriş konuşmalarında Kent Konseyi ve Meclisleri ile ilgili genel bilgiler verildikten, semt meclislerinde siyasi parti, etnik kimlik, inanç konuşulmadan yerel siyaset üretileceğinin anlatılması,
- İlgi ve ihtiyaç alanlarımıza uygun (esnaf, gençlik, hayvan hakları, çevre ve imar uygulamaları, birikimli ve

dezavantajlı komşularımız vb.) çalışma gruplarının belirlenmesi, kurulması,

- Yürütme kurulunda görev almak isteyen herkesin kendisini tanıtip neden aday olduğunu söylemesinden sonra seçimsiz bir şekilde YK üyeleri olmalarına destek verilmesi,
- Geri çağırma ilkesi kabulü ile eş sözcülerin belirlenmeleri,
- Yönerge genel kurulunun birkaç ay içinde yapılması kararının alınması dileklerimizden sadece birkaç tanesidir.

Seğmenler Parkı Amfi Tiyatrosu

Çankaya Sahne

Kuruluş Genel Kurulumuz öncesi önümüzdeki birkaç hafta için önerilerim;

- Ekim 2021 tarihinde yapılacak olan Ayrancı Semt Meclisi Kuruluş Genel Kuruluna kadar olabildiğince çok kişiye dokunmaya çalışmak, herkesin birbirine "semt meclisi amacı, anlamı, potansiyeli, yararı vb." ile ilgili sorular sormasının, merak etmesinin sağlanması,
- O gün salonunun (Çankaya Sineması'nı/ Çankaya Sahne'yi mesela) veya Seğmenler parkındaki amfinin ve etrafının doldurulabilmesi için hazırlanacak el ilanlarının haftalarca önce Muhtarlarımızdan, esnaflarımızdan, apartman yöneticilerimizden başlayarak tüm semtlilere ulaştırabilmesi,
- Yaşadıklarının aksine, yaşadıklarına inat UMUTLU yüzlerce kişi ile "o" salonun doldurulmasıdır.

"Temsili demokrasi yerine katılımlı olanını" öğrenmemize aracı olacak bir DEMOKRASİ OKULU olmasını dilediğim Ayrancı Semt Meclisi ile ilgili görüş paylaşmak, soru sormak, konuşmak isterseniz aşağıda yazılı olan web sitemdeki iletişim adresini kullanmanız yeterli. E-postalar aracılığı ile satır satıra veya semtimizde önereceğiniz herhangi bir mekânda yüz yüze iletişim ve ilişkiye hatta işbirliklerine ben varım. Ya sen/siz?

Hepimize kolay gelsin, sevgilerimle...
www.mehmetcpeker.biz

ANKARA

Kent İçinde Saklı Kent: Saraçoğlu Mahallesi

“Kent ve gökyüzü asla aynı kalmıyor”

Italo Calvino

F. Leyla Ak

Her varlık içindekiyle, temas halinde olduklarıyla biçimleniyor. Ruhlarımızın kabı bedenlerimiz, bedenlerimizin kabı ise kentlerimiz. Yaşadıklarımız ve yaşatılanlarla evriliyoruz, süregelen bir şey bu. Mühim olan hangi yolda yürüyüp o yol üzerindeyken neleri değiştirdiğimiz. Üzülerek söylemeliyim ki bizler kabımıza sığdırmaya çalıştığımız ruhlarımızla etrafımızda varlığını sürdürmeye çalışana bir soluk verebilecekken, onu nefessiz bırakmayı yeğleyecek kadar ruhlarımızı kötülük tohumlarıyla filizlendiriyoruz. Ve bu aciz bedenlerimizin kabı olan kentlerimize bunu durmadan yaşıyoruz. Nasıl aynı kalabilir ki kent ve gökyüzü?

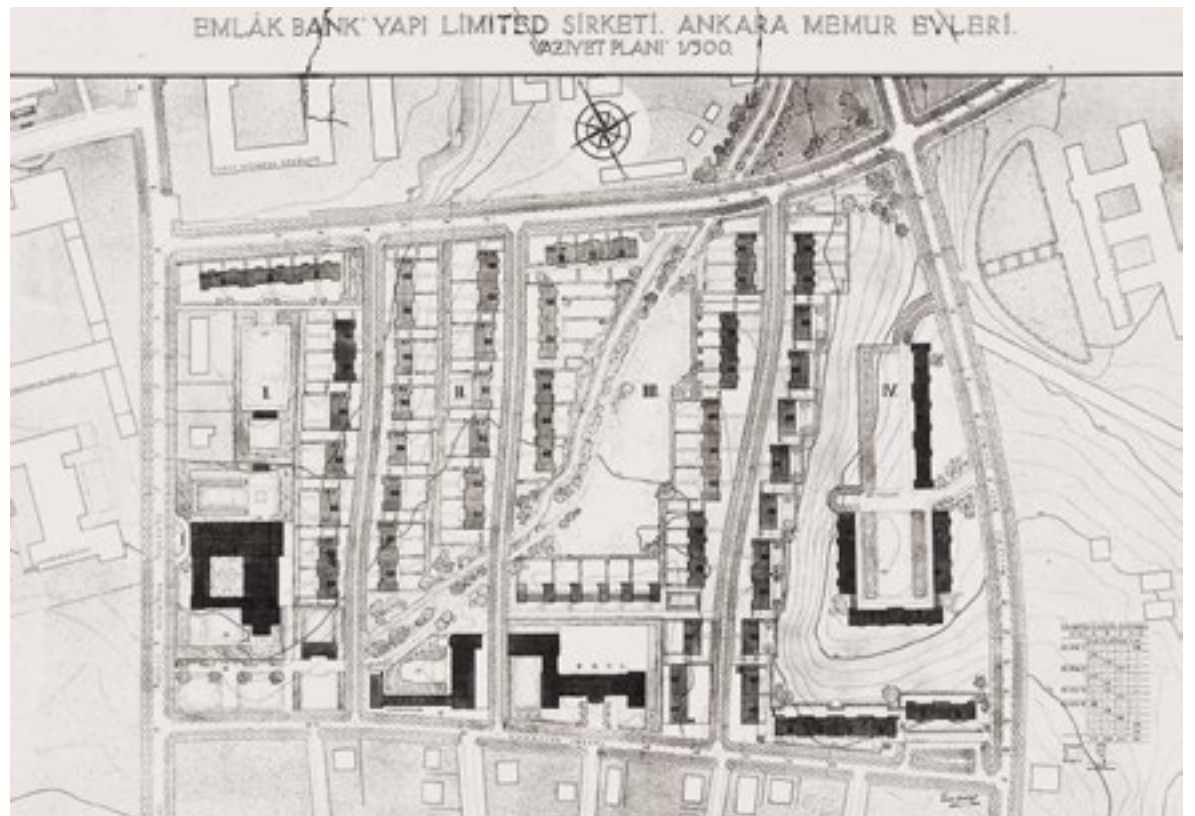
Ve neden aynı bırakılmak istenmiyor kentler? Neden gırtlığına yapışmış kötü bir el var hep üzerlerinde? Aslında bu tamamen öldürmek değil ruhunu yok etmek, mekânların oluşturduğu hafızayı yok etmek. Böylece birbirine temas eden insan ve kentler birinin ruhu değiştiğinde diğerini de aynı etkide değiştirmeye devam ediyor. Çok yazık ki Saraçoğlu Mahallesi de hafızası yok edilerek, tilki hesabıyla; birilerinin “kursağımıza daha ne kadar çok bir şeyler tepebiliriz?” sorusuna yanıt aradığı bir yer olarak kıvrandırılıp durmakta. Ne çok sızlattılar bu topraklar üzerinde yaşayıp bir miras bırakabilmiş insanların kemiklerini. Kim bilir belki de Saraçoğlu Mahallesinin mimarı Paul Bonatz da hissediyordur yarattığı yeşil mahallenin can çekişen hallerini.

1944-1946 yılları arasında Bonatz'ın Ankara'da özellikle üst düzey memur ailelerinin konut sorununu çözmek için tasarladığı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ilk toplu konutu olan bir yerleşke Saraçoğlu Mahallesi. Bugün kuzeyde Kumrular Caddesi, batıda Necatibey Caddesi, güneyde Yahya Galip Caddesi, doğuda ise Güvenpark ile tariflenen alana inşa edilmiştir. Kuzey-güney yönünde uzanan üç ana cadde ile bölünen araziye, 435 konut, giriş cepheleri birbirlerine bakacak şekilde konumlandırılan Namık Kemal Mahallesi olarak da bilinen yerleşim adeta Ankara'nın yemyeşil ağaçları arasında saklanmış başka bir yüzdür. 29 Ekim 1944 yılında Cumhuriyetin 11. yılında temeli atılan Mahalle'nin adı dönemin başbakanının Şükrü Saraçoğlu'nun soyadıyla veya Devlet Mahallesi ile anılmaktadır. Saraçoğlu Mahallesi, kuruluşundan bugüne devletin kentleşme gelişimini görebilmemiz açısından ve mimarlık pratiği ve bu pratiklerin de istenildiğinde nasıl yok edildiği hakkında bize onu okumamız için yazılmış bir kitap gibidir.

Bonatz'ın “Mimaride ananeden istifadenin ne dereceye kadar mecburi olduğunu ve bunun ne dereceye kadar caiz bulunduğu meselesi her memleket için müşterek davadır. İklimler, milletler ve memleketler arasındaki farkları yok nazarıyla bakan, mimariyi kolay öğrenilebilir bir şema halinde icra eden 15-20 senelik bir modernlikten sonra, her yerde yeniden gözler milli köklere çevrilmiş bulunuyor. Her yerin kendi öz toprağından nasıl bir kuvvetin fışkırdığı hissediliyor ve köksüzleşmenin acısı duyuluyor”¹ sözleri Saraçoğlu evlerinin hem Bonatz'ın mimariye bakış açısının hem de dönemin mimarlık akımı olan İkinci Ulusal Mimarlık Akımı etkisinde ve Türk Evi planından izler taşıyarak inşa edildiğinin açık bir ifadesidir. Fakat mimari Orhan Alsaç ve Zeki Sayar tarafından ciddi eleştirilere maruz kalmıştır. Plan çözümlerinde Bonatz'ın başarısız olduğunu belirterek, planların konut ihtiyaçlarını karşılamadığı, ıslak hacimlerin

birbirinden uzak oluşu sebebiyle tesisat gereklerinin iyi çözülemediği, planların işlerlikten uzak olduğu düşünülerek başarısız bulunmuştur. Zeki Sayar, yapının dış cepheye kurban edildiğini hatta inşa işlerinin ilerleyişinde de bir kabalık ve özensizlik olduğunu gayet sert bir üslupla; “Saraçoğlu Evleri'nin planları ve mimarisi nasıl bir şöhrete kurban edilmişse, yapısı da, himayeli bir şirkete verildiği için muvaffak olmamıştır.”² sözleri ile eleştirmiştir.

Elbette bu eleştirileri anlamlandırmak da yine toplumsal geçmişimizden bu yana yönetildiğimiz binalar ve yaşadığımız evleri izlemekle mümkün. Çocukluğumdan bu yana insanlarda gözlemlediğim bir şeydir bu; ömrümüzden uzun ömre sahip bir sürü eşyalar sığdırabileceğimiz büyük evlerde yaşamak ve insana mülkü kadar değer vermek bilinci. Belli ki biz evlerimize ruhlarımızı üfleyemiyor onları gösterişli eşyalarla dolduruyoruz. Belli ki biz ülke

ANKARA

“Çocukluğumdan bu yana insanlarda gözlemlediğim bir şeydir bu; ömrümüzden uzun ömre sahip bir sürü eşyalar sığdırabileceğimiz büyük evlerde yaşamak ve insana mülkü kadar değer vermek bilinci. Belli ki biz evlerimize ruhlarımızı üfleyemiyor onları gösterişli eşyalarla dolduruyoruz.”

F. 1. Korkuluk ve cephe fotoğrafı

olarak niteliklerimizi azalttıkça yönettiğimiz binaları saraylara çeviriyor ve yine içinde bulunduğumuz sahibi sandığımız mülklerle güç gösterisinde bulunuyoruz. Oysaki Bonatz'ın evlerinin içine girip o güzel balkon korkuluklarına gövdenizi yaslayıp onun sunduğu yemyeşil bahçesinden bir nefes olsun almak bütün gösterişli mülklerden çok daha iyi hissettirecektir insanın ruhunu. Bunu tadamamış herkes için üzgünüm.

Bundan sonra da pek mümkün görünmüyor. 24 Ekim 2014 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın resmi internet sayfasında yer alan habere göre, Çankaya Saraçoğlu Mahallesi'nin kentsel dönüşümü için Çevre ve Şehircilik Bakanı İdris Güllüce ile Maliye Bakanı Mehmet Şimşek arasında protokol imzalanmıştı. İmzalanan protokol çerçevesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı ortak bir çalışma yürütecekti. Bununla birlikte mahallenin tahliyesi gerçekleşmiş ve bu plana göre mahallenin yüzde 17'si konut olarak kalacak, yüzde 7'si park olarak düzenlenmiş, yüzde 33'ü turizm ticaret alanı ve yüzde 5'i ticaret alanı olarak planlanmıştı

Fakat 2014 yılından günümüze değin herhangi bir yenileme ve koruma faaliyeti icra edilememiş olmakla birlikte yerleşkede bulunan evlerin cephelerinin olduğu gibi iç mekânlarının vaziyetinin de kötü hâli, can acıtıp; tarihi, yaşattığı hikâyeleri ve mimariyi, beyhudeymiş gibi kılarken “koruma” sözcüğünden anlaşılanın ne olduğunu da sorgulatmaktaydı.

Yerleşkenin bugün de dahil olmak üzere 94. Cadde ve üzerinde yer alan evler polisler tarafından barikat altında tutulup bölgeye

girmenin yasak olduğu için içerisindeki evlerin durumu bilinmemektedir. 94. Cadde üzerinde yer alan evlerden biri güvenlik görevlilerine hizmet etmek üzere zemin, kapılar aslına uygun olmayacak şekilde değiştirilip kullanılmaya başlanmıştır (bknz. F.2). Yerleşkenin güvenlik görevlilerince korunan, sivil halk ve araçların geçebildiği bu cadde üzerindeki evlerin içlerinde güvenlik görevlilerinin anlattığı üzere önlenemeyen hırsızlık vakaları nedeniyle muslukları, kapı, tokmakları, kombi, kalorifer petekleri çalınmıştır. Evlerin içleri gerçek bir korumanın hizmetinde olmadığı için perişan bir haldedir.

Ankara'nın kalbi olarak anılan Kızılay'ın merkezinde kalabalıklar içinde tarihi dile getirmekten yoksun bırakılan Saraçoğlu Mahallesi, yeniden yenileme haberleri ile 7 Ekim 2020 tarihinde gündeme getirildi. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın resmi internet sitesinde yer alan “Saraçoğlu'nu Yenileme Projesi” haberine göre; bölgede bulunan 44 blok, 437 bağımsız bölüm ve projeye tescilli 44 bloğun tamamı korunarak içerisinde 429 bağımsız bölüm olarak yenileneceği düşünülüyor. Yapıların karakteristik ve mimari özelliklerine göre alanda 3 ayrı etap belirlendi, tüm etapları eş zamanlı olarak yapılması planlanıyor. Geniş yeşil açık alanlar ile bütünleşmiş şekilde tasarlanan bu etapta Ankara'ya gelen yerli ve yabancı turiste doğa ile iç içe bir konaklama imkânı sunulmak isteniyor. İkinci etapta ilk planında görülen eski dere yatağının canlandırılması ile yapılması planlanan biyolojik gölet, bu toplu konutlar içindeki tarihi seyre ortak olacak. Projede yer alan bir başka önemli husus ise biyolojik gölet çevresinde turizm,

kültür-sanat etkinlik alanlarının bulunacak olması. Bu etap 70 dükkân ve 88 ofis olacak şekilde yenilenecek. Bu alanların gölete bakan kısımları çardaklarla, sokağa bakan kısımları ise daha özel gölgeliklerle birlikte tasarlandı Üçüncü etap içerisinde ise 120 konut olması planlanıyor.

Peki sahiden Afet Yasası gereğince insanların içinden zorla çıkartıldığı Saraçoğlu Evleri neden hâlâ bir doğa olayından etkilenip de yıkılmadı? Onu yıkan da insan, yok eden de. Tam olarak burada Sevgili Ahmet Ümit'in sözleri geliyor aklıma; “şehirleri insanlar yapar tarihi de” maalesef biz kıyımlar üzerine tarih yazmakla meşhur olacağız.

F. 2. Güvenlik görevlileri tarafından kullanılan evin cephe fotoğrafı

¹ BAYRAKTAR, N., "Bonatz'ın Türk Evi Sevgisinin Biçimsel Aktarımı: Saraçoğlu (Namık Kemal Mahallesi)", *Arredamento Mimarlık Dergisi*, Ankara, 2011, s.70.

² SAYAR, Z., "Saraçoğlu Mahallesi", *Arkitekt*, İstanbul, 1946, C. 03-04, s. 56.

ANKARA

Kavaklıdere'nin Hem Deresi Hem de Kavakları Vardı!

Şefik Onat

Bir önerim var sizlere değerli Solfasol okuyucuları. Önce kendinize bir kadeh -hangi türü olursa olsun- Kavaklıdere kırmızı şarap doldurun, bir yudum alıp damağınızda gezdirin, ardından gönderin boğazınızdan aşağı ve rahatlamış, gevşemiş olarak aşağıda yazdığım hikâyeyi okumaya başlayın.

1983 yılıydı, hâlâ askeri yönetim vardı Türkiye'de. Başbakan Bülent Ulusu'ydu ve ben deniz Başbakanlıkta, Devlet Bakanı Prof. Dr. Nimet Özdaş'ın Özel Danışmanı olarak görev yapmaktaydım.

Şimdilerde Karum AVM ve Sheraton Hotel & Convention Center'ın bulunduğu arazide Kavaklıdere Şaraplarının bağlarının bir bölümü ve üretim tesisi bulunuyordu. Sahipleri işlerini büyütmek, genişlemek niyetiyle bağları ve üretim tesisini daha geniş bir bölgeye taşımak niyetindeydi. Artık Kavaklıdere'yi terketme zamanı gelmiş, arazi satışa çıkarılmıştı.¹

Yanılmıyorsam Kavala Grubu araziye talip olmuştu, Kavaklıdere Şarapları A.Ş. yetkilileri ile müzakerelerin sürdürüldüğüne ilişkin duyumlar almıştık. Derken... ne olduysa oldu ve ben de alıcı ve satıcılar arasındaki bitmez tükenmez pazarlıkların içinde buldum kendimi!

Günümüzde çok kullanılan tabirle, "Ne alaka?" diye soracaksınız mutlaka. Şöyle anlatayım:

Alıcı gruba devlet bankalarından kredi verilmesi sözkonusuydu ama bir noktada müzakereler kilitlenip kalmıştı. Mesele arazinin bedeli değildi; o konuda anlaşma sağlanmıştı. Ama şarap

Kavaklar ve Dere, 1940 (günümüzde Kuğulu Park)

kaynak: @AntolojiAnkara

fabrikasının kurulduğu 1929 yılından başlayarak her yıl eklenen 1.000 şişe ile kavlarda biriktirilmiş çok değerli şarap koleksiyonunun ne olacağı anlaşmazlık konusu olarak ortadaydı. Sahipleri bu şarapların yerlerinden oynatılıp başka bir yere taşınmasının imkânsız olduğunu, sallanma nedeniyle hepsinin bozulacağını söylüyor, neredeyse arazinin yarısı kadar bir bedele bunların da satın alınması için ısrar ediyordu. Sanırım devlet bankalarının devrede olması nedeniyle Ulusu Hükümeti müdahale etme gereği

hissetti bir noktada; arabulucu olarak görevlendirilen üç Bakandan biri Nimet Özdaş Hocaydı ve onun danışmanı olarak ben de bu pazarlıklar arasına düştüm!

Bakanlara verilen talimat, "Bu işi halledin!" şeklindeydi. Sonunda halledildi elbette, her iki taraf yanlış hatırlamıyorsam 1/3 düzeyinde bir rakamda anlaşmaya zorlandı ve oldu bitti! O muazzam şarap kavi ise zaman içinde inşa edilecek Sheraton Otelinin restoranlarının menülerinde özel koleksiyon olarak uzun yıllar yer aldı.²

Kavaklıdere Bağları

kaynak: www.kavaklıdere.com

ANKARA

O günlerde aklıma gelen ilk şey, çocukluğumda pikniğe gittiğim Kavaklıdere kıyılarıydı; hatta görüşmeler sırasında tarafları rahatlatmak, gerilen ortamı gidermek amacıyla herkese şöyle anlatmışım anılarımı:

Şimdi okullu olduk,
Sınıfları doldurduk;
Sevinçliyiz hepimiz,
Yaşasın okulumuz...

İlkokula başlayan çocuklara ilk öğretilen şarkıydı bu. 1949 sonbaharında, Adakale Sokakta yaşarken, “Ayşe Ablâ İlkokulu”nda öğrenime başlamıştım.

Dere, “Seğmenler Parkı” diye bildiğiniz, üzüm bağlarıyla kaplı vadinin içinden, kavakların arasından akar, Polonya Büyükelçiliği bahçesini yalayarak “Kuğulu Park”a, oradan da devamla Tunus Caddesi–Kennedy Caddesi–Atatürk Bulvarının buluştuğu alandaki “Su Deposu”na ulaşırdı.

Okul, Bakanlıklar civarı, Atatürk Bulvarı üzerindeki geniş bir bahçede yer alan, iki katlı büyük bir villaydı. Kim bilir kime aitti önceleri ve acaba ilerideki yıllarda okul Kızılırmak Caddesine taşındığında bu eski bina ne oldu? Ben zaten sadece iki yıl okudum orada. Adakale Sokaktan yukarı yürüyüp, o zamanlar çok bakir olan Kızılırmak Caddesine, oradan bütün yolu kat ederek Olgunlar Sokak civarından aşağı, Atatürk Bulvarına doğru inerdim her sabah yürüyerek ve okul bitiminde gene aynı yoldan eve dönerdim. Bizim zamanımızda okul servisleri falan yoktu, okula tabanvayla, varsa otobüs kullanarak gidilirdi ey gençler!

Okuldaki öğrenciler bazı bazı pikniğe götürülürdü. Nereye bilir misiniz? O zamanlar Kavaklıdere’nin hem *deresi* hem de *kavakları* vardı. Dere, “Seğmenler Parkı” diye bildiğiniz, üzüm bağlarıyla kaplı vadinin içinden, kavakların arasından akar, Polonya Büyükelçiliği bahçesini yalayarak “Kuğulu Park”a, oradan da devamla Tunus Caddesi–Kennedy Caddesi–Atatürk Bulvarının buluştuğu alandaki “Su Deposu”na ulaşırdı. Hani günümüzde Ankara Sanayi Odası ve Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezinin bulunduğu alandan bahsediyorum.

İnanması zor ama böyleydi Kavaklıdere’nin ortasındaki şarap fabrikasının üzüm bağları! (Bu resim daha sonraki yıllara aittir üstelik.) fotoğraf kaynağı: www.kavaklıdere.com

O zamanlar Kennedy Caddesi yoktu elbette, dere değil ama bağlar yollarına devam ederdi, şimdilerde İş Bankası Başkent Şubesi ve İçişleri Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü olan yüksek binanın arazisi de dahildi buna. Size koskoca bir toprak parçası çiziceğim: Tahran Caddesi–Billur Sokak–Boğaz Sokak–Şehit Ömer Haluk Sipahioğlu Sokak–Arjantin Caddesi ve İran Caddesi arasında kalan arazi. Yani bugün içinde HiltonSA otelinin de, Karum AVM’nin de, Sheraton Otelinin de bulunduğu alan. Bu çok büyük arazide zamanında Kavaklıdere Şarap Fabrikası ve onlara ait üzüm bağları yer almaktaydı. Bu bağların alt sınırından ise kavak ağaçları arasından sözünü ettiğim “Kavaklıdere” akmaktaydı. Biz çocuklar da bu dere kenarında, kavakların gölgesinde piknik yapıyorduk 1949-1952 yılları arası... O araziye satacak ve alacak kişilere böyle dile getirmiştım anılarımı.

Bu noktada, aradaki bağlantıyı sağlamak üzere filmi daha da geriye sararak, biraz Ankara tarihine dönelim...

Kavaklıdere Şarap Fabrikası – Başlangıç ve Son

Sınırlarını çizdiğim ve içinde geniş üzüm bağlarının yer aldığı arazinin büyük bir kısmı ile yukarıda, Kuğulu Parktan öteye

“dere boyu” olarak tanımladığım arazinin büyük bir kısmı, günümüzde Ankaralıların popüler caddesine adı verilmiş olan **Tunalı Hilmi Bey** aitti (caddenin daha önceki adı Özdemir’di).

Tunalı Hilmi Bey

...bugün içinde HiltonSA otelinin de, Karum AVM’nin de, Sheraton Otelinin de bulunduğu alan.

Kimdi bu Tunalı Hilmi, dersiniz... Eski Jön Türkçü, Kuleli Askeri İdadisi, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane öğrencisi; rejim aleyhtarı yazıları ve faaliyetleri nedeniyle Abdülhamid döneminde Cenevre’ye kaçmak zorunda kalan ve oradaki üniversiteden pedagoji dalından mezun olan; içine girdiği “İttihat ve Terakki Cemiyeti”nin mücadele çizgisini ılımlı bulduğu için “Osmanlı İhtilal Fırkası”nı kuran; II. Meşrutiyet sonrası memlekete dönen ve 1920’de son Osmanlı Mebusan Meclisine Bolu’dan mebus seçilen; Meclisin dağılması üzerine Ankara’ya geçip Bolu temsilcisi olarak TBMM’ye katılan; Karadeniz Ereğlisi’ni işgale kalkışan Fransız birliklerine karşı direnişi örgütleyen; 1921 Anayasası hazırlıklarına katkıda bulunan; 1923’ten itibaren Zonguldak milletvekili olarak TBMM’de yer alan ve 1928’de vefat eden; pek çok kitabın yazarı, büyük hatip Tunalı Hilmi.

1926 yılında Mustafa Kemal, Tunalı Hilmi’ye ait arazinin bir kısmını devlet adına satın almış ve hızla olumlu yönde gelişen Türk-İran ilişkilerinin bir sembolü olarak yeni Büyükelçiliklerini inşa etmek üzere İran’a hediye edilmesini sağlamıştı. Günümüzde İran Büyükelçiliği bu arazi üzerinde yer almakta. Tunalı Hilmi’nin ölümü üzerine geriye kalan muazzam arazi, Cenevre’de bulunduğu yıllarda evlendiği bir İsviçreli kadından olma kızı **Sevda** ve oğlu **İnsan**’a kalmış. Önce İnsan Tunalı’ya değineyim, diğerinin hikâyesi daha uzun.

ANKARA

İnsan Bey Hariciye'ye intisap edip (yani *Dışişleri Bakanlığına kapılanıp*) diplomat olur; yurtiçi-yurtdışı görevlerde bulunur; **Nerime** adlı bir hanımla evlenir ve çiftin çocukları olmadığından **İsmail Uğurlu** (Tunalı) adlı bir çocuğu evlat edinirler.

Atatürk, bu sergiyi ziyarete geldiğinde Kavaklıdere'nin pavyonuna uğrayacak, şaraplarını tattıktan sonra gazetecilere dönüp, "Hakiki şarap Kavaklıdere'dir. Yarın hepiniz Atatürk Kavaklıdere şarabını beğendi diye yazın," diyecektir.

Sevda Hanım ise çok genç yaşta yaşadığı hastalık nedeniyle İsviçre'ye tedaviye gönderilir; orada tanıştığı bir Türk'e, Galatasaray Lisesi mezunu, Almanya'da iktisat dalında üniversite okumuş **Cenap Beye** derin bir aşkla bağlanır; evlenirler ve Soyadı Kanunu çıktığında "**And**" soyadını alırlar. Ancak bu çiftin de çocukları olmayacak, onlar da sonraları **Metin Çavdar** (And) adlı çocuğu evlat edineceklerdir. Yeni evliler memlekete döndüklerinde, Cenap And İş Bankasında çalışmaya başlar. Sevda'nın babası Tunalı Hilmi ölünce, mirası kapsamındaki bağlar ona ve erkek kardeşi İnsan'a kalır.

Şimdi efendim, **Sevda ve Cenap And** çifti klasik Batı müziğine olduğu kadar şaraba da meraklıdır, "Elimizde bu kadar bağ var. Avrupalılar yapıyorsa biz neden yapmayalım!" derler ve rastlantıya bakın ki Ankara'da başka bir inşaatta çalışan ama asıl uzmanlığı şarap olan Macar Balaj usta ile tanışıp onu transfer ederek bir şarap fabrikası kurmaya girişirler. Yıl 1929'dur, mirastaki hissesi nedeniyle diplomat İnsan Tunalı da kurulan şirkete ortak olacaktır. Dere boyundaki bazı araziler (*İş Bankası – İçişleri Bakanlığı arazisi dahil*) satılarak elde edilen kaynakla asıl fabrika bağlarının bulunduğu büyük arazinin etrafındaki diğer bağlar satın alınacak, yurtdışından bir miktar kredi sağlanarak fabrika makineleri ve diğer gerekli ekipman getirtilecek ve ünlü "Kavaklıdere Şarap Fabrikaları" üretime başlayacaktır. Türkiye'de şarap satmak, Müslüman mahallesinde salyangoz satmaktan daha kolay değildir elbette. Ama 1932 yılına gelindiğinde ve Ankara'da "Yerli Malları Sergisi" açıldığında gerçekten yerli olan Kavaklıdere de sergide boy gösterecektir. Daha önceden fabrikayı ziyaret edip zorlukları görmüş olan **Atatürk**, bu sergiyi de ziyarete geldiğinde Kavaklıdere'nin pavyonuna uğrayacak, şaraplarını tattıktan sonra gazetecilere dönüp, "Hakiki şarap Kavaklıdere'dir. Yarın hepiniz Atatürk Kavaklıdere şarabını beğendi diye yazın," diyecektir.

Şeytanın bacağı böylece kırılır! Burada not etmeliyim ki, o gün bugündür T.C.'nin Cumhurbaşkanlığından yurtdışındaki temsilciliklerine kadar her seviyedeki resmi davetinde her zaman Kavaklıdere Şarapları sunulmuştur. En azından ben memuriyetten ayrılana kadar öyleydi.

kaynak: www.kavaklıdere.com

Hikâyemize dönersek, ailenin şarapçılıktaki başarısı hızla yükselecek; Kalecik Karası, Boğazkere, Öküzgözü üzümleri devreye girecek; yeni yeni bağlar satın alınacak ve örneğin hepinizin bildiği kırmızı "Dikmen" şarabı, Dikmen semtinde satın alınan bağlarda, beyaz "Çankaya" ise Çankaya semtinde satın alınan bağlarda yetiştirilen üzümlerden üretilecektir.

Aynı zamanda ortaklar, Kavaklıdere semtinde sahip oldukları arsalar üzerine, büyük bahçeler içinde villalar inşa ederek bu semte yerleşecektir. Lakin, kader çizgiyi hep yukarı doğru çizmemiştir. İnsan Tunalı da diplomasiyi terk edip aile şirketine omuz vermiştir ama 1958 bir felaketler yılı olacaktır. Önce Sevdâ And bir trafik kazası sonucu, çok kısa zaman sonra da İnsan Tunalı bir kalp krizi sonrası hayata veda eder. Darmaduman olur herkes!

Cenap And her şeyi terkedecek, kendini çok sevdiği klasik Batı müziğine verecek ve şirketteki gelirinin önemli bir kısmını kurduğu "**Sevda-Cenap And Müzik Tesisi**"ne gelir olarak bağlayacaktır.

Sevda-Cenap And'ın Atatürk Bulvarı üzerindeki villaları. Bina sonradan, benim de pek çok resital ve konserine katıldığım "Sevda-Cenap And Müzik Vakfı"na tahsis edilmiştir.

fotoğraf kaynağı: @AnkaraApartmaları

1950 yılında bile toplanan üzümler fabrikaya bu şekilde getiriliyormuş.

fotoğraf kaynağı: www.kavaklıdere.com

ANKARA

Evlat edindikleri **Metin And** zaten ticaretten hazzetmemektedir, güzel sanatlara eğilimlidir; akademik kariyere yönelecek, şirketten ve aileden uzaklaşacaktır.³

Bir süre Cenap And ile İnsan Tunalı'nın dul eşi Nerime Tunalı ve manevi oğlu Uğurlu Tunalı tarafından yönetilen şirketin pek de başarılı gittiği söylenemez. Derken bir süre sonra Cenap Bey ikinci evliliğini **Cevza Başman** ile yapar. Bu Cevza Hanımdır evlendikten beş yıl sonra "Sevda- Cenap And Müzik Tesisi"ni, çoksesli müziğin Türkiye'de tanıtılması ve Cenap Beyin ilk eşi Sevda Hanımın hatırası için bir vakfa dönüştüren. Günümüzde "**Sevda-Cenap And Müzik Vakfı**" Türkiye'nin en büyük festivallerinden biri olan Uluslararası Ankara Müzik Festivalini düzenliyor ve her yıl Cevza Hanım adına müziğe büyük emeği geçenlere ödülleri veriyor.

Cevza Hanımın da ortaklar arasına katılması, derken Nerime Tunalı'nın ölümü ve onun mirasçılarının da devreye girmesi, 1982'de ise Cenap And'ın ölümü... Çok başlı Kavaklıdere Şarapları üretime devam etmektedir ama büyük kriz içindedir. Ortaklar, büyük borçların altından kalkmak için bitip tükenmez tartışmalar ardından, Ankara'nın en gözde semtinin ortasında kaldığından büyük değer kazanan şirket arazisinin satılıp başka bir yere yeni bir fabrika kurulması yönünde çok doğru bir karar alırlar. Aynı zamanda Cevza Hanımın yine çok basiretli bir davranışla Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankasında danışmanlık yapan Y. Makine Mühendisi kardeşi **Mehmet Başman**'ı yönetim kuruluna katması şirketin yeniden yolunu açacak, Kavaklıdere Şarapları âdeta yeniden doğacaktır.

Kavaklıdere Şarapları nerelerde diye soracak olursanız...

Cevza Hanımın da 1988'deki ölümünden beri Yönetim Kurulu Başkanlığını kardeşi Mehmet Başman çok başarılı şekilde yürüttü, ta ki o da 2016 yılında bu dünyaya veda edene kadar. Şimdilerde onun da oğlu olan **Ali Başman** bayrağı dalgalandırıyor. Kardeşi **Murat Başman** ile kendi kızları **Cevza** ve **Aslı** da yönetim ekibinde yer almakta.

Esenboğa Havalimanının yakınında, Akyurt'ta yeni fabrikanın bulunduğu arazide ve sonradan Kalecik'te satın alınan arazide Kalecik Karası, Sauvignon Blanc ve Chardonnay bağları ürün veriyor.

kaynak: www.kavaklıdere.com

Ayrıca Kapadokya/Gölşehir'de, Manisa/Kemaliye'de, Denizli/Güney'de, Elâzığ/Aydıcık'ta, Nevşehir Avanos'ta ve Kırşehir/Tokluman'da, en son bildiğim 645 hektar bağı vardı Kavaklıdere'nin; daha artmış da olabilir. Akyurt'takine ilaveten biri Côtes d'Avanos adıyla Avanos'ta, diğeri de Pendore adıyla Manisa'da iki fabrika daha faaliyette.

Boğazkere, Öküzgözü, Kalecik Karası, Merlot, Alicante, Misket, Syrah, Cabernet Sauvignon, Narince, Sultaniye, Sauvignon Blanc, Chardonnay, hepsi üretiliyor. Yetmiyor ama Kavaklıdere'ye, 2019'dan beri Fransa'da, Castillon Côtes de Bordeaux bölgesinde satın alınan Château La Croix Lartigue ve Château Claud-Bellevue ile Bordeaux

şarabını yerinde üreterek uluslararası bir marka olmaya yönelmiş durumda.

Mehmet Başman'ın küçük oğlu Murat Başman şirket felsefesini şöyle anlatıyor:

"Sadece ekmek parası için değil, şarapla ilgisi olan, bilen, seven, içen işçilerle çalışmak istiyoruz. Bunun için fabrikamızda kültüründe şarap kültürü olan Aleviler çalışıyor. 440 çalışmamızın neredeyse yarısını Alevi vatandaşlarımız oluşturuyor. Öğle yemeklerinde her çalışmamızın birer kadeh şarap içme hakkı var. Yarından fazlası bu hakkı kullanıyor."

kaynak: www.kavaklıdere.com

¹ Ortaklar arasında taşınması gereken mevki uzun süre anlaşmazlık konusu oldu. Bazıları Trakya derken, Cevza And ve kardeşi Mehmet Başman, Ankara ile özdeşleşmiş Kavaklıdere Şaraplarının başka bir bölgeye taşınmasının getireceği büyük sakıncalar konusunda diğer ortakları ikna edecek ve sonunda Esenboğa Havalimanı yakınındaki Akyurt mevkiinde her şey yeniden hayata geçirilecektir.

² Kavaklıdere'de hisseleri Sevda-Cenap And Müzik Vakfı'na ait olan ve satılan arsaların üzerinde de bugün Hilton-SA Oteli bulunmaktadır.

³ Prof. Dr. Metin And: (1927-2008) A.Ü. DTCF, Bilkent ve Boğaziçi Üniversitelerinin değerli Tiyatro, Tiyatro Tarihi, Kültür Tarihi hocası, eleştirmen, 50'den fazla kitabın yazarı.

Afgan Yazar Taqi Akhlaqi: “Kötüler gidecek, iyilik kazanacak!”

Çeviri: Alisa Candan Karsu

Kabil asıllı yazar Taqi Akhlaqi, Taliban’ın işgali esnasında ülke dışındaydı. Kendisi içini kemirip durmakta olan suçluluk duygusuna ve ilerleyen süreçte neler yapılabileceğine dair bir yazı yayımladı:

Her hikâyenin bir sonunun olduğu elbette kaçınılmaz bir gerçektir; ne var ki Afganistan’ı beklemekte olan sonun bu kadar trajik, yıkıcı, şoke edici olabileceği aklımın ucundan geçmezdi. Eğer bütün bu yaşamakta olduklarımız bir anlatıdan ibaret olsaydı senaryoyu baştan sona dikkatlice inceleyebilmek adına gereğinden fazla zaman ayırır; yazarın bizlere aktardığı her ufak ayrıntı karşısında adeta büyülenirdim. Büyük bir ihtimalle yazarın Franz Kafka, Edgar Allan Poe ve Stephen King’den esinlenmiş olabileceği kanısına varırdım.

Sorun şu ki söz konusu senaryo anlatı olmaktan çok uzakta. Gözlerimizin önünden akıp gitmekte olan bir gerçeküstü gerçekliğin tam ortasındayız. Üstelik gözlerimizi ne kadar kapatacak olursak olalım; mevcut durum değişmeyecek.

28 gün önce, ailece Delhi’ye doğru yola çıktığımız gün, Kabil’de her şey yolundaydı. Kentin yakın gelecekte değişikliğe uğrayacağına dair herhangi bir bulgu söz konusu değildi. Bizler, yakın zamanda Afganistan’a döneceğimizi göz önünde bulundurarak eşyalarımızı, evimizi olduğu gibi geride bırakmıştık. Gelmiş olduğumuz noktadaysa adeta önümüzü göremez bir haldeyiz. İlk etapta, gelişmeleri bulduğumuz noktadan takip ettiğimiz sürecin başında, alabildiğine iç karartıcı bir hikâyenin içerisinden ara ara umudu da mutluluğu da seçebiliyorduk; fakat günümüzde siyah dışında herhangi bir şey göremez ve seçemez olduk.

Geceleri yalnızca birkaç saat uyuyor, sürekli olarak haberleri takip ediyor; bunun dışındaysa Kabil’de yaşamakta olan anneme, babama, kız ve erkek kardeşlerime, arkadaşlarıma ulaşmaya çabalıyorum. Haber akışını her fırsatta yeniliyor, olumlu bir gelişmeye denk gelmek umuduyla telefonun ekranını aşağıya doğru kaydırıp duruyorum. Güzel haberler alabilmek neredeyse imkânsız; aksine, internette ne kadar uzun süre gezinirsem o kadar çok olumsuzluk beni buluyor. İnsanlar çaresiz, öfkeli, korku dolu, şaşkın, hayal kırıklığına uğramış vaziyette. Bense burada

ayrı bir panik yaşamaktayım; nihayetinde arkadaşlarım her an yanlış bir harekette bulunabilirler (örn. kendilerini hava alanında pistte koşarken bulabilir; uçakların üzerine tırmanabilirler). İnsanın kolaylıkla bilincini yitirebileceği, karar alma yetilerinden uzaklaşabileceği bir ortam söz konusu. Bu yüzden arkadaşlarımla iletişim halinde kalmam, onları sakın kalmaya ikna etmem, durumun gidişatına dair değerlendirmelerde bulunmam büyük önem taşıyor.

Kabil Üniversitesi’nde öğretim üyesi olan bir arkadaşım bir kadın öğrencisinin geçenlerde kendisine son derece acı, inanılması güç bir soru yöneltmiş olduğundan bahsetmişti:

“Taliban üyeleri bizleri evlerimizden almak için kapılarımıza dayandıklarında, bizlere tecavüz ettiklerinde veya seks kölesi olarak kullanmaya kalkıştıklarında intihar etmek bir seçenek olarak görülebilir mi? Allah böyle bir günahı işlememiz halinde bizi affeder mi?”

Afganistan’ın batısında yer alan Herat kentinde hayatını sürdürmekte olan bir başka genç kadın ise blog’u aracılığıyla ailesiyle yaşadığı bir tartışma anını aktarmış:

“Benim babam muhafazakâr bir birey. Taliban’ın evimizi basmasından; annemi ve beni alıp götürmesinden çok korkuyor. Böyle bir durumun oluşması halinde bizleri kendi elleriyle öldüreceğinden bahsedip duruyor. Onun gözünde hepimiz için en iyisi bu. Çekmecesinde bir süredir silah bulundurmakta.”

Pek çok internet sayfasında benzer hikayelere rastlamak mümkün.

Kabil’de yaşamakta olan biri 13, diğeryse 16 yaşında iki kız kardeşim var. Bu hikâyelerden birkaçını okumuş olmalılar ki geçenlerde aralarından bir tanesi bana şunu yazdı:

Taqi Akhlaqi

KÜLTÜR SANAT

“Burada yaşadığımız sürece bizler için herhangi bir gelecek söz konusu değil. Neyse ki sen kendini kurtardın.”

Bu cümleleri Taliban'ın Kabil'e girdiği gece göndermişti. Mesaj sonrası telefonda kardeşimle uzun bir konuşma gerçekleştirmiş; azıcık kalan umudunu olabildiğince körüklemeye çabalamıştım. Annem, babam ve erkek kardeşlerimin durumu da kız kardeşleriminkinden pek farklı sayılmaz. Gözlerine uyku girmiyor, perişan haldeler. Afganlar son günlerde Taliban'ın beyaz bayrakları, evlerini terk etmek ve dışarda kamp kurmak durumunda kalmış aileler, boş sokaklar ve hava alanına doğru akın etmekte olan insan sürüleri dışında herhangi bir şey görmez oldular.

Ben Delhi'de köşeme çekilmiş rahat rahat bunları yazarken elbette kendime yönelttiğim kimi sorular da mevcut: “Delhi'de ne işin var? Ülken batmakta, ülkedeki insanlar acı çekmekte; sen ise halen burada oturmuş yazı mı yazıyorsun?” Evet, yazıyorum ve tam da şu anda ülkem ve insanları bana ihtiyaç duyarken orada bulunamamanın utancını yaşıyorum. Duyduğum utanç aynı zamanda güvenli bir bölgede bulunmamdan kaynaklı. Aklımda “Titanik” filminin sahnesi canlanıyor: Gemi bir taraftan batarken diğer taraftan yolcular kendilerini suya atarak canlarını kurtarmaya çabılıyorlar. Tam da o anda kemancı kemanını çıkarıp “Nearer My God to You” şarkısını çalmaya başlıyor. Acaba Afganistan battı da ben burada yalnız başıma, tıpkı o kemancının yaptığı gibi, yalnızca kelimelerle mi oynuyorum? Peki bunun dışında neler yapabilirim? Sanırsam görmüş olduğum onca fotoğraf ve yaşadığım stresten kaynaklı artık sağlıklı düşünemiyor, durum değerlendirmesinde bulunamıyorum.

“Düşmek” kelimesi ve insan üzerinde yarattığı etki

Son iki haftadır sıklıkla duyduğum, her yerde okuduğum, çokça kullandığım ve beni derinden yaralayan (üstelik beş duyumla hissettiğim) bir adet kelime mevcut: “Düşmek”. Yüzlerce bölge ve otuzun üzerinde il art arda düşmüş vaziyette; bulunduğum odada sürekli olarak “düşmek” kelimesi yankılanıyor. Bir yerden sonra “Artık duymak istemiyorum!” diye yalvardığımı hatırlıyorum. Yalvarmam işe yaramamıştı tabi; ülke öyle büyük bir hızla düşüyordu ki durdurmak mümkün değildi. Kabil'in düştüğü gazeteciler tarafından aktarıldığında adeta yıkıldığımı hissetmiştim. Birkaç dakika boyunca öylece hareketsiz kalakalmıştım.

Dedikodular ve komplo teorileri öylesine yayılmış durumdaki gerçeği yalandan

ayırt etmek gitgide daha da zor bir hal alıyor. Bölgelerin teker teker düşüyor olduğunu duydukları anda askerlerin görev yerlerini terk ettiklerine dair söylemler mevcut. Kimi insanlar Eşref Gani'nin planlı bir biçimde barışçıl yollarla yönetimi Taliban'a devrettiği kanısında. Başkalarının bakış açısı ise Gani'nin müttefikleri tarafından yönlendirildiği yönünde. Bana kalırsa tek gerçek var: Daha fazla, daha derine “düşmeyi” göze alamayız ve eğer Amerikan uçaklarına tutunabileceğimize inanır, onlara güvenirsek şüphesiz ki düşmeye devam edeceğiz.

En umutsuz anımızda bile adımlarımızı sıklaştırmalı, yolumuza devam etmeliyiz. Kim bilir; belki de tünelin ucunda bizleri beklemekte olan bir ışık vardır. Mevcut durum bana “Yüzüklerin Efendisi – Kralın Dönüşü”nü anımsatıyor; Frodo'nun son dakikada yüzüğü yok edişi ve dünyayı kurtarışı gözlerimin önünden gitmiyor. Acaba bizler de yüzüğü lavların arasına fırlatabilir; günümüzde yaşanmakta olan bu trajediden mutlu bir son yaratabilir miyiz?

Afganistan İslam Emirliği geçmişte yozlaşma ve yolsuzlukla dolu bir lağım çukurunun içine düşmüş, sonrasında kendsini kurtaramamış; aksine hızla batmaya devam etmişti. Uzun yıllardan beri çeşitli bölgelerde “hayalet öğretmenler”in varlığından haberdardık; fakat zaman içerisinde adım adım hayalet öğrencileri, okulları, hastaneleri, doktorları, hastaları ve – en tehlikelisi – hayalet askerleri keşfeder olmuştuk. Acaba gerçekten de 350.000 civarı askerimiz olduğu doğru muydu? Bunlardan kaç hayattaydı, kaçının ismi mevcut listede yer almaktaydı? Bu koskoca hayalet orduyu finanse edenler kimlerdi? Ordunun zamanla yozlaşmış olan her bir mensubunun tek derdi maddiyattı; bu yüzden de ceplerini her daim parayla doldurmak noktasında son derece başarılıydılar. Zamanla bu tavırları güvenlik sektöründe yer alan başka bireylere de sıçramıştı. Ceplerini parayla doldurmaya doyamayan bu bireyler zamanla yalnızca Afgan halkını rehin almakla kalmamış; aynı zamanda dört bir yandan gelen uluslararası desteği de kötüye kullanmaya başlamışlardı – destekte bulunan ülkeler her ne kadar her şeyin farkında olsalar da günün birinde etkili bir reform gerçekleştirecekleri umuduyla bu duruma göz yummakta karar kılmışlardı. Her geçen gün biraz daha çıkmaza doğru sürüklenmekte olduğumuz su götürmez bir gerçektir. Bunca yolsuzluk... Her ne kadar sabrımızın bir sınırı olsa da açgözlünün gözü doymak bilmiyordu. Afganistan İslam Emirliği'nin o dönem kağıttan bir evden farksız olduğunun ayırdına yeni yeni varmış bulunmaktayız. Oysa o zamanlar daha ilk fırtınada yerle bir olmuşlardı.

Güçlü bir altyapının getirisi

Elbette anlattıklarımın çok sayıda ders çıkarılabilir; fakat öncelikli olarak yapmamız gereken, izleyeceğimiz yola yönelik karar almak. Karar almak oldukça zor. Saat işliyor, zaman daralıyor. Afganistan için yepyeni bir dönem başlıyor; tarih kitaplarına bu yeni bölümü ekliyor olduğumuz şu esnada ortaya güzel bir bölüm çıkarabilmek adına en güzel kelimeleri hep birlikte seçmek de bizim elimizde. Bana kalırsa henüz Afganistan'ı kaybetmiş değiliz; çabalarımızın ve yatırımlarımızın hiçbirisi boşa değildi. Seneler boyu güzel bir altyapı oluşturduk ve mevcut altyapı savaşıyla yerle bir edilemedi. Üstelik elimizde evlerden, köprülerden ve yollardan çok daha değerlisi var: Bizlere özgürlüğümüzü, haklarımızı savunmayı öğreten bir neslin evlatları olmak.

Olumlu bir gelişme üzerine

Nüfusun yarısından fazlası 11 Eylül öncesi varolan Taliban rejimini anımsamıyor; internet sitelerine ve sosyal medyaya da erişimleri var. Ben, genç bir Afgan yazar olarak, sizlere her daim minnettarlık duyacağım. Sayenizde Kabil'de seneler boyu kendimi geri çekebileceğim; sakince kitap okuyup yazabileceğim bir alana sahip olma fırsatına eriştim. Bunu asla unutmayacağım, sizleri asla unutmayacağız.

Taliban'ın dünya genelinden bağımsız bir politika izlemek istemediğine dair pek çok bulgu mevcut. Bu son derece olumlu bir haber. Taliban diğer ülkelerle nasıl bir ilişki içerisinde olmak istediğini her fırsatta açıkça belirtmekte. Bu noktada söz konusu ülkelerin birlik olması Afganistan'da azınlık haklarının, kadın haklarının ve insan haklarının onayı açısından büyük önem taşıyor. Siyasi açıdan yenilikçi, kapsayıcı, şeffaf, işe yarar bir sistem oturtulabilmesi adına ülke üzerinde diplomatik baskı uygulanması şart. Ancak bu şekilde barış ve refah üzerine kurulu bir ortam oluşturulabilir ve bu ortam Afganistan'dan başlayarak dünyanın tamamına yayılabilir.

Afganlar da yüz yüze ve sosyal medya üzerinden son umut kapısı olarak genellikle bu çıkış yolunu tartışmaktalar. Kabil'de yaşamakta olan ve hayatlarından endişe duymakta olduğum ailem ve arkadaşarımla paylaştığım düşüncelerim de bu yönde. Bahsini etmiş olduğumuz bu çıkış yolu, Afganların mevcut korkularını aza indirger nitelikte; bir çıkış yolunun var olduğunu bilmek onları bir miktar rahatlatıyor. Eğer birlik olursak Frodo'ya destek olabilir, yüzüğün yok olmasını sağlayabilir, iyilerin kazanmasına vesile olabiliriz. Ne dersiniz?

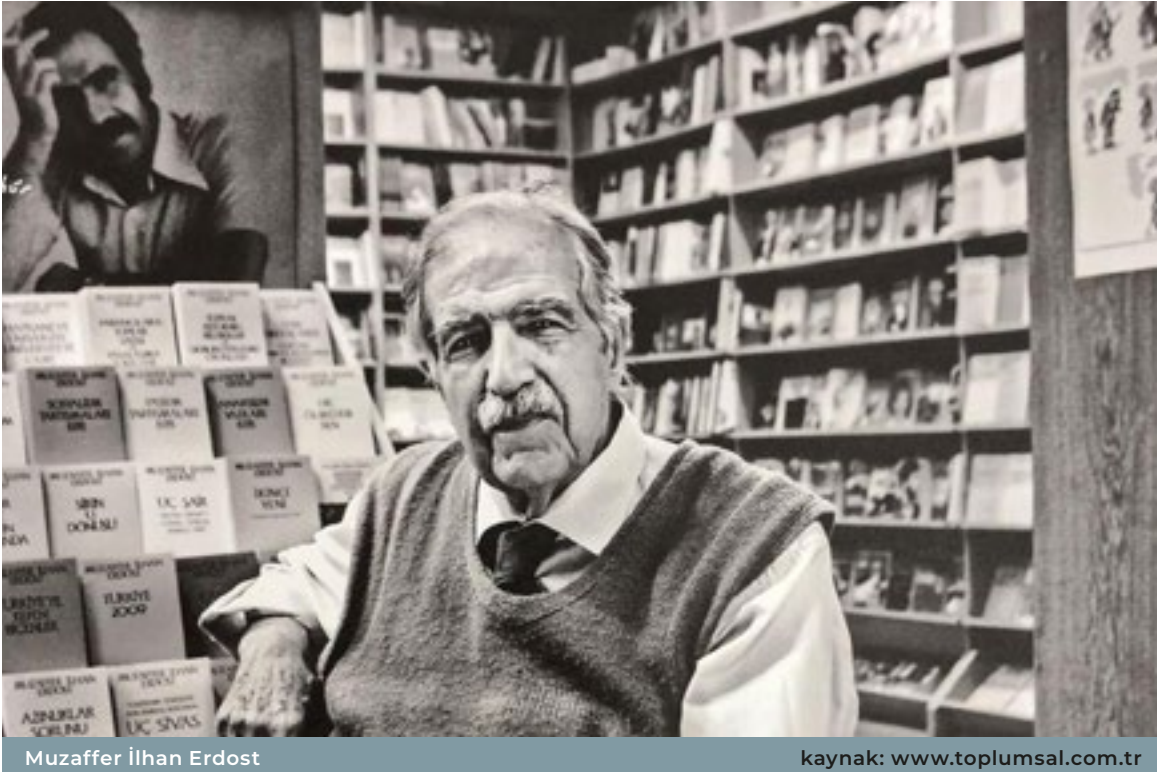
Havada Kalan Güvercinlerin Şairi

Muzaffer İlhan Erdost ve Ankara

üzerine Alaz Erdost ile bir Söyleşi

Sencer Başat

Çok kısa bir süre önce kaybettiğimiz Muzaffer İlhan Erdost’u Eylül ayında 89’uncu yaşında anıyoruz.

Muzaffer İlhan Erdost

kaynak: www.toplumsal.com.tr

Gazeteci, şair, yazar, öykücü, denemeci, eleştirmen, çevirmen, yayıncı, ressam ve fotoğrafçı Muzaffer İlhan Erdost, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi’ni bitirir. *Pazar Postası* ve *Ülke* dergilerinde Yazı İşleri Müdürlüğü yapar, *Ulus* gazetesinde çalışır, 1965 yılında *Sol Yayınları*’nı kurar ve yönetir. Kardeşi İlhan Erdost 12 Eylül darbesinden sonra cezaevinde katledildiğinden, kardeşi İlhan’ın adını ekleyerek “Muzaffer İlhan Erdost” ismini kullanmaya başlar.

Üretken bir yazardır. Toplumsal sorunlar odaklı olmak üzere; Türkiye ve Osmanlı tarihi, edebiyat tarihi, siyasi tarih, aydınlar ve aydınlanma, sömürgecilik, sosyalizm, demokrasi, insan hakları, uluslaşma, feodalite ve tarım alanlarında 30’dan fazla kitap ve yüzlerce makale yayımlar.

Şiir, öykü, sanatsal ve siyasal yazıları; *Son Havadis* ve *Cumhuriyet* gazeteleri ile *Hisar*, *Yeni Ufuklar*, *Milliyet Sanat*, *İktisat*, *Mülkiye*, *Yeni Düşün*, *Argos*, *Öğretmen Dünyası*, *Diyalog*, *Açık Oturum*, *Kaynak*, *Mavi*, *Yön*, *Türk Solu*, *Dost*, *Ülke*, *Yarın*, *Papirüs*, *Türkiye Yazıları*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Bilim ve Sanat*, *Bilim ve Ütopya*, *Folklor Edebiyat* gibi dergilerde yayımlanır. Bu yazılardan birinde İkinci Yeni şiir akımının adını koyar ve destekleyicileri arasında yer alır.

1999 yılında “Türkiye Yayıncılar Birliği Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülü”nü ve 2019 yılında “Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği (YKKED) Aydınlanma Onur Ödülü”nü alır. Aynı zamanda, Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve Türkiye İnsan Hakları Kurumu kurucu üyesidir. 1989 yılında İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi Başkanlığını yapar.

Sencer Başat: İlhan ve Muzaffer Erdost Türkiye’deki sosyalist hareketin editörleri sayılır. Hem Sol Yayınları hem de Onur Yayınları bünyesinde, yüzlerce eser yayımlayarak sosyalist kültür içerisinde birçok ilki gerçekleştirirler. Muzaffer İlhan Erdost bir söyleşisinde “Ülkemde, herkesin özgürce okuyabilmesine, kendi özgür iradesiyle sosyalizm öğrenmesine” olanaklar sağladığını söyler ve 1970’li yıllarda üç yıl kadar hapis yatar. Bu siyasi sürecin ailenizdeki izdüşümlerini nasıl tanımlarsınız?

Alaz Erdost: Amcamın uzunca süren bir hapis yaşamı var. Birçok kez. Benim artık bir şeylerin farkına varmaya başladığım zamanlarda yine mahkemeleri oluyordu, davalar açılıyordu ama hiç hapse girmedi.

Amcam çok sakin karşılardı o süreçleri hep. Savunmalarını günlerce çalışırdı. Hazırlığı hep çok uzun sürerdi. Tarihe geçmesi gereken konuşmalarımı onlar, şimdi anlıyorum. Üniversite yıllarımda (insan sanki deli bir kanla dolaşıyor o zaman; küstah, heyecanlı, inatçı, dediğim dedik oluyor) “Kim için bu kadar uzun yazıyorsun, sanki okuyacaklar, emeğine yazık!” diye kızardım. Her yaptığı şeye çok özen gösterirdi.

Bize hissettirmezlerdi ama annemle amcamın gizlice konuştuklarını hatırlıyorum. Annemin amcama kaygıyla “Abi ne olur bırakın o işin peşini” dediği an gözlerimin önünde mesela. Çocuk aklımla çok korkmuş, gecelerce uyumamış, annemden ne olduğunu öğrenmeye çalışmışım. İnanın şimdi olsa yine çok korkarım.

“Amcam, herkes okusun diye yıllarca hapiste yattı. Babam bunun için öldürüldü. Yaşadıkları bu süreç ailemize de çok onurlu bir miras bırakarak, derinde yatan hep bir özlem ve devam eden kaybetme korkusu ile noktalanmış oldu.”

KÜLTÜR SANAT

Ama amcam hiç vazgeçmedi tabi ki. Yine özenle yazdı. Çizdi, bastı, okudu, konuştu, anlattı.

Bir süre önce bir yayınevi Marksist Leninist klasikleri basmaya başladı. Amcama sordular, “Kızdınız mı, ne yapmayı düşünüyorsunuz” diye. Aksine çok memnun olmuştu amcam. “Herkes okusun, kolayca ulaşsın herkese diye çabalıyoruz, olanak arttı” demişti.

Muzaffer İlhan Erdost ve Alaz Erdost

Kuzenim Barış da babam için “Senin baban benim babam aslında, benim babam da senin baban” demişti. Hapiste olan amcam evlatlarının büyüdüğünü görmedi, babam bu görevi üstlendi. Ben gözümü açıp baba diye amcamı gördüm.

Amcam, herkes okusun diye yıllarca hapiste yattı. Babam bunun için öldürüldü. Yaşadıkları bu süreç ailemize de çok onurlu bir miras bırakarak, derinde yatan hep bir özlem ve devam eden kaybetme korkusu ile noktalanmış oldu.

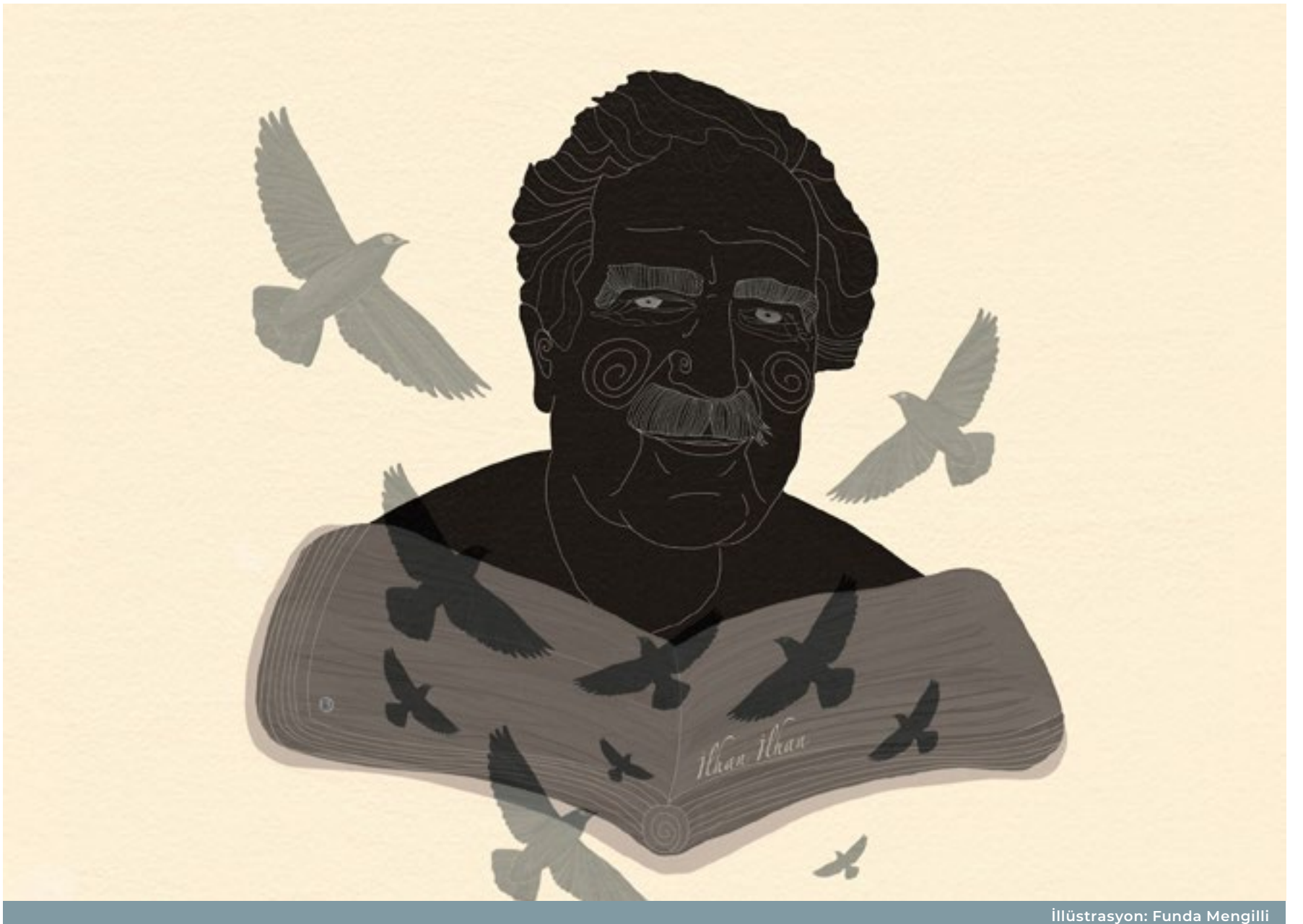
Muzaffer İlhan Erdost kardeşi İlhan için Ankara Kızılay’da “İlhan İlhan Kitabevi”ni kurar. Bir söyleşisinde, “İlhan Erdost, benim yalnızca kardeşim değil, yaşamımızın sosyal ve iktisadi olduğu kadar, kültürel ve siyasal yönleriyle iç içe geçtiği, birbirimizi bütünlediğimiz, bir yarımды. Bunun içindir ki, beni İlhan’sız, İlhan’ı bensiz anlatmak, gerçeği tam olarak ortaya koymaya yetmez.” demektedir. Yayınevinin, kitabevinin; yazarlar ve okurlar bağlamında ve Ankara özelinde nasıl bir etkileşimi oldu?

Çok küçükken Aziz Nesin’in kucağında oturur, bana okumamı söylediği kitapları ona anlatırdım. İsteyen herkes gelip Server Tanilli’ye kitaplarını imzalatabilirdi. İlhan Selçuk’la ayaküstü sohbetler edebilirdi. Amcamın arka oda kapısı her zaman her isteyene açıktı. Nice öğrenciler, sosyalizm tartışmak isteyenler, çay içmeye gelenler, ne zaman isteseler buyur edildiler. Hatta belki tasarladıklarından daha da uzun bir sohbetin içine düştüler.

Kısa bir süre önce Öner Amca’yı ziyaret ettim. (Öner Yağcı) Rakı içtik beraber. Konu eskilere gelince, babamlardan bahsetmeye başladı. Bu hayatta en sevdiğim şeylerdendir; o zamanları, onları dinlemek. Daha önce de başka insanlar tarafından, değişik zamanlarda geçmiş bir olayı kendinin de yaşadığını anlattı. Öğrenciyken ve parası yokken ama okumayı çok severken, yayınevine gider, kitap aşırırmış. Bir gün amcam demiş ki, “Sen hep gel, ama istediğin kitapları bana söyle, ben sana vereyim. Belki okumanı istediğim başka şeyler de olabilir.”

İlhan İlhan hep dost mekânıdır, her zaman da öyle olacak. Kapısı dayanışmak isteyen, okuma sevdalıları olanlara her zaman açıktı ve umarım hep açık kalacak. Laf aramızda çok da güzel çay vardır hep.

‘Havada Kalan Güvercin’ ve ‘Havada Yanan Güvercin’, Muzaffer İlhan Erdost’un şiir kitapları. Şiirler yazmış, şiir kuramı üzerine yorum yapmış ve metinlerinde şiir tadı bırakmış. Cemal Süreya, İlhan Berk, Edip Cansever, Ece Ayhan, Turgut Uyar ve Sezai Karakoç gibi şairlerin 1956 yılından itibaren Pazar Postası’nda şiirlerini yayımlamış. “İkinci Yeni” terimini ilk defa burada kullanmış.

KÜLTÜR SANAT

Cemal Süreya, Muzaffer İlhan Erdost'u "Uzay düşüncesine ulaşmış ama köylülüğün diri ve doğal tatlarından vazgeçmeyen biri" olarak tanımlamış. Onun şiir ağırlıklı olmak üzere edebiyat ile olan bağı nasıldı?

Aziz Nesin bir yazısında "Hay Muzaffer hay. Onun kadar yoğun ve uzun, şiirle iç içe yaşayan azdır. Yine de bu denli nasıl başarısız olabiliyor şiirde" demişti. Çok tatlı atışlılardı. Bana sorarsanız şiiri sevmek, çok kişiye özel bir şey. "Yürür müyüm durur muyum/ Çürür müyüm kurur muyum/ Sensiz kendim bilir miyim/ Döndüm ben bir düşe kardaş" dizeleri hasreti, acıyı, kaybı o kadar güzel anlatıyor ki örneğin, bunu yazan birine kötü şair demek aklımın ucundan bile geçmiyor. Yani şiir yazmanın iyisi kötüsü olmuyor. Yeterli emeği vermek, gerekli donanımına sahip olmak, duygusunu hissetmek, belki de sadece yazmak, kalemi kâğıdı eline alıp yazmak bile insanı şair yapıyor.

Amcam okur, çok okur, durmadan araştırır, sabahlara kadar masanın başından kalkmazdı. Onu kaybettiğimiz günün sabahında çalışma masasının üstünde bir yazısı yarım kaldı. Son nefesine kadar yazdı, üretti. Buna bir bağ diyebilir miyiz bilemiyorum. Çünkü o bağ amcamdı.

Solfasol Temmuz 2021 sayısında Eren Aysan ile bir söyleşimiz yer aldı. Söyleşide sizinle yaptığı bir sohbette "Bir akşam otururken, 7 Kasım 1980'de öldürülen İlhan Erdost'un kızı, canım arkadaşım Alaz, ilkokuldayken bir erkek çocuğun kendisini teröristin kızı diye tokatladığını anlatmıştı " diyor. Siyasi tarihimizde derin izler bırakan bu acıların; kültür, sanat ve edebiyat ortamında yeterince karşılığı var mıdır?

Canım çok sıkkin olduğunda bir türkü açarım ben. O söyledikçe, hislerim dile gelir. O anlattıkça rahatlar, içimi dökerim. Ya da çok ağlarken aklıma çok sevdiğim bir şiir gelir. Okudukça daha çok ağlar, bir yandan "Ben neden yazamadım diye kıskanır" diğer yandan içimi ferahlatırım. Çok güldüğüm bir metni sevdiklerime yollar, kahkahamı çoğaltırım.

Derin izlerimiz en çok da o ortamlarda karşılık bulur. Sessiz kalmış yerlerimizin mikrofonu olur.

Onlarca kitabıyla ve yüzlerce makalesiyle kendi kitaplığını kendisi kuran bir bilge aydın olan ve "Sosyalizmi seviyorum" diyen Muzaffer İlhan Erdost, aynı zamanda iyi bir fotoğrafçı ve iyi bir ressam. Bu çok yönlü aydın, bir söyleşisinde "İnsan halâ insanlaşma sürecinde" diyor. Onun açıklamaya çalıştığı insanlaşma sürecinin neresindeyiz bugün?

Biz bugün İstanbul Sözleşmesi'ni tartışıyor, gerçekten faydalı olacak Hayvan Hakları Yasası için çırpınıyor, ormanlar yok edilmeye devam edilirken yanan her ağaç için gözyaşı döküyor, çocuklarımızı sokağa oynamaya yalnız çıkartmıyor, bir cümle yazmadan önce başımıza bir iş gelmesin diye kırk kere düşünüyor, yalnız taksiye binerken taksi plakasını çaktırmadan bir yakınımıza mesaj olarak atıyor, sadece barış diyen insanların sokakta kıştırıp dövülerek ya da bombalarla öldürülmesini seyrediyorsak hâlâ insanlaşmamışız demektir. Ya da amcamın, ya da bizim düşündüğümüz "insan", aslında "insan" değildir.

Muzaffer İlhan Erdost'un mezarı başındaki konuşmanızda, "... Bizi sözcük sözcük seven, satır satır düşünen, kıyamayan, kardeşim diye diye giden amcamızı, bugün oğlunun ve eşinin yanına yatırdık." diyorsunuz. Hem babanızın hem de amcanızın yokluğunun etkileri yıllar içinde neleri değiştirdi?

Babamın gidişini bilemedim, amcamın gidişine ikna edilemedim. Gözümü açtım, babam yoktu. Bir kere bile baba diyemedim. Amcam bence hâlâ masasının başında çalışıyor. Başım sıkıştığında arayıp, akıl alacağım. Yani bende değişen bir şey yok.

"Ankara'da hâlâ bozulamayan bazı şeyler var. Tanıdık meyhaneler, dost sohbetler, sokakta ağaçlardan sarkan meyveler, bahçeli iki katlı evler, müdavimler, sokakta karşılaşmalar, komşuya giden aşureler, polis korumasında da olsa İnsan Hakları Anıtı, Hitit Güneşi..."

16 Şubat 1958 tarihli Pazar Postası'ndaki "Üvercinka ile gelenler" adlı yazısında "İnsan Anadolu'da tutuktur, çekingendir, hesaplıdır. Şiirimi, hikâyemi bir valize koyup Ankara'ya getirdim" diyen Muzaffer İlhan Erdost, Veteriner Fakültesi'nde okumak için Tokat'tan Ankara'ya gelir. Çocukluğunuzdan bugüne Ankara'da nasıl bir değişim görüyorsunuz?

Alaz Erdost ve Muzaffer İlhan Erdost
kaynak: Mehmet Özer

Ben küçükken çok uzun süre halamlarda kaldım. Ankara'da tıklandığı apartmanın önündeki bir avuç toprağı eker, sabah uyku dinlemez kalkar, güneş çıkmadan ekinini biçerdi. Balkonunu saran üzümü hasat eder, tazesini yıkar sofraya koyar, fazlasını pekmez pestil yapar israf etmezdi. Pazara filesiyle gider, alışveriş torbası verdisek düzler, sonra kıymetli birine vermek üzere şiltenin altına sererdi. Betondan çiçek çıkartır, ağacı sever, sabun kokulu evinde bizi beklerdi. Ankara demek halam demekti.

Ankara'da hâlâ bozulamayan bazı şeyler var. Tanıdık meyhaneler, dost sohbetler, sokakta ağaçlardan sarkan meyveler, bahçeli iki katlı evler, müdavimler, sokakta karşılaşmalar, komşuya giden aşureler, polis korumasında da olsa İnsan Hakları Anıtı, Hitit Güneşi...

Ama halamın Tokat'tan getirip, Ankara'da yaşatmaya çalıştığı bazı şeyler de yok artık. Apartmanın önündeki bir avuç toprak otopark oldu. Kızılay'da yolun sağından yürünmüyor mesela. EGO otobüsleri kuyrukları jilet gibi değil, kim daha ataksa önce o biniyor. Gençlik Parkı'nda gondolla gezilmiyor. Semt pazarları yerlerini zincir marketlere teslim ediyor.

Halama "fukara" diyecek, yaptıklarıyla alay edecekler, plastik poşetleri ellerinde, her yere özel arabalarıyla gidip, pet şişelerini yere atarak yürüyorlar sokaklarda.

Halam da yok artık, amcam da.

Ama Ankara sokakları yine de hep Kızılay'a çikiyor nasılsa.

KÜLTÜR SANAT

KİTAP TANITIMI

Ekofil Yayınları'nın İlk Çocuk Kitabı Büyüdüğüm Yer

Tohumları 2017 yılında atılan Ekofil Topluluk Destekli Yayıncılık'ın ilk çocuk kitabı "Büyüdüğüm Yer" yayında. 1970 İsviçre doğumlu çocuk edebiyatı yazarı ve illüstratör Anne Crausaz'ın "J'ai Grandi Ici" adlı kitabı, Özlem Şekercioğlu Lesport'un çevirisi ile Fransızcadan Türkçeye kazandırıldı. Yabanda büyümeye duran bir tohumun, bereketli bir elma ağacına dönüşmesini sade ve şiirsel bir üslupla aktaran kitap, her yaşta okurun kalbine dokunacak bir canlılığı, yaşamın kendisini anlatıyor.

Ekofil, topluluk destekli bir yayıncılık modeli tasarlamak, uygulamak ve geliştirmek üzere bir araya gelmiş, gezegenin ve insanlığın esenliğini önemseyen yazar, çizer, çevirmen, editör ve okurlardan oluşan bir girişim. Ekofil Yunanca oiko (ev) ve phile (sever) kelimelerinden türetilmiş bir terim. "Ev" ile kastedilen, şimdilik tek evimiz olan dünya gezegeni. Ekofil, evimiz ve üzerindeki tüm varlıkların hayrını gözettiği müddetçe her konu ve alanda yayın yapmayı amaçlıyor.

Ekofil'in kitaplarının üretim maliyetleri topluluk üyelerinin önsipariş ve askıda kitap siparişleri ile karşılanıyor. Kâr amacı güdülmeyen modelde öncelikle üretim, tanıtım ve dağıtımda verilen emeğin en adil şekilde karşılanması hedefleniyor.

Kitaptan elde edilen gelirin bir kısmı sonraki kitaba can suyu oluyor ve modelin sürdürülebilirliği için gereken maliyetlerin karşılanmasında kullanılıyor.

Büyüdüğüm Yer'den edinmek, askıda kitap bırakmak ve topluluğa katılmak için ekofilyayinlari.org/buyudugumyer adresindeki formu doldurabilir, [www.ekofilyayinlari.org](https://ekofilyayinlari.org) adresinden kitabı bulabileceğiniz dağıtım noktalarını görebilirsiniz.

**Ekofil Yayınları
Büyüdüğüm Yer**

<https://ekofilyayinlari.org/buyudugumyer>

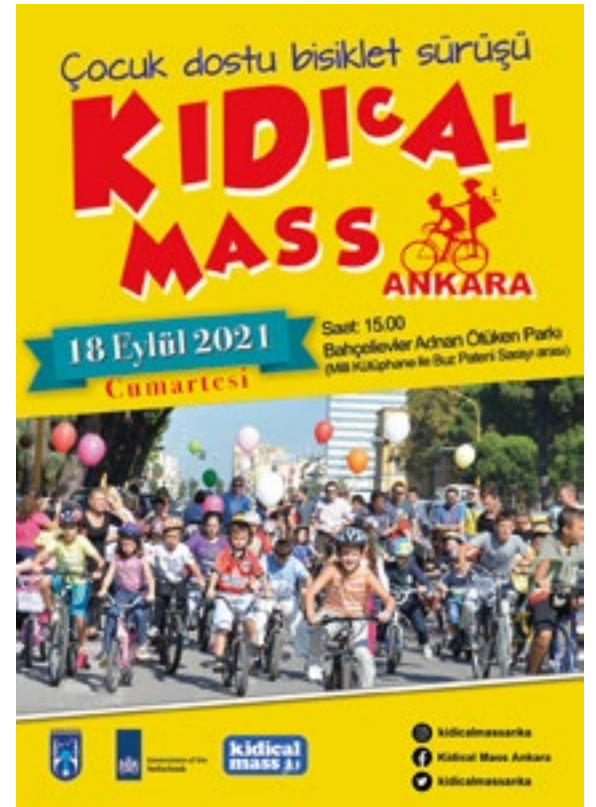

ETKİNLİK

Çocuk Bisiklet Sürüşü Kidical Mass

Kidical Mass, çocukların bisiklet kullanımını cesaretlendirmek ve teşvik etmek için düzenlenen bir bisiklet sürüşüdür. Sürüş eğlenmenin yanı sıra bisiklet sürmenin tadını çıkarmak için yapılacaktır.

Etrafınızdaki küçük-büyük dostlarınızı kidical mass etkinliğine davet etmek istemez misiniz?

18 Eylül 2021 Cumartesi

15.00

Toplanma:

Bahçelievler Adnan Ötügen Parkı içi
(Milli Kütüphane ile Buz Pateni Sarayı arası)

15.30

Sürüş için hareket

16.30

Sürüşün tamamlanması (Anıtpark)

16.45

Eğlence (Anıtpark alanı)

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ'NİN 100. YILI

Tepelerde Cehennem

Necati Yalçın

100 yıl önceydi.

Bir ölüm-kalım savaşıydı.

Türkler savunmadaydı.

Onlarınki anlamsız bir hırs, tek kelimeyle ama tek kelimeyle *anlaşılmaz*.

Bizimkilerinki azim ve inanç, *sarsılmaz*.

Karşı taraf,

'Sevr bile yetersiz' demiş, savaşa bir

ay önce karar vermiş, adını *Ankara*

Taarruzu koymuş, geliyor.

Amansız ve acımasız.

Beri yanda Türkler, elde avuçta

ne varsa, varıyla yoğunla, *Diriliş*

Destanı yazmak için hazırlanıyor.

Canını dişine takmış.

Sonuç?

Diriliş Destanı yazıldı.

Belki bir ulusun ölüm-kalım savaşıydı ama

Dünya savaş tarihine 3 rekor düşülmüştü.

Savaşın süresiyle, cephesinin

uzunluğu ve genişliğiyle...

Tepelerde cehennem

26/27 Ağustos...

Bir yanda Mangal Dağı, diğer yanda Türbe

Tepe, arası vadi, Ankara'ya gidiş yolu yani.

Karşı taraf tepeleri alsın ki

hırslarına çare olsun.

Taarruz başladı, tepe başına bir tümen.

Bir tümende 10-11 bin asker, gözünüzde

canlandırabilir misiniz bilmem.

Aslında cehennem!

İkiztepe Şehitliği

İkiz tepeler

Türkler için durum kritikleşmişti. Önemli bir mevki, Türbe Tepe kaybedilmişti.

Bundan sonra tepe değil bir karış

toprağın kaybı telafi edilmezdi.

Başkomutan, eşine rastlanmamış

emrini verdi;

"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa

vardır. Sathı bütün vatandır."

Kayıplar veriliyor, vatanın bir karış

toprağı bırakılmıyordu.

Kayıplar büyüktü...

Türbe tepenin batısındaki

ikiz tepeler kaybedildi.

İkiz tepeleri gören köy

İkiz tepeleri gören, hemen

yakında bir köy vardı, Ilıca.

Köyün kadınları o müthiş çetin

mücadeleye şahit olmuştu.

Oldukları yerden gördüler gazileri ve şehitleri.

Alınamamıştı hiç biri...

Gece çökmüş, şehitler sessiz,

yaralıları inliyordu...

Yerdeki onca yiğit sahipsiz mi kalacaktı?

At, eşek, kağrı...

Ne buldularsa şehitlere, gazilere gittiler.

Hepsini aldı, köylerine getirdiler...

Yaralar sarılmaya başlandı, sarılabildiğince.

Şehitler gömülmeye başlandı,

köyün her yerine...

Bugün

Bugün Ilıca Köyü'nün pek çok yeri şehitlik.

Sadece köyün mezarlığı değil, dağın

yamacı hatta çeşmenin başı...

İsimsiz şehitler yatar orada.

Ilıcalı Köyü'nün cesur kadınlarıyla birlikte...

Mehmetçik Anıtı

Fotoğraf: Kadim Koç

İkiz tepeleri 100 yıl sonra kaybetmek

Milli Mücadele 19 Mayıs 2019'da başladı.

23 Ekim 2023'e dek 100 yıl şölenleri, caddelerde olmazsa kalplerde mutlaka sürecek, 101, 150, 200 diyerek...

Peki, ikiz tepeler?

Korkarım o günleri göremeyecek.

Üzerine ne kadar abide dizsek az tepelerden biri, mermer ocağına teslim!

Sarıçal Tepe

Fotoğraf: Kadim Koç

AGORA

Sakarya Zaferi 100. Yıl Kutlama Etkinlikleri

19 Mayıs... 23 Nisan... 100. yılları pandemi gölgesinde kaldı, doyasya anamadık. Şimdi 13 Eylül geliyor!

Sakarya Meydan Muharebesi'nin 100. yılı, tam o gün.

Polatlı Belediyesi bünyesindeki Polatlı Tarihi Alanlar Tanıtım Merkezi (POTA), Sakarya'nın 100. yılını anma adına yılın başından beri etkinlikler düzenliyor.

POTA Genel Koordinatörü Sevgili Kadim Koç bu konudaki düşüncelerini Solfasol okuyucuları için özetledi:

“Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluşuna giden yolda en önemli adım, düşmanın Anadolu’da durdurulduğu savaş olan Sakarya Meydan Muharebesi’dir. Bu destan 100 yıl önce Ankara’nın Polatlı ve Haymana topraklarında yaşanmıştır. Bir asır önce gerçekleşen bu savaşın 100. yıldönümü kutlamaları bizlere nasip olduğu için gururluyuz.

Bu destanı yaratanlar için ne yapsak azdır. Polatlı Belediyesi Tarihi Alanlar Tanıtım Merkezi (POTA) olarak Türk’ün makûs tarihinin değiştiği bu topraklarda birçok etkinlik gerçekleştirerek onlara layık olmaya ve bir nebze olsun borcumuzu ödemeye çalışmaktayız.

Türk milletinin azim ve kararlılığının simgesi olan Sakarya Zaferinin 100 yılında başta Başkomutan Mustafa Kemal Paşa olmak üzere tüm şehit ve Gazilerimizi rahmet ve minnetle anıyoruz.

Ruhları şad olsun.”

Eylül ayı en yoğun programa sahne olacak. İşte program.

Sakarya Zafer Anıtı

Dua Tepe

SAKARYA ZAFERİ

100

Yılında

POLATLI

SAKARYA ZAFERİ
YÜZÜNCÜ YIL
KUTLAMA ETKİNLİKLERİ
1921 - 2021

SAKARYA VICTORY
CENTURY YEAR
CELEBRATION EVENTS

POTA

"Hattı Müdafaa Yoktur, Sathı Müdafaa Vardır. O Satih, Bütün Vatanıdır."

26 Ağustos 1921

Tarih	Etkinlik	YER
5 AĞUSTOS 2021	Mustafa Kemal Atatürk'e Başkomutanlık Ünvanı Verilmesi Anıtı'na Çelenk Koyma	Anıtkabir
18-22 AĞUSTOS 2021	Muay Thai Yüzüncü Yıl Yıldızlar Şampiyonası	Polatlı Yeni Kapalı Spor Salonu
24 AĞUSTOS 2021	Sakarya Savaşı İlk Kurşun Etkinliği Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Zafer Yolu Konseri İnebolu ve İzmir İstiklal Bayrağı Teslim Töreni	Cumhuriyet Meydanı
26-29 AĞUSTOS 2021	Duatepe Yüzüncü Yıl Maratonu ve Bisiklet Yarışları	Cumhuriyet Meydanı - Duatepe
2-5 EYLÜL 2021	Masterlar Sakarya Zaferi Futbol Turnuvası	Polatlı Şehir Stadyumu
3-5 EYLÜL 2021	Av ve Doğa Festivali	Üçpınar Mahallesi
4-5 EYLÜL 2021	Diriliş Yolu Yürüyüşü	Sakarya Meydan Muh. Tarihi Rotası
6-13 EYLÜL 2021	Halk Konserleri, Devlet Halk Dansları Topluluğu, Türk Dünyası Topluluğu Gösterileri	Cumhuriyet Meydanı
8-13 EYLÜL 2021	Sakarya Meydan Muharebesi Fotoğrafları ve İstiklal Bayrağı Sergisi	TCDD Gar Önü
9 EYLÜL 2021	Sakarya Şehitleri Dua Günü Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Sakarya Zaferi'nin Yüzüncü Yıl Özel Konseri	Cumhuriyet Meydanı
9-11 EYLÜL 2021	Sakarya Meydan Muharebesi Sempozyumu	13 Eylül Kültür Merkezi
10 EYLÜL 2021	Sanat Festivali	Necip Fazıl Parkı

LGTPPL Müzesi (Lambalı Radyo-Gramofon-Pikap-Taş Plak-LP)

Savaş Sönmez

Çağdaş Türk Dili Dergisi'nin Ağustos-2015'te yayımlanan 330. sayısında "Ankara'daki Müzelerimiz" adlı bir yazım yer almış, aynı yazım "sanattanyansimalar.com" portalında 10 Şubat 2016'da yeniden çıkmıştı. "**Kültür ve Turizm Bakanlığı – Askeri – Kurumsal – Özel**" gibi başlıklar altında altmış aşkın müzeden söz ettiğim o yazımın son kısmında, son yıllarda yok edilen Ankara Müzeleri sıralandıktan sonra, bence Ankara'da kurulabilecek müzeler ile yaratılabilecek müze benzeri alanların adları yer alıyordu. Bu yazım, sayılanlar arasında bulunmayan, sadece düşünülmesini önerip gerçekleşmesini dileyeceğim "**Lambalı Radyo-Gramofon-Pikap-Taş Plak-LP Müzesi**" üzerine.

Bililir, Guglielmo Marconi'nin 1901'de telsizi buluşu, "**lambalı radyo**"ya gidişin ilk adımıdır. John Ambrose Fleming'in 1920'lerde radyo lambasını elde edişi ve hemen sonrasında ABD'de ilk ticari radyo istasyonunun yayına başlaması, 1930-1960'lar arasında onlarca marka altında (Bizde yaygınlaşan Marconi, Zenith, AEG, Telefunken, Schaub-Lorenz, Blaupunkt, Marconi, Nevtron, AGA, Philips... gibi) yüzlerce model radyonun üretimine yol açar. Kendinden önce gelen **gramofon** ve **78'lik taş plak**la savaşımından galip ayrılan lambalı radyo, daha sonra gelen "tel makaralı **teypler**-33 1/3'lük (**LP**'ler yani uzun çalarlar)-45'lik plaklar ve bunları çalan **pikaplar**-transistörlü radyolar-**kaset**ler ve **kasetçalar**lar" ile baş edemez ve gözden düşer (TV'ler ile CD'leri henüz müzelik görmediğimden onlara değinmiyorum).

Thomas Edison 11. yüzyıldan kalma "laterna"dan esinlenip 1877'de, kalay levhadan ses alıcısı olan "**fonograf**"ı yapar. 1881'de Graham Bell "**gramofon**"u geliştirir, 1886'da Chichester Bell ve Charles Sumner Tainter balmumu plağı yaratırlar. 1888'de Emile Berliner, fazla kayıt yapabilen gramofonu icat eder. 1889'da Almanya'da "El Kurmalı Gramofon", hemen sonrasında ABD'de "Elektrikli Gramofon" piyasaya sürülür. Gelişimin hızlanması 78 devirli "Taş Plaklar"ı, 33 1/3 devirli "Uzun Çalarlar (LP)" ile 45 devirli "single"ları doğurur. "Makara Bantlar", "Kaset Bantlar" derken, "laser"ın müzik dünyasına girmesiyle "kompakt disk (**CD**)" dönemi başlar. Taş plaklar "hunili" ve "çantalı" modelleri olan el kurmalı gramofonlarda ya da lambalı radyoların aksesuarı da olabilen elektrikli gramofonlarda dinlenirler. Araya makara ya da kaset bantları çalan teypler (kasetçalar) girer.

Gramofonlar, LP'lerin çıkmasıyla pikaplara (plakçalar) doğru bir evrim geçirirler. Sonraki yıllarda, "radyo-teyp-pikap" ve giderek "radyo-CD çalar"dan oluşan "**müzik setleri**" dönemi başlar.

Çocukluk ve ilk gençlik yıllarımdan gözdelelerinden olan 411 GW modeli ve 5 lambalı AEG radyom 5 yaş büyüğüm, 1938 doğumlu. 1993'te İstanbul Balat'ta Nusret Berişa'nın Radyo Hastanesi'nde sağaltıldı. 2004'te ise, Ankaralı radyo koleksiyoncusu sevgili Süleyman Durdağ'ın rahlesinden geçerek, çalışır ve ömrü daha da uzatıldı. Halen çalışır durumda, ne yazık ki bir zamanların uzun-orta-kısa dalga istasyonlarının bazılarında ancak sinyaller alabiliyor. FM bandı takıldığında dinlenebileceği de söyleniyor. Ancak özgünlüğünü bozmamak için bu fikre yanaşmıyorum, olduğu gibi korumayı yeğliyorum. Düğmesi açıldıktan sonra önce göz lambasının yanması, 20-25 saniye sonra da ses vermesi, geçmişe dalıp gitmeye yetiyor.

"HS 135 Dual" plakçalarımı (pikabımı), 1977'de Amerikan Pazarlarının kapatılmasının hemen öncesinde, Emekli Sandığı'ndan borç çekerek edindiğimi anımsıyorum. Sonraki yıllarda buna, Lise Edebiyat hocam sevgili Hicran Aktürk'ün bana bıraktığı "Dual HS 39" pikap, bir akrabamızın verdiği "Telefunken Musikus 509 V" pikap ve bir arkadaşımın gözden çıkardığı "Blaupunkt Radyo-Pikap"ın eklenmesiyle pikaplarımın sayısı dörde yükseliyor.

7-8 yıl kadar önce İkinci El Satışından edindiğim, "His Master Voice, The Gramophone Company. Ltd. Hayes Middlesex" etiketli "Çantalı Gramofon"um ile taş plaklarımı dinleme olanağını da buluyorum.

Fakülte yıllarımdan sonlarında Büyük Sinema'nın asma katındaki Erdal Öz'ün efsanevi Sergi Kitabevi'nden "Ruhi Su-Rahmi Saltuk-Cem Karaca-Timur Selçuk" LP'leri almaya başlıyor ve seri halinde sürdürüyorum. 1972-1975 arasında bulduğum New York'ta, bir hayli klasik ve caz uzunçaları biriktiriyor, güç koşullarla Türkiye'ye aktarabiliyorum. 1977'de sanırım, Elvis Presley'in ölümü beni yabancı solistlere ve başta Zeki Müren ile Münir Nurettin Selçuk'unkiler olmak üzere Türk Müziği plaklarına yönlendiriyor. Halen zaman zaman, 1000 civarında olduğunu sandığım LP'lerimi; "cızırtı-hışırtı-tıkırtı-

atlama-takılma" gibi ancak erbabına son derece hoş ve doğal görünüp, metalik ve de dijital CD Ekolü'nün pek anlayamayacağı, "eskimişlikten kaynaklanan" engellemelere karşın, büyük bir keyifle dinliyorum.

Ankara'da şimdilik hayatta olan CD'ler dışında neredeyse tümüyle geçen yüzyılda kalmış bu sevimli dostlarımızı "barındıran-kullanan-onaran-alıp satan-dinleyen-dinleten" birçok "koleksiyoncu-cafe-onarım" mağazası ya da işlişi (Kırık Plak, Gramofoncu Ali, Gürkan Cafe, Süleyman Durdağ, Gramofoncu Kadir...) var. Ancak Özel Müzeler Yönetmeliğinin, müze kurulmasına ilişkin kuralları, bu işin heveslilerini caydırıcı nitelikte olduğundan, isterlere uygun donanımlı bir müzenin oluşturulması, devlet ya da belediye öncülüğünü ya da desteğini gerektiriyor. Acaba diyorum, Kaleiçi'nde-Hamamönü'nde-Güvercin Sokak'ta son yıllarda "aslına uygunlukları ve mimari değerleri" yok edilerek onarılanlardan bir konak, Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Altındağ Belediyesi işbirliği ile, bu ürünler ile aksesuarlarının ve konuya ilişkin "kitap-dergi-katalog-broşür"lerin "korunup-sergilendiği, onarılıp-çalışır tutulduğu, çalıştırılıp-dinlendiği" bir **LGTPPL Müzesi**'ne (SOKÜM ve Satranç Müzeleri örneklerinde olduğu gibi) dönüştürülemez mi? Ya da şu anda Mamak Belediyesi Kültür Merkezi'ne bırakılmış olan tarihi Musiki Muallim Mektebi (Konservatuvar) binası, yukarıda söylediklerime ilaveten, okulun kuruluşuna ve yaşamına ilişkin kendi özgün belge ve nesnelere, her türden enstrümana yer verilerek daha geniş bir Müzik Müzesi'ne dönüştürülemez mi? Bu arada konservatuvarın o güzelim Muhsin Ertuğrul ve Hikmet Şimşek salonlarında, müzeye gelir getirebilecek plak ya da kayıt dinleme seansları (Klasik Müzik-Türk Müziği-Caz-Türkü) düşünülemez mi? Sanırım böyle bir girişim, benim gibi amatörlerin bile, ellerindeki malzemeleri bu oluşuma bağışlamaları sonucuna da yol açabilecektir.

GAZETE SOLFASOL'E KATILIN!

Gazete Solfasol'de içeriği, iş bölümünü ve yeni fikirleri **her çarşamba akşamı** yaptığımız toplantılarda ve ana haberleşme kanalımız olan e-posta grubumuzda ele alıyoruz.

Aramıza katılmak isterseniz **bilgi@gazetesolfasol.com** adresine bir e-posta göndermeniz yeterli.

SOLFASOL'DE YER ALIN!

Gazete Solfasol ayrımcılık, nefret ve şiddet içermediği sürece her türlü katkıya açık.

Yayımlanmasını istediğiniz yazılı ve görsel katkılarınızı her ayın 25'ine kadar **icerik@gazetesolfasol.com** adresine gönderebilirsiniz.

GAZETE SOLFASOL'Ü DESTEKLEYİN!

Altı abonelik çeşidinden size uygun olanı seçerek aboneliğinizi başlatabilirsiniz veya yenileyebilirsiniz.

Dijital Abonelik

100TL

Solfasol'ünüz her ay elektronik posta kutunuzda

iyzi.link/AFY2iA

Normal Abonelik

150TL

Solfasol'ünüz her ay adresinize posta yoluyla ulaştırılır

iyzi.link/AFY2Ww

Destekçi

300TL

Destekçi olun ve Ankara gezilerimizde misafirimiz olun

iyzi.link/AFY2eQ

Yurtdışı Abonelik

300TL

Uzaktayım demeyin, Solfasol dünyanın her yerine ulaşıyor!

iyzi.link/AFY2gw

Çifte Destekçi

600TL

Solfasol'e verdiğiniz çifte destekle bizi çok mutlu edin!

iyzi.link/AFx3Bw

Yaşasın Solfasol!

1000TL

Cömert desteğinizle mutluluktan gözlerimizi yaşartın!

iyzi.link/AFx3Gw

KREDİ KARTI

Online ödeme platformu iyzico üzerinden abone olabilirsiniz. Yukarıdaki QR kodları kullanabilir veya abonelik sayfamızda linklerini bulabilirsiniz.

solfasol.tv/abonelik

PATREON

Patreon Solfasol'a aylık düzenli destek verebileceğiniz online bir kitlesel fonlama platformudur. Belirleyeceğiniz miktar, kredi kartınızdan her ay otomatik olarak çekilerek Solfasol'a aktarılır.

patreon.com/solfasol

BANKA HAVALESİ/EFT

Abone olmak için aşağıdaki hesap numarasına ödeme yaptıktan sonra adınızı, açık adresinizi, e-posta adresinizi ve telefon numaranızı **abone@gazetesolfasol.com** adresine veya **0 536 9566426** nolu telefona SMS ile gönderin veya websitemizdeki abonelik formunu doldurun.

Abonelik Ödemesi için Banka Hesap Bilgileri
TÜRKİYE İŞ BANKASI - KÜÇÜKESAT ŞUBESİ
IBAN TR83 0006 4000 0014 2080 7867 87
Hesap Sahibi: Mehmet Onur Yılmaz SOLFASOL

SOLFASOL'DE ŞEFFAFLIK

DÖNEM AĞUSTOS 01.08.2021 - 31.08.2021

Solfasol, Ankaralılarla buluştuğu ilk günden beri ana gelir kaynağı abonelerinin desteği olan, kâr amacı gütmeyen bir gazete. Mali şeffaflık ve hesap verebilirliği önemsiyor, bütün sivil oluşumlar ve basın-yayın kuruluşlarının bu ilkeleri benimsemesi için öncü olmayı umuyoruz.

GENEL BİLGİLER (31.08.2021 itibarıyla)

Toplam abone sayısı: 1.117
Toplam kurumsal abone sayısı: 17

DÖNEMSEL BİLGİLER

Abonelik yenileme sayısı: 14
Yeni abone sayısı: 8
Kurumsal abonelik yenileme sayısı: 0
Yeni kurumsal abone sayısı: 0

GELİRLER

Yeni abone, abonelik yenileme, patreon: 4.753 TL
T-shirt, gazete satışı, gezi vb.: 0 TL
İlan, Reklam: 0 TL
EED KATKISI Proje kapsamında hakediş: 25.410 TL

GELİRLER TOPLAMI: 30.163 TL

GİDERLER

Matbaa Gideri: 10.620 TL
Postalama Gideri: 864 TL
Kira ve Ofis Giderler: 3.350 TL
İdari ve Editöryal Giderler: 12.402 TL
Resmi Giderler: 1.100 TL

GİDERLER TOPLAMI: 28.336 TL

BORÇLAR (31.08.2021 itibarıyla)

Matbaaya Borç: 0 TL
Kişilere Borçlar: 58.213 TL
Diğer Borçlar (vergi, muhasebe, kira vb.): 13.168 TL

BORÇLAR TOPLAMI: 71.382 TL

TAKİPTE
KALIN!

Web
solfasol.tv

YouTube
Solfasol TV

Instagram
solfasol_gazetesi

Twitter / Facebook / Google
Gazetesolfasol

SOLFASOL

Ankara'nın Gayriresmi Gazetesi

Eylül 2021

104. Sayı

Ayda bir yayımlanır

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Mehmet Onur Yılmaz

Editorler

Alanur Çavlin, Duygu Toprak, Zişan Kürüm

Keçi Solfasol Çizimi Aydan Çelik

Grafik Tasarım Evren Erlevent Kence

Gazete Sekreteri Nihan Çolak

nihan.colak@gazetesolfasol.com

Bu Sayıyı Yayına Hazırlayanlar

Akın Atauz, Alisa Candan Karsu,
Alanur Çavlin, Aydan Çelik, Ayhan Çelik,
Ceren İskit, Duygu Toprak, Enver Arcak,
F. Leyla Ak, Faruk Soydemir,
Fatma Rana Arıbaş, Hadi Sinan İskit,
Kaan Can Bircan, Mehmet C. Peker,
Mehmet Tunçer, Mehmet Onur Yılmaz,
Necati Yalçın, Onur Mat, Oya Özgün Özder,
Savaş Sönmez, Sencer Başat, Şefik Onat,
Taylan Esin, Veli Saçılık, Zişan Kürüm

Yayın İdare Merkezi

Büklüm Sokak No: 44/4
06680 Kavaklıdere / Ankara

Tel-Faks 0 (312) 437 76 41

İrtibat Tel 0 (533) 426 89 20, 0 (536) 956 64 26

Bilgi-Katılım bilgi@gazetesolfasol.com

Yazı-Haber icerik@gazetesolfasol.com

Abonelik abone@gazetesolfasol.com

Basım Yeri

Şen Matbaa
Özveren Sokak 25/B Demirtepe / Ankara
Tel 0 (312) 229 64 54 **Fax** 0 (312) 229 64 54
E-Mail senmatbaa@gmail.com
www.senmatbaa.com

Basım Tarihi 10.08.2021

ISSN 1301-8655

Yerel Süreli Yayın

3.000 adet basılmıştır.

Ankaranın İnsanları - V. Bölüm

yapım / kurgu defterinden notlar

Tekhne Kültür ve Gazete Solfasol ortak yapımcılığında hazırlanan "Ankaranın İnsanları" isimli belgesel dizi, "Yapım/ Kurgu Defterinden Notlar" isimli beşinci bölümüyle devam ediyor. Başlarken, "Kameramızı, Ankara'nın insanlarına, şehrin gündelik yaşamını ayakta tutan emekçilerine, çevre mahallelerde hayata tutunmaya çalışan göçmenlere ve şehrin sosyal manzarasının bel kemiğini oluşturan güvencesiz yaşamlara çevirecek; Ankara'nın ev sahipliği yaptığı olağan yaşam ve karakterlerden kesitler sunacağız" demiştik. Henüz bu hedefe, hem yola çıkılı henüz uzun zaman olmamış bir yapım olarak nicel bakımdan hem de arzu ettiğimiz film yapma biçimleri itibarıyla nitel bakımdan ulaşmaktan uzak bir noktada olduğumuzun farkındayız.

Bu mesafeyi kapatmak için önümüze koyduğumuz düstur ise şu: İmkânlar elverdiğince, şehre ve insana dair yeni düşünme pratiklerini, her gün karşılaştığımız ve sıradan görünen yaşamların izdüşümleriyle keşfetmeye devam etmek.

Bu ilkeyi benimsedik çünkü bizlere şehri farklı perspektiflerle düşünmenin ve görebilmenin ilhamını verecek görüntüsel anlatıları, sansasyonel ve çarpıcı olanın peşine düşmeyen denemelerle kurmanın da olanaklı olduğuna inanıyoruz. En azından, bu seriye böyle bir motivasyonla başladık ve ekipçe bu şekilde sürdürmek niyetindeyiz.

İmkânlarla dair vurgumuz ise gene bu seri kapsamında kazanmakta olduğumuz bir deneyimi yansıtıyor büyük ölçüde: Yapmak istediğimiz filmlerin, hem dışsal hem de kendimizden kaynaklanan içsel imkânları epeyce zorlamayı gerektirdiğini yaşayarak öğreniyoruz. Doğrusu, bu kimi zaman keyif kaçırın kimi zamansa keyif veren ama her halükarda öğretici bir şey...

Bu konuda öğrendiklerimizle giriştiğimiz beşinci bölüm, anlatmak istediğimiz türde şehir ve insan hikâyelerinin yapım olasılıklarına dair soru ve düşünsel arayışlarla başlıyor ve giderek, Ankara'ya göç etmiş ve şehrin yaşamında oldukça önemli bir emek-yoğun işi gerçekleştiren Taner ve ailesine odaklanıyor.

ANKARANIN İNSANLARI
V. BÖLÜM

yapım/kurgu defterinden notlar

yapım TEKHNE Kültür & Gazete Solfasol

gönetmen Mahir Kalaylıoğlu & Sıpan Aslan

Ankaranın İnsanları
V. Bölüm
youtu.be/VJJBdIKtRMM

Geri dönüşüm işiyle geçimini sürdüren onlarca Ankaralı aileden biri olarak Taner ve ailesinin yaşam gaileleri, gündelik koşturmacaları ve konuşmaları; şehir yaşamı, Ankara ve insanları üzerine ve tüm bunların ne tür sinemasal yaklaşımlarla video görüntüye dönüştürülebileceği üzerine düşünmeye davet ediyor bizleri. Başlangıç niteliğinde bir düşünme bu elbette, devam ettikçe çoğalacak bir düşünme... Bu vesileyle, bize kapılarını açarak görüntü almamıza izin verdikleri için kendilerine bir kez daha teşekkür ederiz.

SOLFASOL

GARAJ SATIŞI
(İkinci El Eşya Pazarı / Garage Sale)

Evde, ofiste kullanmadığımız, kenara köşeye itilmiş, ikinci hayatına doğru yola çıkmasını istediğimiz ne varsa topladık, geliyoruz.

Daha az tüketmek ve daha çok paylaşmak için garaj satışımıza (nam-ı diğer ikinci el pazarına) bekliyoruz.

18 EYLÜL
Cumartesi
12:00-17:00

Büklüm Sokak No 44
Açık Otoparkında

NOT: Pandemi ile mücadele kapsamında gerekli tedbirler alınacaktır